
GKI Gazdaságkutató Zrt.

A MAGYAR GAZDASÁG 2013-2014. ÉVI MAKROGAZDASÁGI PÁLYÁJA

Készült a

Költségvetési Tanács

megbízásából

2013. szeptember

GKI Gazdaságkutató Zrt.

1092 Budapest, Ráday u. 42-44.
1461 Budapest, Pf. 232.
[http:// www.gki.hu](http://www.gki.hu)

Tel: 318-1284; 266-2088 Fax: 318-4023; 266-2118
gki@gki.hu

Készítették:

**Adler Judit
Akar László
Bank Dénes
Barta Judit
Hegedűs Miklós
Horváth Gábor
Karsai Gábor
Losoncz Miklós
Madar Norbert
Molnár László
Némethné Pál Katalin
Papanek Gábor
Petz Raymund
Skultéty László
Timár Szabolcs
Udvardi Attila
Vértes András
Viszt Erzsébet**

ISSN 1219-3755

© GKI Gazdaságkutató Zrt.

*A tanulmánynak vagy részeinek bármely módon való sokszorosítása tilos.
A tanulmány megállapításai csak a forrás megjelölésével idézhetők.*

Tartalomjegyzék

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	1
II. VILÁGGAZDASÁGI FOLYAMATOK	12
III. GAZDASÁGPOLITIKAI KÉNYSZEREK ÉS TÖREKVÉSEK, KÖLTSÉGVETÉSI CÉL- ÉS ESZKÖZRENDSZER	15
IV. BELFÖLDI KERESLET	20
V. REÁLFOLYAMATOK	29
VI. INFLÁCIÓ	37
VII. PÉNZ- ÉS TŐKEPIAC	39
VIII. KÜLSŐ EGYENSÚLY	41
X. A NAGY ELLÁTÓRENDSZEREK ÁTALAKÍTÁSI FOLYAMATA ÉS HATÁSA	46
XI. ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK, ÁLLAMADÓSSÁG	49
XII. AZ ELŐREJELZÉS KOCKÁZATAI	57

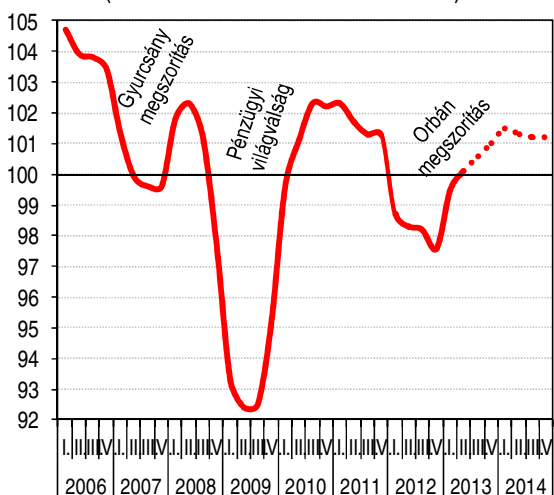
I. Vezetői összefoglaló

a) 2013

Magyarországon (Európaéhoz hasonlóan) véget ért a recesszió, de a 2012. évi jelentős és 2013. I. félévi kis visszaesést 2013. II. félévében is csak nagyon szerény, 0,5% körüli növekedés követi. Ráadásul 2013 egészében is csak a **mezőgazdaságnak** – a tavalyi nagyon rossz után idén **viszonylag kedvező időjárásnak** – lesz köszönhető a stagnálásnál jobb eredmény. Magyarország kikerült a túlzottdeficit-eljárás alól, az ennek érdekében alkalmazott eszközrendszer azonban lefagyasztotta a gazdaságot. A magyar gazdaság perspektívátlan pályán dőcög. Mivel a 2013. évi 0,3% után 2014-ben is csak 1,3% körüli növekedés várható, **folytatódik az ország leszakadása a régiótól**: 2011-14-ben a GDP átlagosan csak évi 0,4%-kal nő, ennél rosszabb teljesítmény egyedül Szlovéniában lesz. Mindez arra utal, hogy a gyenge magyar teljesítménynek csak egy kisebb részét magyarázza az EU keresletének gyengesége, abban főleg a **hazai piac továbbra is tartó szűkülésének**, az ezt kiváltó **téves gazdaságpolitikának** van szerepe. Miközben a **választási gazdaságpolitika**: az erőszakos rezsicsökkentés és a devizahitelek kivezetésének folytatása tovább rontja a magyar gazdaság befektetői megítélését, a nemzetközi likviditásbőség is lanygulóban van. Mindez együttesen **negatív fordulatot** okozhat a magyar gazdaság elmúlt egy évben javuló finanszírozási feltételeiben.

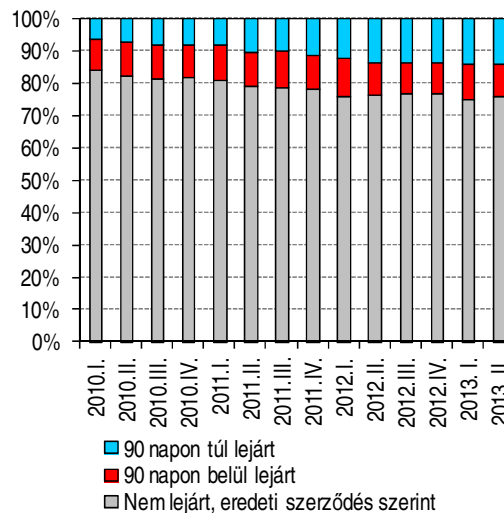
A választási gazdaságpolitika a **bankrendszert szemelte ki fő áldozatául**. Egyre drágábbá teszi szolgáltatásait (az augusztusi 1,3%-os átlagos inflációval szemben a pénzügyi szolgáltatások árindexe 28,7% volt!), bűnössé nyilvánítja múltbeli és jelenlegi tevékenységét. Így a bankrendszer semmilyen lényeges gazdasági funkcióját (betétgyűjtés, pénzforgalom és -közvetítés, üzleti szelekció) **nem tudja hatékonyan ellátni**. Minden költséget figyelembe véve a **betéti kamat nem hoz reálhozamot a befektetőknek**, a preferencia nélküli **hitelkamat viszont nagyon magas a beruházóknak**. A bankok megítélése teljesen átpolitizálódott. A magyar bankrendszer **paradoxona**, hogy miközben likviditási és tőke helyzete jó és javuló, ez reálgazdasági szempontból rendkívül kedvezőtlen folyamatok, a **hitelállomány drasztikus leépítése**, az állami túladóztatás okozta veszteségek **anyabanki tőkeemeléssel** való ellensúlyozása révén megy végbe. Különösen a német és osztrák tulajdonú bankok csökkentik hitelállományukat, s a kivont likviditást döntően a régióba – elsősorban Szlovákiába, Csehországba, Lengyelországba és Romániába – csoportosítják át. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy **nem regionális, hanem speciálisan magyar problémáról** van szó.

A GDP növekedése negyedévenként, 2006-2014
(előző év azonos időszaka = 100)

Forrás: KSH, GKI

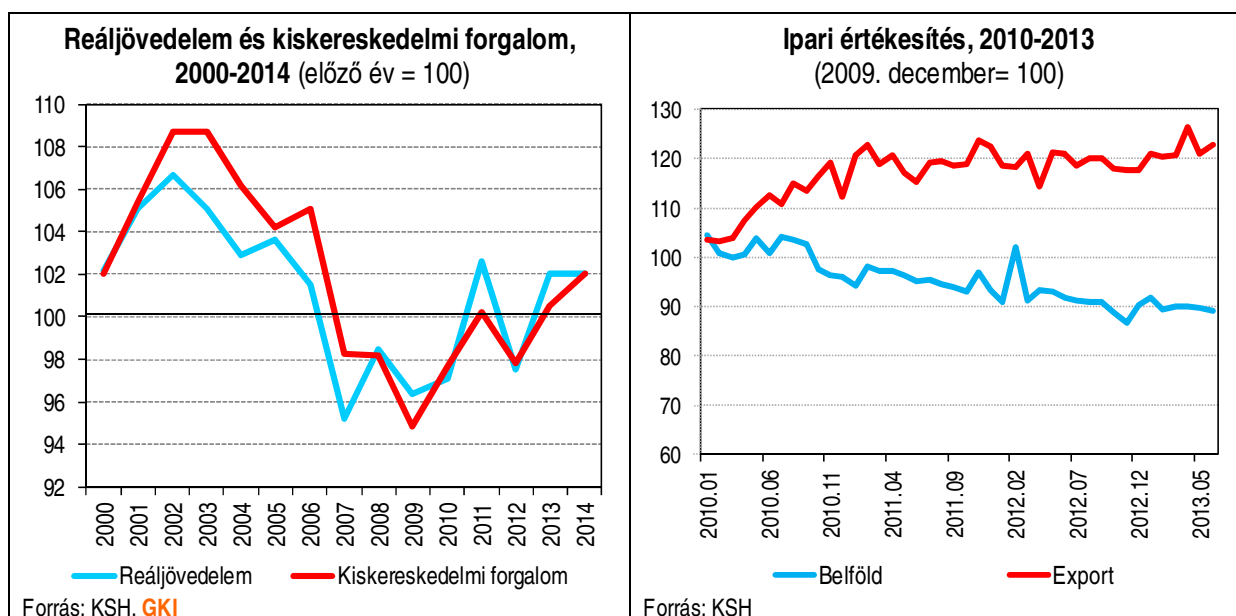
Banki hitelek minősége negyedévenként, 2010-2013

Forrás: PSZÁF

Nemcsak a pénzügyi rendszerben, de a termelésben és a keresletben sem láthatók a tartós kibontakozás jelei. A II. félévben a mezőgazdaságban és az építőiparban is lassuló dinamika várható. Az előbbinél a főleg a kukorica szempontjából kedvezőtlen aszályos időjárás és az állattenyésztésben folytatódó visszaesés miatt, az utóbbinál a kissé már a tavalyi második félévben megindult élénkülés okozta bázishatás következtében. Az üzleti szolgáltatások GDP-termelése stagnál. Folytatódik a nyáron is jó eredményeket elérő turizmus bővülése, s a reálkeresetek emelkedése a II. félévben növekvő, éves szinten már stagnáló, kissé emelkedő kiskereskedelmi forgalmat eredményezhet. Az iparban az év során exportélénkülés várható, részben az európai kereslet-bővülés, részben az autógyárak termelés-felfutása eredményeként. A hazai eladások idén tovább csökkennek, az év egészében a bruttó termelés 1%-kal nő. Az export – akárcsak a jó mezőgazdasági termés – kissé az áruszállításra is kedvezően hat. A közösségi szolgáltatások forrásai csökkennek, a közszolgáltatások minősége és elérhetősége folyamatosan romlik.

A foglalkoztatás az I. félévben az öt főnél nagyobb cégeknél és a költségvetési szférában összességében 0,2%-kal mérséklődött. Ez az üzleti szektor romló foglalkoztatási képességének a következménye, a közmunkások száma ugyanis emelkedett, az e nélkül számolt költségvetési szektor létszáma pedig stagnált. Ugyanakkor a KSH lakossági felmérése szerint 1,5%-kal emelkedett a valamiféle munkát valahol végzők aránya, s csökkent a munkanélküliség. A GKI megítélése szerint a „valódi” magyarországi foglalkoztatás 2013-ban romlik, a statisztikailag kimutatott foglalkoztatás és munkanélküliség azonban javul (éves átlagban 51, illetve 10,8%-ra) a közmunka – a közelgő választás miatt a kormány a közmunkások számát 200 ezer főre tervezi emelni –, továbbá a külföldi munkavállalás következtében.

A GKI 2013-ban átlagosan 3,5% körüli bruttó és 4%-os nettó béremelést prognosztizál, a keresetek reálértéke (1,9%-os éves inflációt feltételezve) 2%-kal nő. A nyugdíjak reálértéke – mivel azok idén nominálisan a kormány inflációs előrejelzésének megfelelően 5,2%-kal bővültek – több mint 3%-kal emelkedik. A reáljövedelmek 2% körüli bővülése várható. A sokféle tartozás által sújtott, gyakran munkahelyét vagy nyugdíjának majdani értékét is veszélyben érző, bizonytalan jövőt látó lakosság azonban alig növeli fogyasztását. Ahogyan 2012-ben a fogyasztás a reáljövedelemnél kevésbé csökkent, idén a reáljövedelem 2%-os növekedését a vásárolt fogyasztás minimális bővülése kíséri.

Az **infláció** a 2012. decemberi 5%-ról 2013 áprilisára 1,7%-ra zuhant, majd augusztusra 1,3%-ra esett, részben az **erőltetett rezsicsökkentés** következtében. A **GKI 2013 egészére 1,9%-os inflációt becsül**. A rezsicsökkentés mérsékli, az **újabb és újabb adók, illetve hatósági intézkedések** - telefonadó, közműadó, e-útdíj, tranzakciós illeték, megemelt dohány-árrés, fix magas taxi díj - **begyűrése** pedig növeli az áremelkedés ütemét. A szolgáltató vállalatok tökefeléléséből és a költségvetési bevételek mérséklődéséből finanszírozott árcsökkentés ugyan átmenetileg reáljövedelem-növekedést generálhat, de eközben romlik a szolgáltatások minősége, ami a burkolt infláció legrosszabb formája.

A túl alacsony infláció a válságból való kijövetelt is nehezíti azáltal, hogy lassítja a növekedést. A kormányzati döntésekkel mesterségesen leszorított áremelkedés **az MNB inflációs céljánál már most is sokkal alacsonyabb**. Emiatt nagy a hitelek reálkamata, s ezzel az adósságszolgálat is emelkedik. A Monetáris Tanács augusztusban is folytatta **kamatcsökkentési periódusát**, 20 pontot vágva. Ezzel az **alapkamat 3,8%-ra esett**. A Monetáris Tanács célja továbbra is az alapkamat csökkentése. A lehetséges kamatpályát – a pénzügyi stabilitás miatt – azonban döntő mértékben **külső körülmények** határozzák meg. Márpedig 2013 őszére kezd elfogyni a bőséges likviditás miatti kockázati étvág. A Fed meglebegtette a pénzcsapok elzárását, a befektetők újraértékelik a kockázatokat. A korábban csökkenő hosszabb futamidejű **állampapír-hozamok emelkedni kezdtek**, különösen a kockázatosabbnak ítélt országokban, így Magyarországon. A magyar monetáris politikának ugyan 2012 nyarától egy éven át kedveztek a nemzetközi pénzügyi folyamatok, de a forint sérülékeny, továbbra is érzékenyen reagál a pénzügyi stabilitást veszélyeztető hírekre, például a devizahitelek kivezetésének tervére. Ennek megfelelően a nyár folyamán **a forint gyengülése ismét elszakadt a régiós tendenciáktól**. A **magyar gazdaság- és monetáris politika gyenge hitelességét** jelzi az is, hogy a kamatcsökkentés nyáron már csak a rövid lejáratú állampapírok hozamára hatott, a hozamgörbe erősen meredekké vált, **a hosszabb lejáratú magyar állampapírok hozama a régiónál markánsabban emelkedett**.

A forint árfolyama 2010 óta, viszonylag jelentős ingadozások mellett trendszerűen gyengül. A forint további, 310-320 fölé gyengülése esetén a **kamatcsökkentési periódus vélhetően le fog állni**, sőt tartósan kedvezőtlen nemzetközi pénzügyi helyzet esetén **kamatemelés fog bekövetkezni**. A pillanatnyi infláció további kamatcsökkentést indokolna, ugyanakkor a romló kockázatvállalási hajlandóság gyorsan erodálja a magyar kamatfelárat. A **magyar cds-felár – a túlzottdeficit-eljárásból való kikerülés hatásaként** – idén jellemzően alacsonyabb a tavalyinál, de továbbra is (a horvással együtt) **messze a legmagasabb a régióban**.

A **közteherviselési rendszer** 2013-ra vonatkozó változtatásainak fő kormányzati célja az **egykulcsos szja bevezetésének befejezése**, a vállalkozások **foglalkoztatási terheinek** az un. Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében meghirdetett adó- és járulékcsökkentések révén történő **jelentős csökkentése**, továbbá a **korábban átmenetinek meghirdetett ágazati különadók** nagy részének **stabil bevételi adónemekké** történő átalakítása volt. **A tényleges folyamatok jelentősen eltérnek a tervezettől. Az adóközpontosítás mértéke 2013-ban lényegében megegyezik az előző évivel, a változások gazdasági hatása pedig a hatalmasra duzzadt ágazati különadóztatás miatt egyértelműen negatív.** A **400 milliárd forintos Országvédelmi Alap fedezi az adóbevételi elmaradásokat, az elsődleges kiadásoknál viszont** (a tartalékok felhasználását is figyelembe véve) **mintegy 150 milliárd forint túllépés** várható (az EU programokkal kapcsolatos 70-75 milliárd forint veszteséggel együtt), amit a kamatmegtakarítás és a frekvencia-használati díj többlete **kb. fele részben ellentételez**. Így a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya – a szeptemberben beterjesztett újabb költségvetési törvénymódosítási javaslat szerinti MVM és MFB tökeemeléssel még nem számolva – **mintegy 65 milliárd forinttal haladja meg a tervezett értéket, s 950 milliárd forint lesz.** (Ez a GDP 3,3%-a). Az önkormányzati aktívumot és az ESA-híd várható alakulását figyelembe véve a **GKI** előrejelzése szerint

az államháztartás ESA hiánya idén **a GDP 3%-a körül (a 2,7-3,4%-os sávban)** alakul. A fő **kockázati tényező** egy fékezett hatású **választási költekezés**, de jelentős bizonytalanságot hordoz az **önkormányzati szféra** egyenlegének alakulása. Csökkentheti a kockázatokat az év utolsó hónapjaiban **erőteljes kiadási korlátozások** érvényesítése.

Az **államadósság** év végi változásának előjelét a forint **záróárfolyama** és különösen a **kincstári tartalék** alakulása (az új hitelfelvetelek ütemezése) dönti el. Önmagában a **3% körüli hiányból még az adósságállomány némi emelkedése adódik**, mivel a nominális GDP dinamika alacsony (2,8%). A forint erősödése az év végére kevéssé valószínű, viszont a **kincstári tartalék csökkenése** elképzelhető. (Bár egy idei új devizakötvény-kibocsátás lehetősége is felmerült.) A bruttó adósság 2012 végén 79,2% (291 forintos euró árfolyam mellett), 2013 első félévének végén 81,4% volt (295 forintos euró árfolyamnál), most (az IMF törlesztést és a 300 forintos árfolyamot figyelembe véve) 80% körül lehet. A **GKI** 2013 végére **79-80% közötti adósságrátát** vár. **A magyar államadósság az elmúlt években csak látszólag – a magán-nyugdíjpénztárak államosítása miatt – mérséklődött, enélkül valójában kb. 6 százalékponttal emelkedett!**

Magyarország **külső egyensúlya** (kereskedelem, folyó fizetések, finanszírozási képesség) 2009 óta **kényszerűen kedvező**, folyamatosan a **GDP 2-5%-a közötti finanszírozási többlet** alakult ki. Így a **nettó külföldi adósság** (a cégcsoporton belüli hitelezést figyelmen kívül hagyva) a GDP 50%-a feletti szintről 2013 elejére **40%-ra csökkent**; a mérséklődés elsősorban a **magánszektorban** ment végbe, tükrözve a befektetések visszaesését és a lakossági devizahitelek végtörlesztését is. Bár az adósságcsökkenés a következő években folytatódik, de a „**külföldi kitétség**” **magas marad, korlátozva egy esetleges árfolyam-gyengítő gazdaságpolitika lehetőségét**. A külső egyensúly 2013-ban hasonló lesz a 2012. évihez, főleg az EU-támogatások emelkednek (közel 0,5 milliárd euróval). **A tőke kiáramlása várhatóan folytatódik, a nettó működőtőke-beáramlás pedig szinte megszűnik. Magyarország devizatartalékai folyamatosan csökkennek.**

A GDP idén alig, 0,3%-kal nő, 2013-ban a 2010. évi szinten lesz. A beruházások pedig 10%-kal, a lakosság fogyasztása 1,5%-kal el is marad attól. Ráadásul a gazdaság ehhez is **feléli tartalékait**, az emberek magán-nyugdíjpénztári megtakarítását (a GDP 10%-a!) felhasználták, a devizatartalék csökken, széleskörű a vagyon-felélés (például a rezsi-csökkentés következtében), számos cég mobilizálja eredmény-tartalékát. **A tőke, a képzett munkaerő, a likviditás és a pénzforgalom (a bankrendszer!) távozóban van.** A belföldi kereslet csökkenése különösen **kedvezőtlen** az elsősorban hazai piacra termelő vagy szolgáltató **kkv-k** számára. A kormányzati stratégiai megállapodásoknak továbbra sincs kimutatható növekedési hatásuk. A különböző szektorokat sújtó adók, árcsökkentési előírások, versenykorlátozások és a piac újrafelosztását célzó beavatkozások (pl. trafik, szerencsejáték, energiaszolgáltatás, gyógyszerár) viszont nemcsak az érintett cégek passzivitásához vezetnek, de a leépítések, a halasztott fejlesztések és beszállítói költségcsökkentések következtében **tovagyűrűző keresletcsökkenéssel és minőségromlással járnak. Senkinek a cége, üzlete, tulajdona nincs igazi biztonságban.**

b) **Külső és gazdaságpolitikai feltételek**

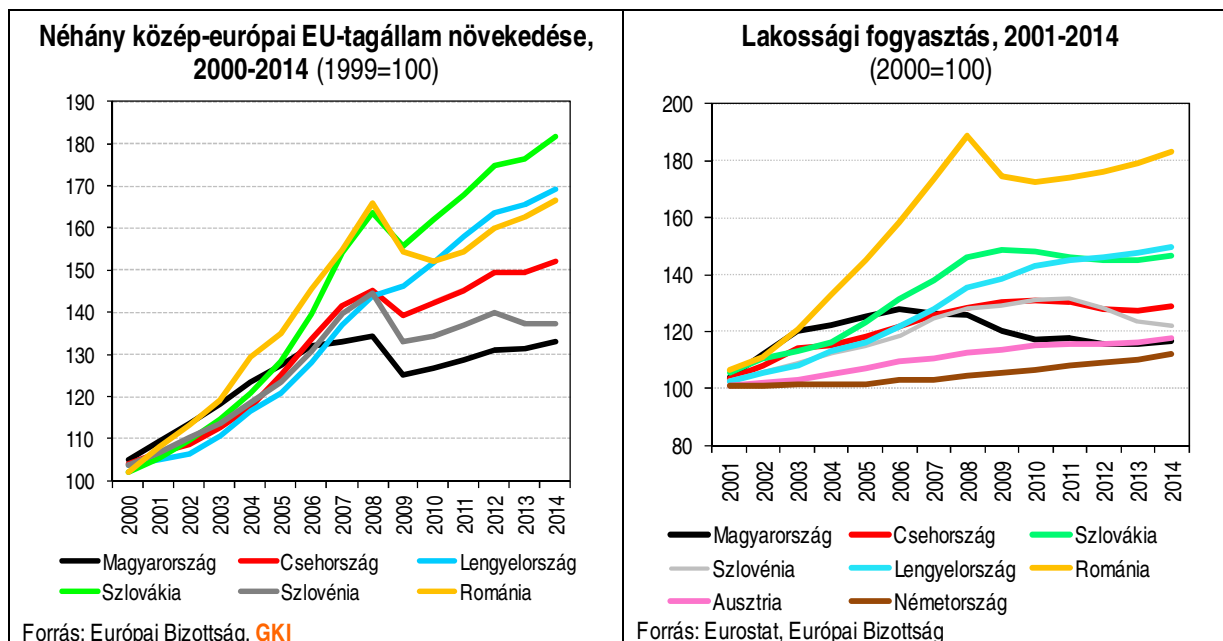
Az európai válságkezelés intézményrendszere erősödött, ez azonban még nem érezteti hatását a reálgazdasági szférában. A német választásokat követően, már az év végén gyorsulhatnak a reformlépések (különösen nagykoalíció esetén). A világgazdasági folyamatok fő kockázata az amerikai jegybank monetáris politikájával kapcsolatos időzítési bizonytalanság. A Fed pénzügyieszköz-vásárlásainak lassítása, majd beszüntetése szükséges lépés, de a hosszú lejáratú hozamok emelkedéséhez, ezen keresztül a befektetők kockázatvállalásának mérséklődéséhez, a világgazdaság többi részében felhalmozódott feszültségek elmélyüléséhez vezet. **Kamatemelé-**

azonban **2015 előtt nem várható**. A **világkereskedelem** dinamikája a tavalyi 3%-ról 2013-ban 3,7%-ra, 2014-ben 5,5%-ra gyorsul. Az **USA** GDP-je a 2012. évi 2,2%-ról 2013-ban 1,7%-ra lassul, 2014-ben 2,7%-os dinamika várható. Az **EU** összevont **GDP-je a 2012. évi 0,3%-os visszaesés után 2013-ban 0,1%-kal csökken, gyakorlatilag stagnál, 2014-ben 1,2%-kal nő**. Az egyes EU-tagállamok közötti **növekedési ütemkülönbségek nagyok** (Görögország -4% és egyes balti államok +4%-a a két szélső érték). A közép-európai országok közül Szlovénia és Csehország 2013-2014-ben, az idén július 1-én EU-taggá vált Horvátország 2013-ban **recesszióban** lesz, Lengyelország GDP-dinamikája az idén átmenetileg lassul, a román gazdaság helyzete viszont kissé javul.

A Fed mennyiségi könnyítésének visszafogása nyomán emelkedő globális hozamkörnyezet **erősítheti a dollárt**. (Az euró dollárral szembeni árfolyama a 2012. évi 1,28 dollár után 2013-ban 1,30 dollár, 2014-ben 1,26 dollár körül lehet.) Közép-Európát – a folyó fizetési mérleg kedvezőbb helyzete miatt - az ázsiai gazdaságoknál valószínűleg kevésbé érinti az amerikai monetáris politika szigorodása, de minden bizonnyal **felértékelődik a befektetőknek nyújtott biztonság és kamatfelár szerepe**. Az **Európai Központi Bank 0,5%-os irányadó kamatlábjának** további mérséklése legfeljebb a gazdasági helyzet erőteljes romlása esetén várható. Inflációs kockázat nem fenyeget.

Az **EU-ban** az elmúlt hónapokban az építőipar kivételével **minden ágazat várakozása javult**, miként a **fogyasztói bizalmi index is**. Németországban az üzleti várakozások különösen **markánsan emelkednek**. A **GKI-Előrejelzés** trendje **2012 ősze óta emelkedő, de a nyári hónapokra inkább a stagnálás jellemző**. Ez az üzleti és fogyasztói várakozásokra egyaránt igaz. A javulás minden ágazatban megfigyelhető, s különösen látványos - az ugyan még mindig messze legpresszisztább szektor -, az építőipar esetében. Augusztusban a szolgáltató cégek lettek a legoptimistábbak, megelőzve a hagyományosan éllovas, csak csekély javulásra képes ipart, valamint az utóbbi hónapokban ugyancsak hullámzó várakozású kereskedelmet. A **fogyasztói várakozások** különösen gyorsan emelkedtek 2012-13 telén, de márciustól augusztusig stagnáltak. Szeptemberben **azonban jelentősen emelkedtek**.

Magyarország az elmúlt évtizedben gazdaságilag lemaradt az EU-tól, s különösen súlyosan a régiótól. Régiós éllovasból utolsók lettünk, méghozzá úgy, hogy közben a szlovák GDP közel 50, a lengyel és a román 35-40, a cseh 20 százalékponttal többel nőtt! Ennek három lényeges oka van. Az **első** a 2006-ig tartó költségvetési túlköltekezés, majd annak kényszerű korrekciója, a **második**

a pénzügyi világválság hatása, a **harmadik** pedig a 2010 óta alkalmazott gazdaságpolitika befektetési környezetet romboló és belső keresletet visszafogó hatása. **A 2010 óta hatalmon levő kormányknak nincs világos gazdaságpolitikája.** Hatalmi-politikai céljait szakmai hozzá nem értéssel, az EU-val történő szembefordulással, összességében egy piacgazdaságtól eltérő, egycentrumú, **autokrata modell kiépítésével** próbálta elérni. Mivel egy ilyen, **jogbizonytalansággal, kiszámíthatatlansággal és növekedésképtelenséggel,** társadalmilag **demokrácia-deficittel** jellemezhető modell Európában tartósan fenntarthatatlan, a **GKI a választások után minimum korrekciókra számít.** **Bármilyen választási eredmény esetén** kívánatos lenne **valamennyi demokratikus erő megállapodása** a legfontosabb politikai és gazdasági alapelvekben. Enélkül, a szélsőséges szembenállás folytatásával az ország valóban szükséges megújulása aligha lehetséges, s **akkor a leszakadás folytatódik.**

A kormányzat látszólag megnyerte a „szabadságharcot”: hiszen kikerült a túlzottdeficit-eljárás alól (ebből a szempontból az EU-tagországok élenjáró egyharmadába került), elkerülte az IMF-megállapodást, s a versenyző külföldi és hazai tőkével szemben mind szélesebb körben **saját klienseit** hozta helyzetbe. Ugyanakkor mindezért a **magyar gazdaságnak és társadalomnak nagyon nagy árat kell fizetnie:** a GDP, a beruházás, a fogyasztás és a valós hazai foglalkoztatás három éve csökken vagy stagnál, a külföldi finanszírozóknak kifizetett kamat mindvégig lényegesen magasabb volt még a bulgárokénál és a románokénál is. Minden nemzetközi intézmény (EB, OECD, IMF, hitelminősítők, stb.) élesen bírálta ezt a gazdaságpolitikát. **A különbözői versenyképességi rangsorokban Magyarország lecsúszóban van. A kormány úgy győzött, hogy az egész ország veszített.**

A 2013 márciusától hivatalba lépett **új jegybanki vezetés nyilvánvalóan lojális** a kormányhoz. Az alapkamat csökkentése folytatódott, a **nem konvencionális eszközök szélesebb körű alkalmazása** elkezdődött. Az MNB és a PSZÁF összeolvadása – ami akár még helyes is lehetne – a bankrendszerre gyakorolt nyomás kiterjesztését szolgálhatja. A kereskedelmi bankoknak eddig nyújtott **nulla kamatozású hitel érdemben nem fenyegeti a pénzügyi egyensúlyt, de aligha képes serkenteni a növekedést,** mivel nem érinti a magyar gazdaság alapvető problémáját, a bizalomhiányt. Így az olcsó forrás **nagyraérett a drágább hitelek olcsóbbra cserélését és akár a legjobb vállalatok pénzügyi befektetéseit** szolgálta. Ráadásul az olcsó forrástöbblet a bankoknál is jórészt csak a csökkenő lakossági betétállományt pótolja. Ez így is kedvező lehet, de veszteséget okoz az MNB-nek, kettős kamatrendszer kialakulásához vezet (mérsékli a monetáris politika amúgy is szerény hatásosságát), gyengítheti a forintot, s emiatt korlátozhatja az alapkamat további csökkentését is. A beígért további 2000 milliárd forint nulla kamatozású hitel viszont már **kifejezetten kockázatos!** Önmagában legalább **évi 120 milliárd forint veszteséget** okoz a jegybanknak, közvetve a költségvetésnek. Az összeg **túl nagy,** másfélszerese a kvv szektor teljes 2011. évi beruházásának. Az emelkedő hosszú hozamok miatt már erős az arbitrázs veszélye. A devizahitelek kedvezményes árfolyamon történő esetleges kivezetésével együtt ez akár már **vészesen csökkentheti a devizatartalékot,** illetve a **következő években súlyosan rontja a költségvetés pozícióját.**

A gazdaságpolitika számos jel szerint a **kamat- és rezsicsökkentéshez** hasonlóan a **gyenge forinttól is növekedésserkentő hatást remél** (annak exportösztönző és piacvédő hatása révén). A forint a kormányváltástól kezdve trendjében egyértelműen gyengülő, s ez a folyamat **láthatóan nincs a kormányzat ellenére. A GKI szerint ez igencsak kétélű fegyver!** A növekedésösztönző hatást egyrészt az elmúlt évek adatai nem támasztják alá, (többek között a magyar kivitel behozatal-igényessége miatt). Ennél is nagyobb szerepe van azonban a rossz befektetői környezetnek, s annak, hogy a forint gyengülése automatikusan növeli a devizában eladósodott költségvetés, lakosság és cégek terheit, **csökkentve ezzel keresletüket.**

Magyarországon a **2014-es országgyűlési választásokig** a kormányzásban az **eddig folyamatok** mélyülnek el. A kormányzat folytatni kívánja az **állami befolyást növelő** gazdaságpolitikáját. Bár

ütemezésében és mértékében még bizonytalan, de látványosan folytatódik a rezsicsökkentés és a devizahitelek „mentése”, melyek terhét a kormányzat a bankokra és a cégekre kívánja hárítani. Ugyanakkor a **GKI** megítélése szerint a választandó módszertől függetlenül a devizahitelek kivezetésének már a kiindulópontja is elhibázott. Ugyanis **nem a devizahittel, hanem az akár forintban, akár devizában eladósodottak egy részének tartósan megroggyant törlesztési képességével** van probléma. A fizetésektelen vagy annak határán levő rétegekre – ezen belül is a saját lakás szerzése, s nem befektetés vagy autóvásárlás céljából eladósodottakra - kellene **fókuszálni**, s őket sem teljesen mentesítve a terhek alól, mivel ennek nemcsak forrása nincs, de a fizetési hajlandóság csökkenésével járna az arra képesek körében is. Ennek eszköze lehetne az elvileg ma is létező **eszközkezelő rendszer átalakítása és kiterjesztése**. Az időlegesen megroggyant törlesztési képességűekre átmeneti megoldásokat kell alkalmazni.

A választási gazdaságpolitika terheinek bankokra és cégekre hárítása természetesen **csak rövidtávon lehetséges**, hiszen az érintettek előbb-utóbb különböző módon – költségeik továbbhárításával, a minőség rontásával, a fejlesztések halasztásával - végső soron a lakosság terheit növelik. Ráadásul mindez **nem nullaösszegű játszma**, a lefagyott üzleti aktivitás miatt nem termelődik meg az a GDP, ami akár csak normális európai üzleti környezet – mindenekelőtt jogbiztonság – esetén lehetséges lenne. **Vagyis a lakossági megszorítások látszólagos kerülése az egyébként szükségesnél is nagyobb megszorítást okoz, sőt negatív spirálba taszítja a gazdaságot.**

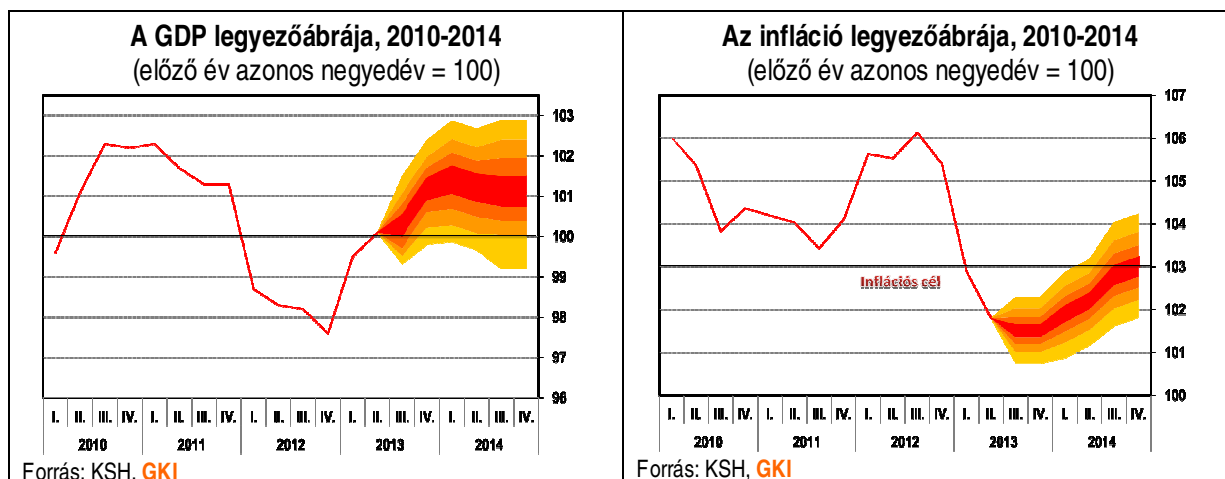
A **2014. évi választások utáni gazdaságpolitika** az adott év folyamatait már csak kevésbé képes befolyásolni, **de lényeges, a statisztikai adatokban még nem megmutatózó változásokat** indíthat el (például az ország gazdasága iránti bizalom megváltozása következtében). **Ha a jelenlegi politikai és gazdaságpolitikai irányvonal lényegében változatlanul folytatódna, a gazdaság középtávon is leszakadó, az EU, s különösen a régió átlagától elmaradó növekedési ütemű pályán maradna.** A gazdaság fejlődése számára egy olyan változat lenne a **legkedvezőbb**, amelyben a gazdaság egészére ható, **gazdaságpolitikai** (sőt a gazdaságon is túlmutató, különösen a **jogállami környezetet erősítő**) **fordulat** történik. Pillanatnyilag ennek **esélye szerény**. Ezért a legvalószínűbb változat az, hogy a választások után **nem következik be sem** az eddigi gazdaságpolitika és politikai kormányzás szinte változatlan **folytatódása, sem** egy gyökeres gazdaságpolitikai és kormányzási **fordulat**.

c) **2014**

2014-ben az európai konjunktúra javulása és a belföldi kereslet – átmeneti, mesterséges, fenntarthatatlan – élénkítése hatására időlegesen az EU átlagát megközelítő, 1,3%-ra gyorsulhat a magyar növekedés. A megalapozatlan élénkítés fokozódó kockázatokkal jár! A választási gazdaságpolitika következtében kialakult egyensúlyi feszültségek – a költségvetési egyensúlytól a mesterségesen leszorított inflációig és kamatokig – kezelése a választások után elengedhetetlennek látszik, miközben a növekedés tartósítása elképzelhetetlen az üzleti bizalom, a kiszámíthatóság és a bankrendszer működőképességének helyreállítása nélkül.

Mivel a **2014-es költségvetési törvényjavaslat még nem ismert, a GKI államháztartási prognózisa** a 2013-ról áthúzódó költségvetési folyamatok, a jelenleg érvényes közteherviselési rendszer, illetve ennek feltételezett változtatásai, továbbá a **GKI** által várt makrogazdasági folyamatok alapján fogalmazható meg. Ennek alapján a jövőre várható bevétel-növekmény a már bejelentett pedagógus-béremelésen kívül **csak egy (2,5%-os) inflációkövető kiadás-növelésre** nyújt fedezetet. (Az egyes kiadási fejezetek természetesen jelentősen eltérhetnek az átlagtól.) Az egyik legnagyobb **bizonytalanságot az EU által finanszírozott programok** költségvetési hatása jelenti. A 2007-2013-as időszakból áthúzódó kifizetések és a társfinanszírozás tényleges alakulása, illetve a különböző EU ellenőrzések eredményei lényegesen befolyásolják a költségvetést. Még kicsi lesz a 2014-2020-as

programok hatása. Nyitott kérdés, hogy a választási évre milyen új kiadási és adócsökkentési elképzelések jelennek meg. (Az újabb rezsicsökkentés, az esetleges áfa-csökkentés is okozhat költségvetési egyenlegromlást, s egyben további távolodást a piaci viszonyoktól.) A GKI 2014-re 2,9%-os hiányt prognosztizál, de az elmúlt évek tapasztalatai alapján könnyen lehet, hogy a 3% alatti hiány eléréséhez a jövő nyárig újabb évközi szigorításokra lesz szükség.

Az EU szokásos őszi előrejelzését - amely véleményezi a magyar költségvetés 2013-14. évi várható egyensúlyát, s 3% feletti érték esetén beindítja a túlzottdeficit-eljáráshoz vezető folyamatokat - november elején publikálják. A kedvező megítéléshez egyfelől az ideai hiányt kell meggyőző módon nem engedni 3% fölé, másfelől a jövő évi költségvetés hiányának is hihető módon 3% alatt kell maradnia. (A költségvetést fellazító lépések ütemezésénél a kormánzatnak figyelembe kell vennie az EU-előrejelzések november eleji és februári időpontjait.)

Az államadósság rátája 2014-ben a 2,9%-os deficit megvalósulása esetén már pusztán az éves deficitből adódóan 0,5 százalékponttal mérséklődik (4,3%-os nominális GDP-emelkedés mellett 3,5% alatti hiány esetén a csökkenés már megvalósul). Az új, bár még nem érvényes, túlzott deficitre vonatkozó második EU-szabály szerint azonban hazánkknak a ráta kb. évi 1 százalékpontos csökkenését is el kell(ene) érnie (igaz három év átlagában). Ez viszont 2014-ben már pusztán a 3% alatti deficitből nem várható. Természetesen a forint árfolyamának változása, a kincstári tartalékok alakulása és az állami vagyon esetleges változása is befolyásolhatja – ronthatja vagy javíthatja – a mutató alakulását.

Az elmúlt években is a költségvetés keresleti hatásának lényeges szerepe volt a gazdasági növekedés alakulásában. Míg 2011-ben a költségvetés kb. a GDP 2 százalékpontját kitevő (magánnyugdíjpénztári államosítással eltakart) lazítása mellett a GDP 1,6%-kal nőtt, addig 2012-ben a 3 százalékpontot meghaladó államháztartási megszorítás 1,7%-os GDP-visszaeséssel járt együtt. 2013-ban a kb. 1 százalékpontos költségvetési lazítás csak 0,3%-os GDP-bővülésre elég. A 2014-es költségvetési javaslat lényegében változatlan államháztartási pozíció mellett 2%-os GDP-növekedéssel számol. Ehhez nagyon jelentős európai konjunktúra-javulás kellene.

Magyarország devizatartalékai folyamatosan csökkennek: 2013 augusztus végén 30,6 milliárd eurót tettek ki, 2012 végén még 33,9 milliárd eurót, 2011 végén pedig 37,8 milliárd eurót. Az ideai augusztusi érték 2009 októbere óta a legalacsonyabb. Ez a devizatartalékkal szemben támasztott követelményeket meghatározó mutatók alapján még talán megfelelő. 20 hónap alatt 7 milliárd euró csökkenés azonban erősen növeli a kockázatokat.

A kedvező globális pénzügyi-gazdasági környezet fennmaradása esetén a magyar államadósság a nemzetközi pénz- és tőkepiacról finanszírozható, bár jelentős kockázatok mellett. Például ha a devizatartalék **tartósan 30 milliárd euró alá esne, az már komoly mértékben rontaná az ország pénzügyi megítélését**. A kormány devizakötvény-kibocsátás révén kívánja emelni a devizatartalékokat. Erre a globális pénzügyi környezet romlása (az amerikai Fed monetáris politikájának módosulása, a mennyiségi könnyítés visszafogása) miatt szükség is lehet. **A megemelkedett hosszú dollár és euro hozamok miatt egy ilyen devizakötvény-kibocsátás már csak a tavaszinál lényegesen magasabb kamat mellett lehetséges**. Ugyanakkor a devizatartalék egyszeri forintosítás keretében történő nagymértékű felhasználása a devizahitelek terheinek csökkentésére veszélyesen alacsony szinthez vezethet.

A **külső egyensúly 2014-ben is kedvező lesz, de javulása megáll**, a külső finanszírozási képesség a növekvő EU-támogatások ellenére lényegében nem változik, a GDP 4,7%-a körül marad. A javuló európai konjunktúra nyomán a **kivitel kb. 5%-kal**, az emelkedő belföldi kereslet miatt **a behozatal ezt meghaladón bővül**. A **cserearányok** nem változnak. A **tőke-áramlásban** még a gazdaságpolitika kiszámíthatóbbá válása esetén sem várható gyors fordulat, **kedvező esetben** a kiáramlás megáll.

A beruházások az EU transzferek fokozódó beáramlása ellenére 2014-ben csak 2%-kal emelkednek. Az **üzleti szféra** tevékenységének bővítését a **GKI** felmérései szerint elsősorban a kereslethiány akadályozza. A finanszírozási szempontokat – forráshiány, hitelhez jutás nehézségei – rendszeresen ennél kisebb arányban említik a válaszadók. Gyakran jelzett akadály még az állami magatartás kiszámíthatatlansága. Emellett viszonylag nehéz megfelelően képzett munkaerőhöz jutni. Mindez arra utal, hogy **pusztán a fejlesztési, beruházási források olcsóbbításával nem igazán lehet érdemi beruházás-növekedést generálni. Egyre kevésbé valószínű, hogy az EU-forrásokat teljes egészében el tudjuk költeni**. (Az elmúlt időszakra jellemző heti 25-30 milliárd forintnál többet, kb. heti 36 milliárd forintot kellene ahhoz kifizetni, hogy a 2015-ig hátralevő 4000 milliárd forint a pályázókhoz kerüljön.) Sok esetben azonban **még a pályázatok sem jelentek meg**, pl. egészségügyi nagyberuházások, illetve várható, hogy további pénzek szabadulnak fel megghiúsulás, vagy büntetés miatt. Jelenleg 7500 milliárd forintra van aláírt támogatási szerződés, **de még több mint 1000 milliárd forint idei odaítélésre vár. Ennek kb. a fele be fog ragadni**.

Mivel **valódi munkahelyet** csak a vevő, vagyis a kereslet tud teremteni, a foglalkoztatás és a munkanélküliségi ráta **érdemben stagnál, statisztikailag** azonban a közfoglalkoztatás növekedése révén **javul**. A **bruttó keresetek** a **GKI** prognózisa szerint 2014-ben a 2013. évi 3,5% után 4,5%-kal emelkednek. A gyorsulást főleg a közszférában a választásokkal is összefüggésben várható (6% körüli) bérkirárlás magyarázza, a versenyszektorban az ütem 4% körüli lesz. Az szi nem változik, így a nettó keresetek is 4,5%-kal, a reálkeresetek pedig (2,5%-os infláció esetén) a 2013. évihez hasonlóan 2%-kal emelkednek. A **családi adókedvezmény igénybevételi lehetőségének kiterjesztése** – ezt a jövő évtől az egyéni 7%-os egészségbiztosítási és a 10%-os nyugdíj járuléktérhére is igényelni lehet - további kb. 0,7 százalékponttal növeli nemzetgazdasági szinten a keresetnövekményt. Valószínű, hogy a társadalmi juttatások és a vállalászási javadalmak nominális értéke valamelyest nő (választási ajándékokra számíthatnak a **szülő nők** és valószínűleg a **nyugdíjasok** is). A **reáljövedelem 2%-os, s a fogyasztás 1,5% körüli emelkedése** valószínű.

A GDP **termelésének szerkezete** a válság óta korszerűtlen irányba változik. A nemzetközi tendenciáktól eltérően nálunk a termelő ágak hozzájárulása növekszik, a **szolgáltatásoké csökken**. A változás a 2013. évi 0,5 százalékpont után 2014-ben 1 százalékpont lehet. Az **agrárpolitikai elképzelések hosszú távon a magyar mezőgazdaság versenyképességének romlásával fenyegetnek**, a kisbirtok általános preferálása, az élőmunka felhasználásának ösztönzése szembe megy a modern folyamatokkal. A 2013. évi viszonylag jó termés után 2014-ben stagnálásra lehet

számítani. Az ipar súlya a GDP-ben közel 1 százalékponttal, **28%-ra emelkedik, messze meghaladja az EU jelenlegi (16%) és megcélzott (20%) arányát.** Az építőipar 2005 óta tartó szűkülése 2013-ban véget ért, 2014-ben a növekedés kissé gyorsul (GDP-ben mérve 4%-ról 5%-ra). A kiskereskedelmi forgalom a második éve növekvő reáljövedelmek hatására kb. 2%-kal emelkedik, a többi szolgáltatás stagnálni, kissé bővülni fog. A **pénzügyi szektor azonban hibernált állapotban marad**, GDP-termelése tovább csökken. A közszolgáltatások a növekvő közmunka ellenére is csak nagyjából stagnálnak. **Végeredményben a külső kereslet bővülése és a belföldi kereslet – részben átmeneti eszközökkel elért – serkentése a GDP 1,3%-os növekedését eredményezheti.** Mivel a belföldi kínálat csak részben tud megfelelni a keresletnek, az import exporttól való elmaradása fokozódik, az olló az idei 0,5 százalékponttól 1 százalékpontra nyílik. Ez más oldalról a **belföldi felhasználás** 2%-os, a GDP-nél gyorsabb emelkedését jelenti. Ez – mivel nem eléggé beruházás-orientált módon valósul meg – kedvezőtlen.

Az **inflációra** a választásokig a piaccgazdaságokban szokatlan mértékben, de az elmúlt hónapokban kialakult tendenciáknak megfelelően elsősorban az **állami döntések hatnak.** Az erőltetett rezsicsökkentés és a piaci folyamatok akadályozása, illetve a különböző hatósági tehernövelések mégiscsak elkerülhetetlen továbbhárítása a következő hónapokban **össességében bőven 2% alatt** tartja az áremelkedés ütemét. Ugyanakkor a vásárlóerő megindult szerény növekedése, a lassan, de folyamatosan gyengülő forint, a költségnövekedés továbbhárításának piaci kényszere fokozatosan növeli az infláció elfojtása elleni erőt. Ezért az önkormányzati választások után **új áremelkedési hullám** várható, a II. félévben 3% körül, 2014 egészében 2,5% körül lehet az infláció.

Az augusztus végén 3,8%-ra csökkentett jegybanki **alapkamat** további mérséklésére közgazdasági alapokon **már kevés a lehetőség.** Tartósan kedvezőtlen nemzetközi pénzpiaci helyzet esetén **kamatemelés már idén is bekövetkezhet.** 2014 II. félévében kamatemelést fog indokolni az ismét emelkedő infláció is. A **forint árfolyama** továbbra is erőteljesen ingadozni fog, a sáv közepe **295 forint/euró** körül lesz. A választások előtt ennél gyengébb, 300 forint körüli, inkább efeletti árfolyam valószínű, amit 2014 II. félévében, a gazdaságpolitika kiszámíthatóságának remélhető javulásával párhuzamosan **némi erősödés követhet.**

Szélsőséges esetben a devizahitelek kivezetését célzó, esetleg radikálisan bank- vagy költségvetés-ellenes lépések **súlyosan ronthatják az ország pénzpiaci megítélését,** ami a forint zuhanása, illetve a pénztőke kiáramlásának megakadályozása érdekében már 2013 végén, 2014 elején **jelentős kamatemelést válthat ki.** Ez valójában az eddig jelzettnél minden tekintetben **sokkal rosszabb forgatókönyv** megvalósulását jelentené, amivel a **GKI** előrejelzése nem számol.

A GKI prognózisa 2013-2014-re

	2010	2011	2012	2013	2014
	tény			előrejelzés	
GDP termelés	101,3	101,6	98,3	100,3	101,3
• Mezőgazdaság (1)	83,7	127,2	78,8	118	100
• Ipar (2)	113,4	105,7	98,9	100,5	102,5
• Építőipar (3)	91,1	92,2	93,6	104	105
• Kereskedelem (4)	98,4	99,6	98,8	100	102
• Szállítás és raktározás (5)	100,5	100,7	97,5	102	101
• Információ, kommunikáció (6)	104,8	102,2	103,4	101	102
• Pénzügyi szolgáltatás (7)	95,7	93,3	97,0	97	98
• Ingatlanügyletek (8)	100,2	98,4	98,8	100	101
• Szakmai, tudományos, műszaki, admin. tev.(9)	96,9	98,1	99,9	99	100
• Közigazgatás, oktatás, egészségügy (10)	97,2	99,9	100,0	99	100
• Művészet, szórakoztatás (11)	103,4	103,0	99,3	99	100
Magnövekedés (2)+(3)+(4)+(5)+(6)+(7)+(8)+(9)	103,4	100,9	98,8	100,3	101,7
GDP belföldi felhasználás	99,5	99,4	96,3	100,5	102
• Egyéni fogyasztás	97,3	100,2	98,1	100,5	101,5
• Állóeszköz-felhalmozás (beruházás)	90,3	94,5	96,2	100	102
Külkereskedelmi áruforgalom					
• Export	116,8	110,2	100,9	103	105
• Import	115,0	106,9	100,0	103,5	106
Fogyasztói árindex (előző év = 100)	104,9	103,9	105,7	101,9	102,5
Folyó fizetési és tökémerleg együttes egyenlege					
• milliárd euró	2,9	3,6	4,2	4,5	4,7
• a GDP százalékában	3,0	3,7	4,3	4,7	4,6
Munkanélküliségi ráta (éves átlag)	11,2	10,9	10,9	10,8	10,8
Államháztartási egyenleg a GDP százalékában (ESA)	-4,2	+4,2	-1,9	-3,0	-2,9

Forrás: KSH, GKI

II. Világgazdasági folyamatok

A világgazdaság 2013-ban az előző évihez hasonló ütemben bővül, 2014-ben dinamikája gyorsul. A világgazdasági növekedés fő kockázata az amerikai jegybank monetáris politikájával kapcsolatos bizonytalanság, a mennyiségi könnyítés visszafogásának időzítése, várható mértéke és az arra következő piaci reakciók jellege. A Fed pénzügyieszköz-vásárlásainak lassítása a hosszú lejáratú hozamok emelkedéséhez, ezen keresztül a befektetők kockázatvállalásának mérséklődéséhez, a világgazdaság többi részében felhalmozódott feszültségek elmélyüléséhez vezet. A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) felbomlásának veszélye mérséklődött, az európai válságkezelés intézményrendszere erősödött, ez azonban még nem érezteti hatását a reálgazdasági szférában. A szeptemberi németországi választások után a bizonytalanság várhatóan valamelyest enyhül.

A világ összevont GDP-je 2013-ban a 2012. évi 3%-kal lényegében megegyező ütemben, 3,1%-kal, 2014-ben 3,8%-kal bővül. A világkereskedelem dinamikája viszont a tavalyi évi 3%-ról 2013-ban 3,7%-ra, 2014-ben 5,5%-ra gyorsul. Az USA GDP-je a 2012. évi 2,2%-ról 2013-ban 1,7%-ra lassul, 2014-ben 2,7%-os dinamika várható. Eddig nem sikerült megoldást találni az amerikai költségvetési hiány („fiskális szakadék”) kezelésére. A kétpárti megállapodás hiányában érvénybe lépett költségvetési automatizmusok (meghatározott kiadási tételek lefaragása) előbb-utóbb visszafogják a GDP-dinamikát. Ennek ellensúlyozására az adósságlafon megemelése, illetve középtávú fiskális program jöhet szóba. Japánban a 2012. és 2013. évi 2%-kal szemben 2014-ben 1,2%-os GDP-dinamika várható. A 2014-ben várható lassulás oka a fiskális és monetáris ösztönzők hatásainak kifutása. A GDP több mint kétszeresére rúgó államadósság finanszírozási problémái bármikor kiéleződhetnek, főleg a külső környezet változásának hatására. A hozamok emelkedése súlyos pénzügyi és reálgazdasági válságot okozhat.

GDP-prognózisok, 2013-2014 (előző év = 100)

		OECD*	IMF**	Európai Bizottság***
Világ összesen	2013	3,1	3,1	3,1
	2014	4,0	3,8	3,8
OECD-országok	2013	1,2	1,2	1,1
	2014	2,3	2,1	2,1
GMU	2013	-0,6	-0,6	-0,4
	2014	1,1	0,9	1,2

* 2013. szeptember

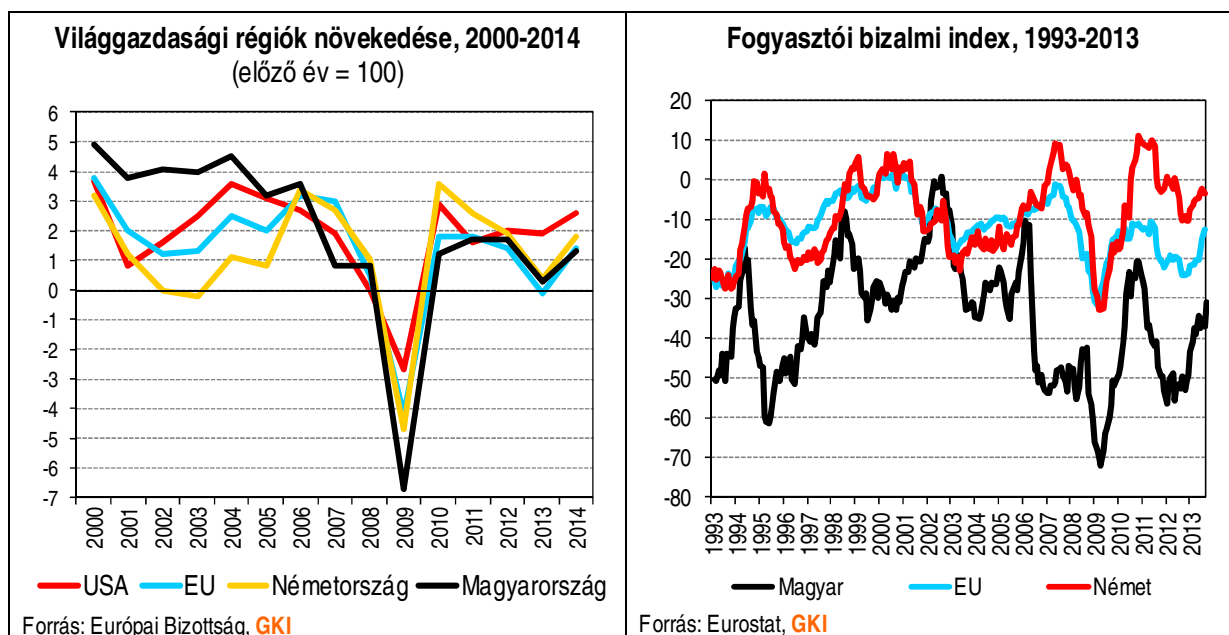
** 2013. július

*** 2013. április

Forrás: OECD, IMF, Európai Bizottság

Az EU összevont GDP-je a 2012. évi 0,3%-os visszaesés után 2013-ban 0,1%-kal csökken, azaz gyakorlatilag stagnál, 2014-ben 1,2%-kal nő, a GMU-é a tavalyi 0,6%-os zsugorodás után idén 0,4%-kal tovább csökken, 2014-ben 1,1%-kal emelkedik. A pénzügyi feszültségek gyengülése még nem vezetett az eurózónával kapcsolatos általános bizonytalanság enyhüléséhez, illetve a hitelezés erőteljesebb felfutásához.

Az eurózána GDP-jének több, mint egynegyedét adó Németország 2012. évi, 0,7%-os GDP-dinamikája 2013-ban 0,4%-ra lassul, 2014-ben 1,7% lesz. Az idej lassulás fő oka a Németország szempontjából meghatározó importőr országok keresletének lanygulása. Franciaország GDP-je a 2012. és 2013. évi 0,1%-os visszaesés (gyakorlatilag stagnálás) után 2014-ben várhatóan 0,9%-kal nő. Olaszország GDP-je a 2012. évi 2,4%-os és 2013. évi 1,3%-os visszaesést követően 2014-ben 0,6%-kal nő.

Az egyes **EU-tagállamok közötti növekedési ütemkülönbségek nagyok** (Görögország -4% és egyes balti államok +4% körüli száma a két szélső érték). A közép-európai országok közül Szlovénia és Csehország 2013-2014-ben, az idén július 1-én EU-tagga vált Horvátország 2013-ban recesszióban lesz, Lengyelország GDP-dinamikája az idén átmenetileg lassul, a korábban rosszul teljesítő román gazdaság helyzete kissé javul. A fiskális konszolidációs intézkedések hatására - a növekvő kamatterhek ellenére - a GDP-arányos **államháztartási hiány csökken** az EU-ban, de a lassú gazdasági növekedés és az újabb bankkonszolidációk miatt a GDP-arányos **államadósság még valamelyest nő**.

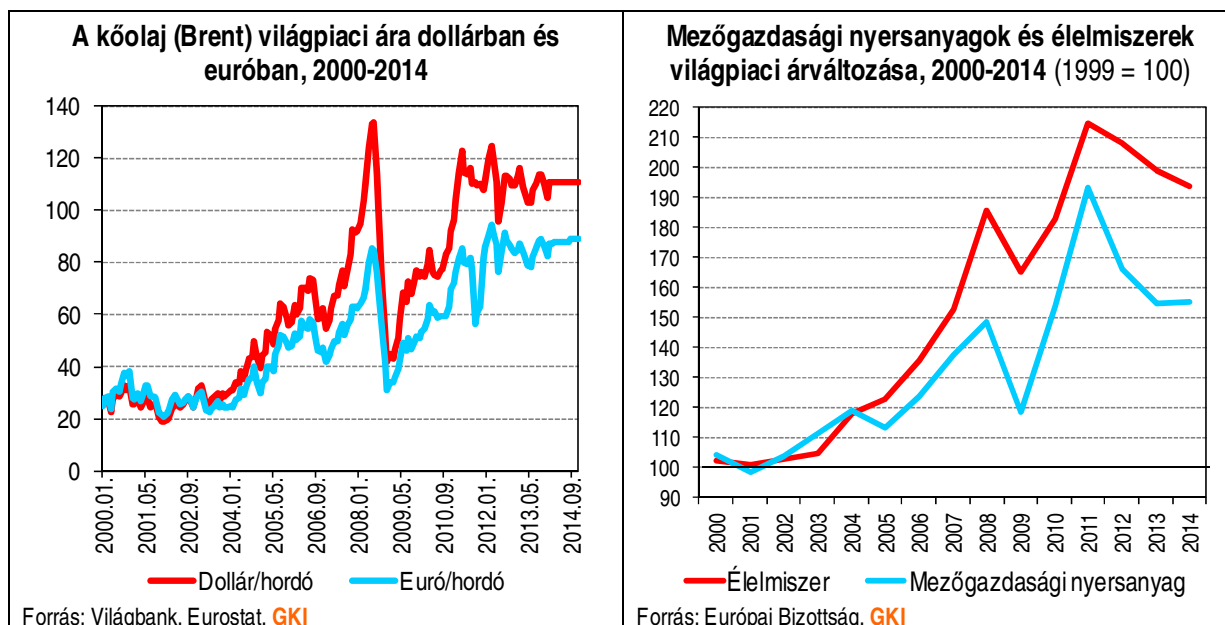
Az EU-ban a szuverén adósságválság kezelése 2013 nyarán lelassult, a szeptemberi németországi parlamenti választásokig nem sok minden történik. Mivel a gazdasági helyzet javulása elmaradt a várttól, ezért Görögország újabb (a korábbinál jóval szerényebb) pénzügyi mentőcsomagot kapott. **Szlovénia** is európai uniós pénzügyi mentőcsomagra szorulhat.

A világgazdasági átlagnál gyorsabban bővülnek az ázsiai, és kisebb mértékben a fekete-afrikai felzárkózó országok. Kína gazdasági növekedési üteme 2012-2014-ben 7,8%, Indiáé 4% körül lesz. Kínában az utóbbi évek hitelexpanziója nyomán a teljes adósság (állam, háztartások, vállalatok) a GDP 200%-a. Ha a kormány fékezi a hitelezést, akkor a GDP-dinamika lassul, a hitelexpanzió folytatódása a hitelpiaci buborék kidurranásához vezet. A hosszú lejáratú amerikai állampapír-piaci hozamok emelkedése nyomán megindult tőkeáramlás a felzárkózó országokból a fejlettekbe kedvezőtlenül érintette a folyó fizetési mérleghiánnyal rendelkező országok (India, Brazília, Törökország, Indonézia) külső egyensúlyi helyzetét és valutaárfolyamát. A legrosszabb helyzetű országok az IMF-hez fordulhatnak segítségért.

A nyers- és fűtőanyag-exportőr országok közül Oroszország GDP-je a 2012. évi 3,4%-kal szemben 2013-ban 2,5%-kal, 2014-ben 3,3%-kal nő. Ehhez hasonló dinamika prognosztizálható **Ukrajnában**.

A monetáris politika lazasága enyhül. A Fed 2015-ig (ameddig az inflációs ráta nem haladja meg a 2%-ot és a munkanélküliségi ráta nem süllyed 6,5% alá) nem kívánja emelni irányadó kamatlábát. A mennyiségi könnyítést viszont fokozatosan abbahagyja. Az amerikai gazdaság kedvező fundamentumai alapján a pénz- és tőkepiacok a **mennyiségi lazítás közeli visszafogását árazzák**, amit a Fed vezetése sem zár ki, főleg a hosszú lejáratú állampapírok hozamai alapján. Nagy a bizonytalanság az

intézkedések időzítése és mértéke tekintetében. Ehhez adódik a Fed új elnökének kijelölésével kapcsolatos bizonytalanság. Mindennek nemcsak az amerikai, hanem a globális gazdaságra nézve is következményei lesznek. Az **Európai Központi Bank** 0,5%-os irányadó kamatlábának további mérséklése legfeljebb a gazdasági helyzet erőteljes romlása esetén várható. Inflációs kockázat nem fenyeget. Japánban a monetáris lazítás eszköze a további mennyiségi könnyítés lehet.

Az **euró dollárral szembeni árfolyama** a 2012. évi 1,28 dollár után 2013-ban 1,30 dollár, 2014-ben 1,26 dollár körül lehet, jelentős rövid távú volatilitás mellett. A Fed által alkalmazott mennyiségi könnyítés visszafogása a magasabb hozamokon keresztül a **dollár erősödését** valószínűsíti a fő devizákkal szemben.

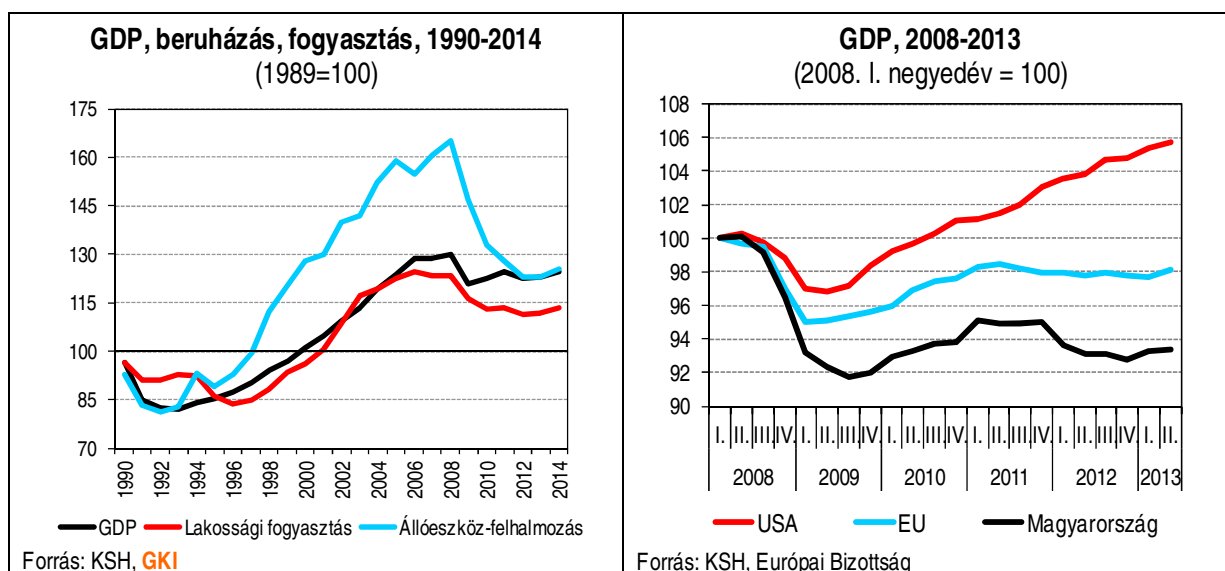
A **világgazdaság növekedési üteme 2012-ben és 2013-ban hasonló lesz, 2014-ben valamelyest gyorsul.** A **kőolaj** iránti kereslet 2013-ban kissé csökken, 2014-ben emelkedik, miközben a kínálat nő, nem utolsósorban az USA nem konvencionális kőolajtermelésének felfutása miatt. A Brent típusú **kőolaj** hordónkénti éves átlagára a 2012. évi 112-ről 2013-ban 109 dollárra, 2014-ben 107 dollárra **csökkenhet.** A kiegyensúlyozott vagy enyhe túlkínálattal jellemezhető globális piacon a szíriai válság miatt várhatóan csak átmeneti áremelkedés lesz. A **nyersanyagok világsi ára** 2012-ben 10%-kal esett vissza, 2013-ban és 2014-ben további minimális mérséklődés prognosztizálható.

A világgazdasági folyamatok fő **negatív kockázata** a Fed mennyiségi könnyítésének visszafogása nyomán **emelkedő globális hozamkörnyezet.** Ez gyengíti a gazdasági szereplők kockázatvállalási hajlandóságát, a felzárkózó országokból a fejlettekbe irányuló tőkemozgásokat táplál, ami **fizetésimérleg- és árfolyamválságokhoz** vezethet. Globális kockázat az államháztartási hiány és az államadósság nem megfelelő kezelése az USA-ban és Japánban, a kínai gazdaság erőteljesebb lassulása és a kőolajárak emelkedése (politikai feszültségek kiéleződésének hatására).

III. Gazdaságpolitikai kényszerek és törekvések, költségvetési cél- és eszkörendszer

Magyarország az elmúlt évtizedben gazdaságilag lemaradt az EU-tól, s különösen a régiótól. Régiós élvonalból sereghatósok lettünk, még hozzá úgy, hogy közben a szlovák GDP közel 50, a lengyel és a román 35-40, a cseh pedig 20 százalékponttal nőtt. Ennek három lényeges oka van. Az első a 2006-ig tartó költségvetési túlköltekezés, majd annak kényszerű korrekciója, a második a pénzügyi világválság hatása, a harmadik pedig a 2010 óta alkalmazott gazdaságpolitika befektetési környezetet romboló és belső keresletet visszafogó hatása. A 2010 óta hatalmon levő kormánynak nincs világos gazdaságpolitikája, csak hatalmi-politikai céljai, s mindez összességében egy piacgazdaságtól eltérő, egycentrumú, autokrata modell felé mutat. Mivel egy ilyen, jogbizonytalansággal, kiszámíthatatlansággal és növekedésképtelenséggel, társadalmilag demokrácia-deficittel jellemezhető modell Európában belső és külső okok miatt tartósan fenntarthatatlan, a **GKI** a választások után minimum korrekciókra számít. Bármilyen választási eredmény esetén kívánatos lenne valamennyi demokratikus erő megállapodása a legfontosabb politikai és gazdasági alapelvekben. Enélkül, a szélsőséges szembenállás folytatásával az ország valóban szükséges megújulása aligha lehetséges, s akkor folytatódik a leszakadás.

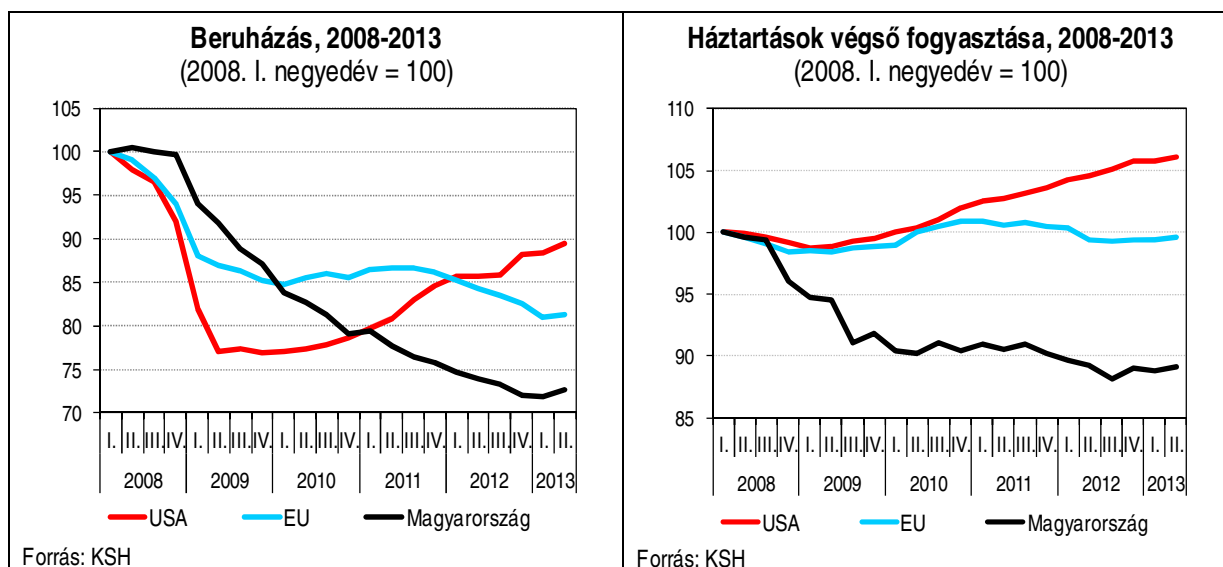
A gazdaságpolitika elmúlt három évét az **irreális tervek és azok kudarca után az EU-val való szembefordulás, a piacrombolás és államosítás, a klientúra-építés és a társadalom félrevezetése** jellemezte. A kormány eredeti hiánynövelési elgondolása 2010 júniusában az EU „nem”-je miatt napok alatt megbukott. A kormány ennek ellenére ragaszkodott **évi legalább 3%-os GDP-növekedést célzó víziójához**, az egykulcsosnak nevezett igazságtalan és valójában ma sem egykulcsos adórendszerhez, a külföldi tulajdonú cégek és az EU bűnössé nyilvánításához. A **kétségbeesett forráskeresés** vezetett a válságadók elburjánzásához (13 új adó jelenleg már évi 700 milliárd forintot meghaladó éves bevétellel), a magán-nyugdíjpénztári vagyon államosításához, ezzel a hosszú távú öngondoskodás és megtakarítás kivégzéséhez, a devizahitelek értelmetlen – mert főleg a rá nem szorulóknak segítő, s eközben a befektetési környezetet romboló – a bankoknak 270, az államnak 100 milliárd forintba kerülő végtörlesztéséhez. A piacgazdasági normákkal ellentétes irányvonal pedig „logikussá” tette az egycentrumú hatalomgyakorlást akadályozó **független intézmények érdemi döntéshozatalból való kizorítását**.

A kormány Széll Kálmán tervét elfújta a szél, politikájának **2012 tavaszától egyetlen gazdasági célja a túlzottdeficit-eljárás alóli kikerülés**, s ezzel a **kohéziós alapokhoz való hozzáférés**, mindehhez 3% alatti GDP-arányos államháztartási hiány elérése volt. Eközben a kormányzat mind több területre terjesztette ki **állami befolyást növelő, zsákmányszerző** – a vállalatokat egyedi adókkal, különmegállapodásokkal, „célzott” ellenőrzésekkel, rezsicsökkentéssel függő helyzetbe hozó, államosító, piac-újrászto – gazdaságpolitikáját. Például a közművek, a trafikok, a földbérlet, a patikák, a kereskedelmi láncok, az üzemanyag-forgalmazás (színezés előírása) vagy a takarékszövetkezetek esetében. **S mindenhol a politikai barátok a győztesek.**

A kormányzat látszólag megnyerte a „szabadságharcot”: hiszen Magyarország kikerült a túlzottdeficit-eljárás alól (ebből a szempontból az EU-tagországok élenjáró egyharmadába került), elkerülte az IMF-megállapodást, s a versenyző külföldi és hazai tőkével szemben mind szélesebb körben saját klienseit hozta helyzetbe. Ugyanakkor mindezért a magyar gazdaságnak és társadalomnak nagyon nagy árat kell fizetnie: a GDP, a beruházás, a fogyasztás és a valós hazai foglalkoztatás 3 éve csökken vagy stagnál, a külföldi finanszírozóknak kifizetett kamat mindvégig lényegesen magasabb volt még a bulgárokénál és a románokénál is. Az adózók terhei nőttek (a korábbi magán-nyugdíjpénztári tagdíjat „átírányították” a költségvetésbe).

Minden nemzetközi intézmény (EB, OECD, IMF, hitelminősítők, stb.) **élesen bírálta** ezt a gazdaságpolitikát. Figyelmeztető az is, hogy a svájci IMD 2013. évi **versenyképességi rangsorában** Magyarország öt helyet **csúszott vissza**, s 60 ország közül az 50. helyen végzett. Különösen az üzleti környezet rossz, ebben csak az 55. lett hazánk. A **Világ gazdasági Fórum** 2013. évi versenyképességi listáján pedig három helyet vesztett Magyarország, 148 ország közül a 63. helyen végzett (s csak három EU-tag végzett hátrébb), a fő hiányosság e szerint is az intézményrendszer (tulajdonjogok, közbizalom, a törvények érvényesülése, a jogszabályalkotás átláthatósága, stb.) terén található. **A versenyképesség romlása évek óta tart.**

A 2013 márciusától hivatalba lépett **új jegybanki vezetés nyilvánvalóan lojális** a kormányhoz. Az alapkamat csökkentése folytatódott, a **nem konvencionális eszközök szélesebb körű alkalmazása** elkezdődött. Az MNB és a PSZÁF összeolvadása – ami akár még helyes is lehetne – a bankrendszerre gyakorolt nyomás kiterjesztését szolgálhatja. A kereskedelmi bankoknak nyújtott **nulla kamatozású** hitel nem fenyegeti a pénzügyi egyensúlyt, de aligha képes serkenteni a növekedést, mivel nem érinti a magyar gazdaság alapvető problémáját, a bizalomhiányt. Így az olcsó forrás nagyrészt a drágább hitelek olcsóbbra cserélését és akár a legjobb vállalatok pénzügyi befektetéseit szolgálja. Ez lehet

kedvező, de veszteséget okoz az MNB-nek, kettős kamatrendszer kialakulásához vezet (mérésli a monetáris politika amúgy is szerény hatásosságát), gyengítheti a forintot, s emiatt korlátozhatja az alapkamat további csökkentését is. Ráadásul a kialakított pénzügyi környezetben jelentősen csökken a lakossági betétállomány, ami szűkíti a hitelezés forrását, így a jegybanki forrás részben csak ennek pótlását jelenti. A továbbiakban az **MNB nem szokványos módszerei további lendületet kaphatnak. A kibővített növekedési hitelprogram** például jóval nagyobb, mint az egész kkv-szektor (mikro vállalkozásokkal együtt!) beruházása 2011-ben (kb. 1300 milliárd forint). Ez aligha látszik reális célnak. (Ha pedig mégis sikerülne kivitelezni, akkor évi 120 milliárd forint veszteséget okozna a költségvetésnek!) Ezek a módszerek **vészesen csökkenthetik a devizatartalékokat, illetve a következő években rontják a költségvetés pozícióját.**

A gazdaságpolitika számos jel szerint **a kamat- és rezsicsökkentéshez** hasonlóan a **gyenge forinttól is növekedésserkentő hatást remél** (annak exportösztönző és piacvédő hatása révén). A forint a kormányváltástól kezdve trendjében egyértelműen gyengülő, s ez a folyamat **láthatóan nincs a kormányzat ellenére. A GKI szerint ez igencsak kétélű fegyver.** A növekedésösztönző hatást egyrészt az elmúlt évek adatai nem támasztják alá, többek között a magyar kivitel behozatal-igényessége miatt. Ennél is nagyobb szerepe van azonban a rossz befektetői környezetnek, s annak, hogy a forint gyengülése automatikusan növeli a devizában eladósodott költségvetés, lakosság és cégek terheit, **csökkentve ezzel keresletüket.**

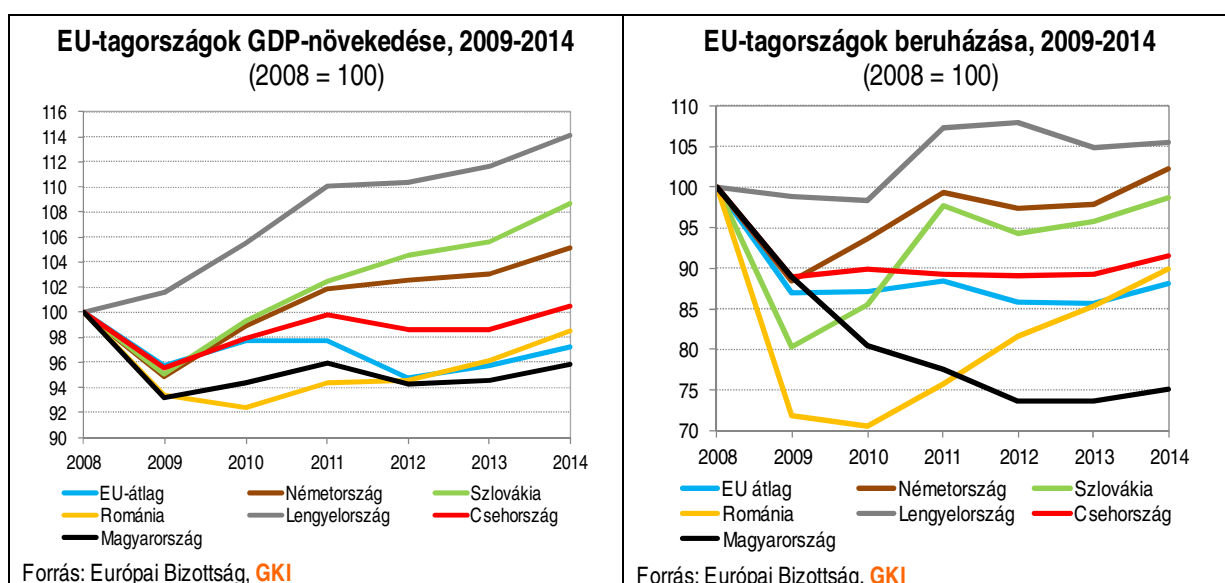
A kormányzat folytatni kívánja az **állami befolyást növelő** gazdaságpolitikáját. A rezsicsökkentés újabb lépcsői politikai haszonszerzésre és egyes ellehetetlenített **energiaszolgáltatók** állami vagy kormány közeli cégek általi megvásárlására jók. A felerészben magyar tulajdonú **bankrendszer** programja, a **takarékszövetkezetek** államosítása is ebbe az irányba mutat. A **dohánykereskedelem** átszervezésének semmi köze sincs az egészségvédelemhez, s a költségek emelkedése és a szolgáltatás rontása árán rendezi át – a hazai kisvállalkozások rovására – a kormány kliensei javára a piacot. Az **agrárpolitika** és **földtörvény** retorikájában a helyi kisbirtokosokat védi, gazdaságilag ellehetetlenítve például a versenyképes gazdasági társaságokat; a gyakorlatban viszont a piaci alapú földforgalmazás korlátozásával – az állami földalapon és a helyi földbizottságokon keresztül – nagyrészt egy szubjektív módon kiválasztott nagybirtokos réteget kedvezményez. A **reklámadó** kilátásba helyezése tovább szaporítja az ágazati adókat, a cél itt is főleg a politikai befolyásolás, a tulajdonváltás „elősegítése”.

Magyarországon a **2014-es országgyűlési választásokig** a kormányzásban az **eddigi folyamatok** mélyülnek el. Bár ütemezésében és mértékében még bizonytalan, de látványosan folytatódik a rezsicsökkentés és a devizahitelesek „mentése”. Ezek nyilvánvalóan választási célokat szolgáló lépések, melyek terhét a kormányzat jórészt a bankokra és cégekre kívánja hárítani. (A devizahiteles mentésében végül számottevő kormányzati közreműködés is várható, mivel enélkül a beavatkozás nem lenne EU-konform, így miatta kötelelességsegzési eljárás indulhatna.)

A devizahitelek kivezetésének időpontja, mikéntje és a különböző gazdasági szereplők által viselendő terhe még nem ismert. A kormánypártok a havi törlesztő részletek gyors és jelentős csökkentését és a devizahitel kategóriájának megszüntetését szeretnék elérni a választások előtt, ugyanakkor erre a költségvetésben **nincs forrás**, s a bankok sem terhelhetők a végtelenségig. Egy erőszakos, egyoldalú kormányzati döntés kiválthatja az anyabankok és a pénzügyi befektetők országtól való elfordulását, miközben hiányozna az EU támogatása is. Ez **beláthatatlan következményekkel** járhat. Egy bankokkal egyeztetett módszer esetén a válság elkerülhető lehet, de az üzleti környezet további romlása, a banki passzivitás még markánsabbá válása borítékolható. Egy ilyen lépés ugyan kissé növelheti a lakosság hiteltörlesztés után megmaradó jövedelmét, de sem nagyságrendje, sem az emberek bizonytalan jövőképe, s emiatt óvatossági magatartása miatt **nem vezetne a**

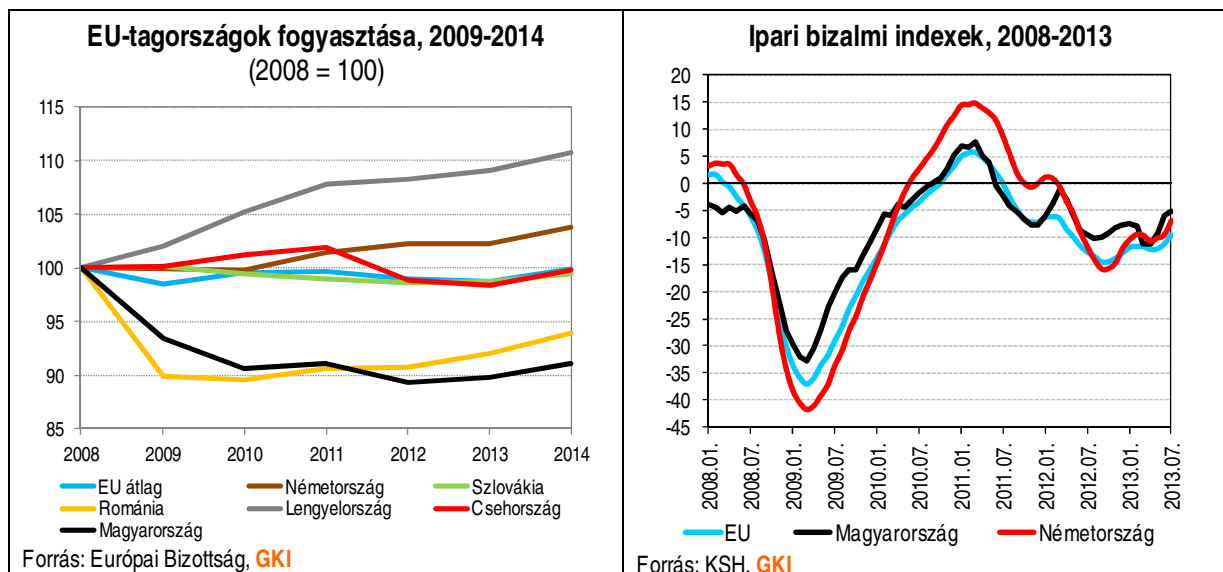

fogyasztás jelentős emelkedéséhez, miközben az általános gazdasági környezet romlása mindenkinek hátrányos. Ugyanakkor a GKI megítélése szerint a választandó módszertől függetlenül már a kiindulópont is elhibázott. Ugyanis nem a devizahittel, hanem az akár forintban, akár devizában eladósodottak egy részének tartósan megroggyant törlesztési képességével van a legnagyobb probléma. A fizetésképtelen vagy annak határán levő rétegekre – ezen belül is a saját lakás szerzése, s nem befektetés vagy autóvásárlás céljából eladósodottakra - kellene **fókuszálni**, s őket sem teljesen mentesítve a terhek alól, mivel ennek nemcsak forrása nincs, de a fizetési hajlandóság csökkenésével járna az arra képesek körében is. Ennek eszköze lehetne az elvileg ma is létező **eszközkezelő rendszer átalakítása és kiterjesztése**. Az időlegesen megroggyant törlesztési képességűekre átmeneti megoldásokat kell alkalmazni.

A választási gazdaságpolitika terheinek bankokra és cégekre hátrítása természetesen csak **rövidtávon lehetséges**, hiszen az érintettek előbb-utóbb különböző módon – költségeik továbbhárításával, a minőség rontásával, a fejlesztések halasztásával - végső soron a lakosság terheit növelik. Ráadásul mindez **nem nullaösszegű játszma**, a lefagyott üzleti aktivitás miatt nem termelődik meg az a GDP, ami akár csak normális európai üzleti környezet – mindenekelőtt jogbiztonság – esetén lehetséges lenne. **Vagyis a lakossági megszorítások látszólagos kerülése az egyébként szükségesnél is nagyobb megszorítást okoz, sőt negatív spirálba taszítja a gazdaságot.**

A kormány most már csak a választásokra figyel. Közvetlen jövedelembővítő lépések is történnek a pedagógusok és az egészségügyi dolgozók, a gyermeket vállalók, esetleg egyszeri jelleggel a nyugdíjasok számára, illetve bizonyos termékkörre az áfa-csökkentés is napirendre került. Mindez feltehetőleg az EU által kívánatosnál nagyobb, de **még tolerálható szint körül tartja** a várható 2013-2014. évi hiányt, egyben tovább rontja egy mégoly szerény növekedés tartós beindulásának esélyét. Pontosabban 2014-ben a külső konjunktúra javulásával és a választások miatti osztogatással jó esetben és **átmenetileg 1 százalékponttal, 1,3% környékére gyorsulhat** a gazdaság, ami azonban – mivel nem hoz pozitív szerkezeti átalakulást – nem változtat az ez alatti **potenciális növekedésen**. **Ha a hibásnak bizonyult (bár sikeresnek mondott) gazdaságpolitikának sem a céljai, sem az eszközei nem változnak, akkor a gazdaság helyzetében sem várható tartós, pozitív elmozdulás.**

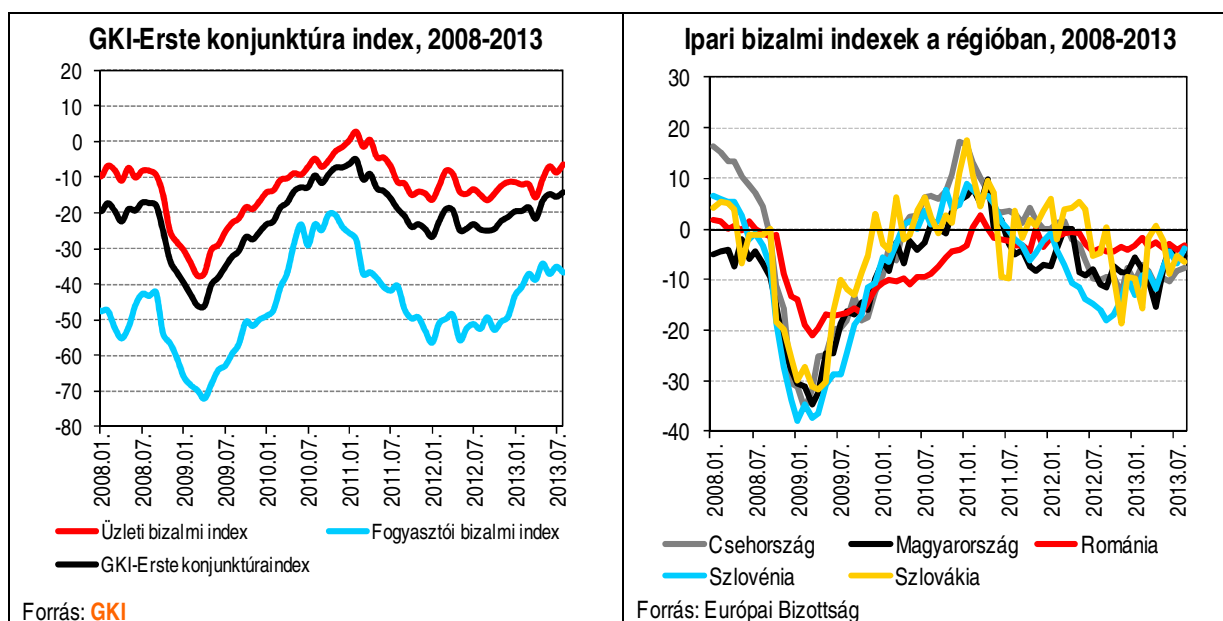

A 2014. évi választások utáni gazdaságpolitika az adott év folyamatait már csak kevésbé képes befolyásolni, de lényeges, a statisztikai adatokban még nem megmutatkozó változásokat indíthat el (például az ország gazdasága iránti bizalom megváltozása következtében). **Ha a jelenlegi politikai és gazdaságpolitikai irányvonal lényegében változatlanul folytatódna, a gazdaság középtávon is leszakadó, az EU átlagától elmaradó növekedési ütemű pályán maradna.** A gazdaság fejlődése számára egy olyan változat lenne a **legkedvezőbb**, amelyben a gazdaság egészére ható, **gazdaságpolitikai** (sőt a gazdaságon is túlmutató, különösen a **jogállami környezetet erősítő**) **fordulat** történik. Pillanatnyilag ennek **esélye szerény**. Ezért a legvalószínűbb változat az, hogy a választások után **nem következik be sem** az eddigi gazdaságpolitika és politikai kormányzás szinte változatlan **folytatódása**, **sem** egy gyökeres gazdaságpolitikai és kormányzási **fordulat**. Ennek **egyik markáns esete**, ha a **jelenlegi politikai irányzat alapvetően fennmarad, de egyes pontokon kedvező korrekció történik**, illetve csendes, de jelentős, a racionalitás, a piaci megoldások felé mutató gazdaságpolitikai módosulás megy végbe. Ekkor különösen a gazdaságpolitika kiszámíthatósága, az üzleti világgal történő párbeszéd stílusa javulhat, esetleg a banki különadó kivezetése is megkezdődhet, az adózási (és valamennyire a jogi) környezet is stabilabbá válhat. A **másik markáns eset**, ha **egy új kormány által szándékoltt politikai és gazdaságpolitikai fordulatot csak részlegesen lehet megvalósítani** a kétharmados parlamenti többség hiánya, a széleskörű társadalmi és politikai megegyezések meghiúsulása, vagy akár a kormányzó erők belső vitái miatt. Ez a változat igen sokféle szakmai tartalommal képzelhető el; az egyes ügyekben esetleg elérhető parlamenti megegyezések, illetve az egyszerű többséggel megvalósítható jogi megoldások függvényében. Nyilvánvalóan e változatban is jelentősen módosulhatnak a költségvetési kiadási prioritások, illetve a kétharmados törvényt nem igénylő területeken átalakulhat a közteljesítés, továbbá erősödhet a jogbiztonság, a kiszámíthatóság.

Ugyanakkor elképzelhető egy olyan **szélsőséges eset** is, hogy a devizahitelek kivezetése érdekében radikális bank- vagy költségvetés-ellenes lépésekre kerül sor, amelyek **súlyosan ronthatják az ország pénzügyi megítélését**, ami a forint zuhanása, illetve a pénztöke kiáramlásának megakadályozása érdekében már 2013 végén, 2014 elején jelentős kamatemelést és költségvetési szigorítást válthat ki. Ez valójában az eddig jelzettnél minden tekintetben **sokkal rosszabb forgatókönyv** megvalósulását jelentené, ami a kormány(ok) mozgásterét is teljesen beszűkítené. **Ezt mindenképpen el kellene kerülni.**

IV. Belföldi kereslet

Az EU-ban az elmúlt hónapokban az építőipar kivételével **minden ágazat várakozása javult**, miként a **fogyasztói bizalmi index is**. Németországban az üzleti várakozások különösen **markánsan emelkednek**. A **GKI-Erste konjunktúraindex trendje 2012 ősze óta emelkedő, de a nyári hónapokra inkább a stagnálás jellemző**. Ez az üzleti és fogyasztói várakozásokra egyaránt igaz. A javulás minden ágazatban megfigyelhető, s különösen látványos - az ugyan még mindig messze legpesszimistább szektor -, az építőipar esetében. **Augusztusban** a szolgáltató cégek lettek a legoptimistábbak, megelőzve a hagyományosan éllovas, csak csekély javulásra képes ipart, valamint az utóbbi hónapokban ugyancsak hullámzó várakozású kereskedelmet. A **fogyasztói várakozások** különösen gyorsan emelkedtek 2012-13 telén, de márciustól augusztusig stagnáltak, majd **szeptemberben jelentősen emelkedtek**.

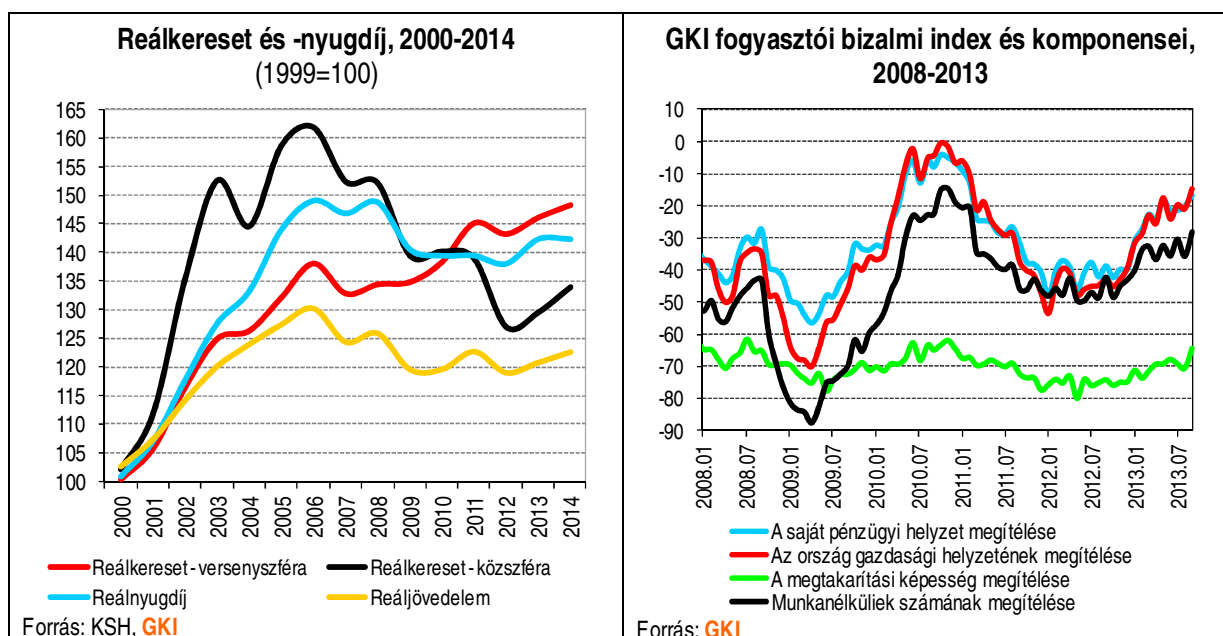

Idén részben a mesterségesen leszorított infláció hatására a **keresetek** reálértéke kb. 2%-kal, a **nyugdíjaké** 3,3%-kal emelkedik, a **reáljövedelmek** 2%-kal nőnek. A **fogyasztás** kb. 0,5%-kal bővül, míg a nettó **megtakarítási** ráta a GDP 5-5,5%-a körül alakul. Jövőre az ugyancsak 2%-os reáljövedelem-növekedés már 1,5%-os fogyasztásbővüléssel párosul. **A fogyasztás 2014-es szintje azonban még így sem éri el a 2003. évit, kb. azonos lesz a 2010-essel.**

2013. január 1-től **megszűnt a szuperbruttó adóalap**, vagyis a 27%-os adóalap-kiegészítés már a havi 202 ezer forint feletti rendszeres jövedelmet sem terheli, az effektív adókulcs minden jövedelemkategória esetében egységesen 16%. **Megszűnt a havi bruttó 660 ezer forint felett keresők nyugdíjjárulék-plafonja is**, ezzel 8 millió forint éves jövedelem felett már **nem egykulcsos adó** érvényesül. Ennek nettó bérek változására gyakorolt negatív hatása az év előrehaladtával erősödik, mivel a kumulált havi jövedelmeikkel a munkavállalók fokozatosan lépik túl az eddig maximumként meghatározott határt. Utóbbi két ellentétes előjelű hatás **az év végére +0,5 százalékpontos bruttó-nettó ollónyílást eredményez**. Ezek az intézkedések összességében a havi bruttó 200 ezer forint alatt keresőket **nem érintik**, a bruttó 200 ezer és 1 millió forint között keresők számára **kedvezőek**, míg az e feletti keresők (az egykulcsos szja eddigi fő nyertesei) számára **kedvezőtlenek**.

A kormány a tavalyi drasztikus emelést követően **2013-ban további 5,4%-kal, 98 ezer forintra emelte a minimálbért**, 5,5%-kal 114 ezerre a garantált bérminimumot. Az emelésnek azonban a cégek költségviselő képessége határt szab, ezért sok helyen **szűkül a cafeteria, a munkaidő, folytatódik a szürkülés**. 2013-ban megszűnt az elvárt béremelés, de a tavaly életre hívott, a béremelések kompenzálására szolgáló szociális hozzájárulási adókedvezmény csökkentett mértékben érvényesíthető.

2014-re nem várható az szja-rendszer megváltozása, a választások után, 2015-re azonban – új összetételű kormány esetén – ez elképzelhető. Jövőre kiterjesztik a családi adókedvezményt. Azok, akik a 16%-os személyi jövedelemadóból eddig nem tudták kimeríteni az adókedvezményt, a jövő évtől ezt megtehetik a 7%-os egészségbiztosítási járulék és a 10%-os nyugdíjjárulék terhére is. E változások várható összhatása 0,7%-ra becsülhető. (Például egy egykeresős, három gyermeket nevelő családnak havi 100 ezres fizetésnél 17 ezer, havi 300 ezres fizetésnél 51 ezer forint többletjövedelmet jelent, az intézkedés így ismét a viszonylag magasabb jövedelműeket preferálja.)

A versenyszféra és a kormány Állandó Konzultációs Fórumának ülése 2013-ra a nettó keresetek reálértékének megőrzését ajánlotta a vállalatok számára. A **versenyszférában** az első hat hónapban a minimálbér-emeléssel együtt is csak átlagosan 3,3%-os bruttó keresetnövekedés következett be. A versenyszféra reálkeresete (az első hat havi) 2,3%-os fogyasztói árindex mellett 2,5%-kal nőtt. Az alkalmazásban állók létszámának csökkenése következtében a **nettó nominális bértömeg** – mely az egy főre jutó mutatónál erősebb összefüggést mutat a fogyasztással – 4,5%-kal, reálértékben 2,2%-kal nőtt.

A **költségvetési szférában** az első hat hónapban 3,7%-os bruttó keresetnövekedés valósult meg, melyre jótékony hatást gyakorolt a nem havi rendszerességű juttatások alakulása. (2013. január–júniusban a költségvetési szférában dolgozók egy része átlagosan 10.500 forint – az adó- és járulékváltozások ellentételezését szolgáló – kompenzációban részesült, míg a nonprofit szervezeteknél az erre jogosultak átlagosan 11.200 forint juttatást kaptak ezen a címen). A közsztférában dolgozók reálkeresete 2,3%-kal emelkedett az első hat hónapban, miközben a nettó keresettömeg reálértéke 3,5%-kal, ebből a közmunkásoké 10%-kal, a költségvetés egyéb dolgozóié 3,2%-kal.

A nemzetgazdaság egészében az első félévben a reálkeresetek 2%-kal nőttek, miközben a nettó keresettömeg reálértéke 2,1%-kal emelkedett.

A **GKI** 2013-ban átlagosan 3,5% körüli bruttó és ennél 0,5 százalékponttal magasabb nettó béremelést prognosztizál. A keresetek reálértéke (1,9%-os inflációt feltételezve) kb. 2%-kal nő. (A közsférában – a közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva – ennél kissé jobban.)

Az alkalmazásban állók keresete, jövedelme, fogyasztása, 2011-2014
(előző év azonos időszaka=100)

	2011	2012	2013	2014*
Minimálbér	106,1	119,2	105,4	103,0
Bruttó kereset	105,2	104,6	103,5	104,5
- versenyszféra	105,3	107,2	103,5	104
- közsféra	103,8	98,3	103,5	106
- non-profit	111,3	107,8	103,5	104
Nettó kereset	106,4	102	104	104,5
- versenyszféra	108	104,3	104	104
- közsféra	102	96,6	104	106
- non-profit	108,7	104,3	104	104
Reálkereset	102,4	96,5	102	102
- versenyszféra	103,9	98,7	102	101,5
- közsféra	98,2	91,4	102	103,4
- non-profit	104,6	98,7	102	101,5
Reálnyugdíj	100	99,0	103,3	100
Reáljövedelem	102,6	97,0	102	102
Fogyasztás	100,1	98,0	100,5	101,5

Forrás: KSH, **GKI**

*Megjegyzés: A családi adókedvezmény elszámolhatósága a 2014-es nettó és reálkereseteket kb. 0,7 százalékponttal emeli.

2014-ben a bruttó keresetek a **GKI** prognózisa szerint közel 5%-kal emelkednek. Jövőre a gyorsulást főleg a közsférában a választások előtt felgyorsuló bérkiáramlás magyarázza, de ebbe az irányba hat, hogy a következő évben már egyetlen réteg pozícióját se javítja az adóváltozás. **A reálkeresetek 2014-ben is 2%-kal nőnek.** A családi adókedvezmény igénybevételi lehetőségeinek kiterjesztése további kb. 0,7 százalékponttal emeli a keresetnövekményt.

A **nyugdíjak** reálértéke – mivel azok idén nominálisan a kormány inflációs előrejelzésének megfelelően 5,2%-kal bővültek – kb. 3,3%-kal emelkedik. A családi pótlék és az egyéb **szociális jövedelmek** nominális összege változatlan maradt, az álláskeresési támogatás reálértéke azonban várhatóan megmarad. Az öregségi **nyugdíjak** reálértékét 2014-ben (vagy még idén) esetleg növelni fogja egy egyszeri, választások előtti nyugdíj-kiegészítés (ezzel azonban egyenlőre nem számolunk). A társadalmi juttatások és a vállalkozási javadalmak nominális értéke jövőre valamelyest nőhet.

A **vállalkozói jövedelmekre** a belföldi kereslet csökkenése negatívan hat, de a „munkahelyvédelmi” program adta adókedvezmények egy része várhatóan itt csapódik le. A **cafeteria**-juttatások adóemelését a munkaadók ritkán vállalják át, ami tovább csökkenti a lakosság elkölthető jövedelmét.

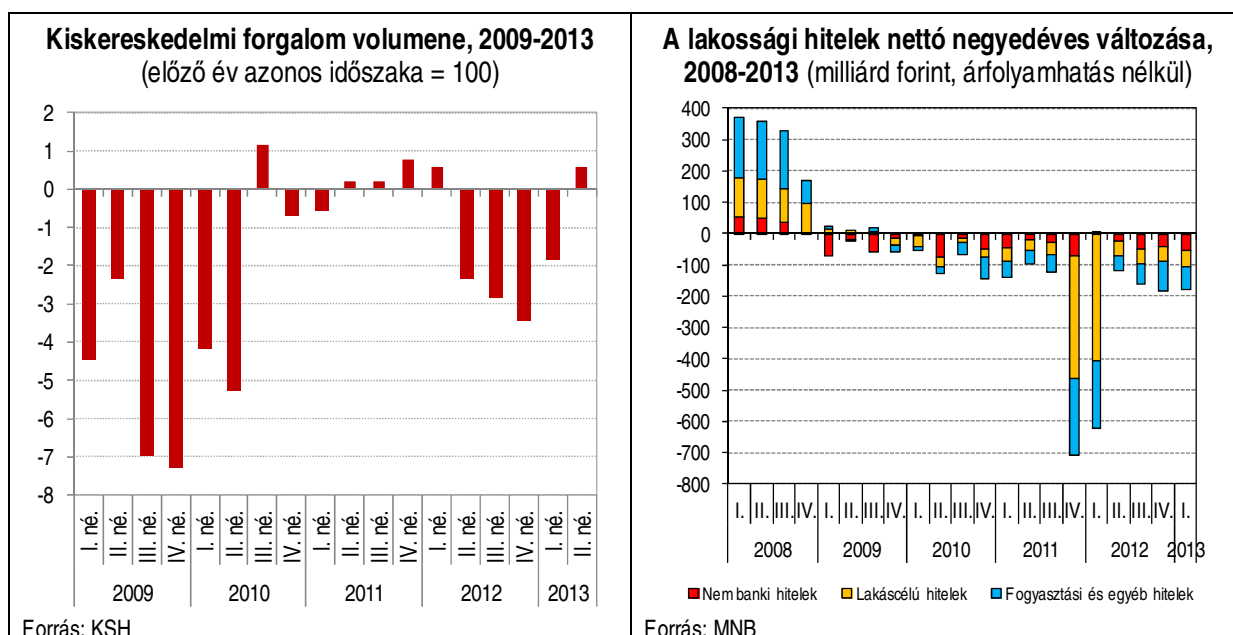
A valódi foglalkoztatottak száma csökken, ugyanakkor a külföldön dolgozók családjuknak hazautalt jövedelme kissé emelkedhet. Mindezek alapján összességében a reáljövedelmek 2% körüli bővülése várható. A sokféle tartozás által sújtott, gyakran munkahelyét vagy nyugdíjának majdani értékét is veszélyben érző, bizonytalan jövőt látó lakosság azonban feltehetőleg alig növeli fogyasztását. Ahogyan

2012-ben a fogyasztás kevésbé csökkent, mint a reáljövedelem, idén a reáljövedelem 2%-os növekedését feltehetőleg a **fogyasztás 1,5% körüli bővülése kíséri**, míg jövőre a reáljövedelem-növekedés már 1,5%-os fogyasztásbővüléssel párosul.

A háztartások **hitelállománya** folyamatosan **csökken**. A hitelkereslet a magas adósságterhek, az óvatos lakossági magatartás, valamint a kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzet miatt továbbra is igen alacsony, s a bankok is passzívak. Az **árfolyamgát** igénybevétele alig több mint egyharmados. A 90 napon túli késedelemmel rendelkező hitelállomány aránya mind a teljes portfólión, mind pedig az átstrukturált állományokon belül növekedett. A devizahiteleket mentő program információk híján még nem ítéltető meg.

A hitelezési folyamatok újbóli beindulásának egyaránt gátja a **szűkös hitelkereslet és kínálat**.

A háztartások **nettó finanszírozási képessége** 2013 második negyedévével zárult egy évben a GDP 5,7%-a volt, ebből. 2013 II. negyedévében a GDP 5,5%-át tette ki. A lakosság 2013-ban is nettó hitel-visszafizető marad, a háztartások nettó finanszírozási képessége 5-5,5% körül lesz (magasabb, mint 2012-ben volt a végtörlesztéshez kapcsolódó tőke-transzfer és a magán-nyugdíjpénztári kilépések nélkül számítva).

A lakosság **pénzügyi eszközein belül** 2013 második negyedévében a központi kormányzat által kibocsátott értékpapírok és a befektetési jegyek állománya nőtt számottevően. Nőtt emellett a készpénz, a folyószámla betétek és az egyéb követelések állománya, míg az egyéb betétek jelentősen visszaestek (a csökkenő kamatok és növekvő kamatterhek következtében). A kötelezettségek ezzel párhuzamosan csökkentek, melynek háttérében a hitelek és az egyéb kötelezettségek törlesztése áll.

A valódi **foglalkoztatás** 2013-ban romlik, 2014-ben stagnál, statisztikai értelemben azonban mindkét évben 1% körüli mértékben emelkedik. A **munkanélküliségi** ráta 2013-ban és 2014-ben egyaránt 10,8% körül várható. A foglalkoztatás állami befolyásolása fokozódik.

A foglalkoztatottak számának változása, 2011-2014 (előző év = 100)

	2011	2012	2013	2014
Magyarország	0,8	-0,5	1,0	1,0
EU-27	0,5	-0,3	-0,4	0,4

Forrás: Eurostat, KSH, GKI

2013. I. félévben a **legalább ötfős cégek és a költségvetési intézmények** együttes létszáma 0,2%-kal mérséklődött. Az alkalmazottakon belül a **versenyszféra létszáma 0,3%-kal csökkent**, miközben a költségvetési szféráé 1,2%-kal nőtt (az itt elszámolt közfoglalkoztatás nélkül szinten maradt a létszám az előző év azonos időszakához képest).

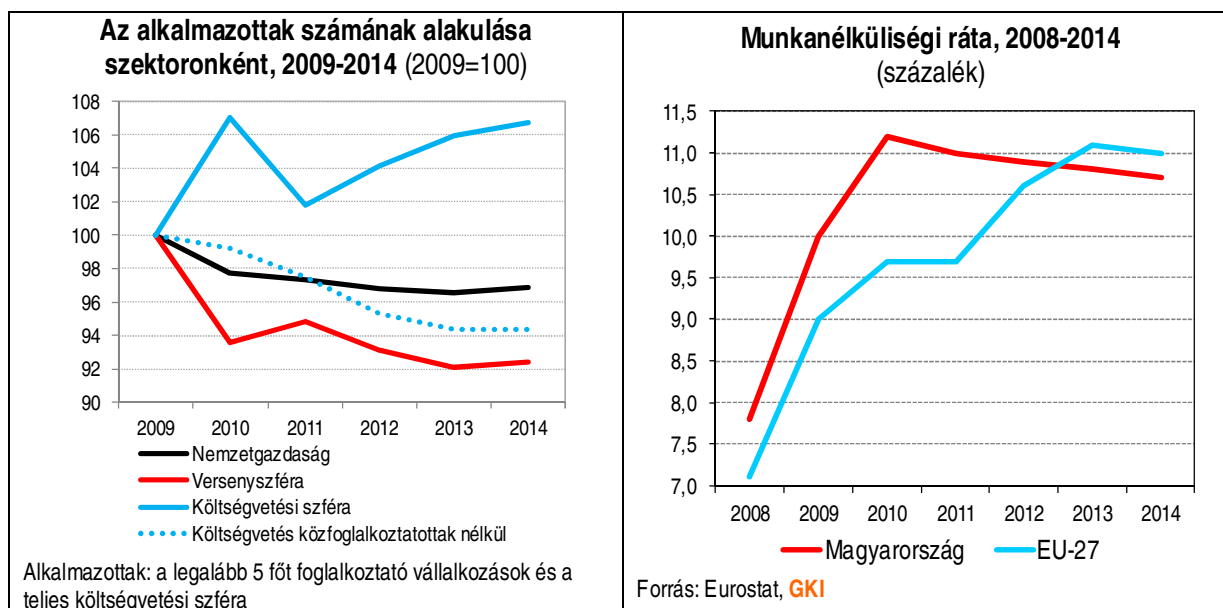
A munkaerő felmérés szerint viszont a 15-74 év közötti **foglalkoztatottak száma** 2013 I. félévében az előző év azonos időszakához képest 1,1%-kal, 41 ezer fővel növekedett. A létszám bővülése részben a közfoglalkoztatásban foglalkoztatottak számának dinamikus (11%-os, 20 ezer fős) bővülésével, részben a külföldi munkavállalás terjedésével magyarázható. Az ipari szektor foglalkoztatása 0,6%-kal csökkent, míg a szolgáltató szektoré 1,9%-kal emelkedett. Az ipari szektor foglalkoztatási képessége a korábnál lassabban csökken.

A munkaerő-felmérés szerinti **munkanélküliség** az első félévben 9 ezer fővel volt alacsonyabb az egy évvel korábnál, számuk 479 ezer főt tett ki. A munkanélküliségi ráta 11,1%-ra mérséklődött. (2012. I. félévében 11,3% volt.) A **regisztrált állás keresők** átlagos száma az első hét hónapban 572 ezer fő volt, ami gyakorlatilag az előző év hasonló időszakával megegyező. (2013 júliusában a regisztrált állás keresők alig több mint 10%-a kapott állás keresési ellátást, s egyharmada szociális ellátást.)

A nyár végén a **munkaerő-kínálatot** a munkavállalási korú inaktívak és tartós munkanélküliek mellett a frissen elbocsátottak és az iskolából kikerülők is növelik. Ez utóbbiak száma évről évre csökken. A nyugdíjba meneteli lehetőségek szigorodását és az új „szociális” adókedvezmény hatását tükrözve az 55-64 éves korcsoportban a foglalkoztatási ráta jobban emelkedett, mint az átlag. Az adókedvezmény némileg segíthetett a 25 év alattiak foglalkoztatásában is (idén ezek közül az első félévhez átlagosan mintegy 8 ezerrel többen voltak foglalkoztatva mint egy évvel korábban). A belső munkaerő-kínálatot csökkenti az egyre **növekvő** mértékű **külföldi munkavállalás**. Az Európai Unió munkaerőpiacának vonzása gyakorta olyan kínálatot szív el a magyar munkaerőpiacról, amire itthon is nagy szükség lenne, de a hazai keresetek és munkakörülmények nem versenyképesek.

A **munkaerő-kereslet** az állami beavatkozások kiszélesedése, az e célra fordított pénzügyi támogatás növekedése következtében kissé bővül. A közfoglalkoztatásra a 2010-es 64 milliárd forinttal szemben 2013-2014-ben évente legalább 200 milliárd forintot szánnak. Állami, önkormányzati felvásárlás, tőkerész-szerzés történik több gazdaságtalanul működő, korábban piaci alapon működő cégben; kifejezetten foglalkoztatás-megőrzési céllal. A munkahely-megőrzési akcióterv keretében 2014-re kb. háromnegyed millió alkalmazott foglalkoztatása valósul meg állami támogatással.

Markáns, **piaci alapú kereslet-élénkülés** csak néhány feldolgozóipari szakágazatban várható, de összességében a feldolgozóipari ágazatok foglalkoztatási képessége is visszaesik. A szolgáltatási ágazatok zöme 2014-ben csak pozíciója stabilizálásában bízhat, számos területen (pénzügy, szakmai, tudományos, műszaki tevékenység) további csökkenés valószínű.

A **munkanélküliségi ráta** éves átlagban 2013-ban és 2014-ben is valamivel 11% alatt lesz, vagyis enyhén csökken. Javulás főleg 2013 második felétől várható a választási előkészületek jegyében. A regisztrált munkanélkülieken belül tovább csökken az ellátásban részesítettek aránya és az ellátás mértéke. A munkanélküliség **területi különbségei** némi hullámmozás mellett alapvetően fennmaradnak.

A **kormányzati fogyasztás** értéke folyóáron dinamikusan növekedett a 2000-es évtized első felében, majd 2008-tól szinten maradt. A gyors növekedésben szerepet játszott a minimálbérek erőteljes növelése 2001-2002-ben, amely a költségvetési szektor ágazatait is erőteljesen érintette, továbbá az ezt követő bérrendezések is. A költségvetési egyensúly felborulását követően tömegében már nem nőtt tovább a kormányzati fogyasztás, melynek háttérében a közszolgáltatások területén végrehajtott létszámleépítés és a kereset elinflálás állt. Az oktatás területén is folyamatos a létszámvesztés. A költségvetési hiány tartása miatt **2013-2014-ben sem kerülhet sor jelentős kormányzati fogyasztás-növekedésre.**

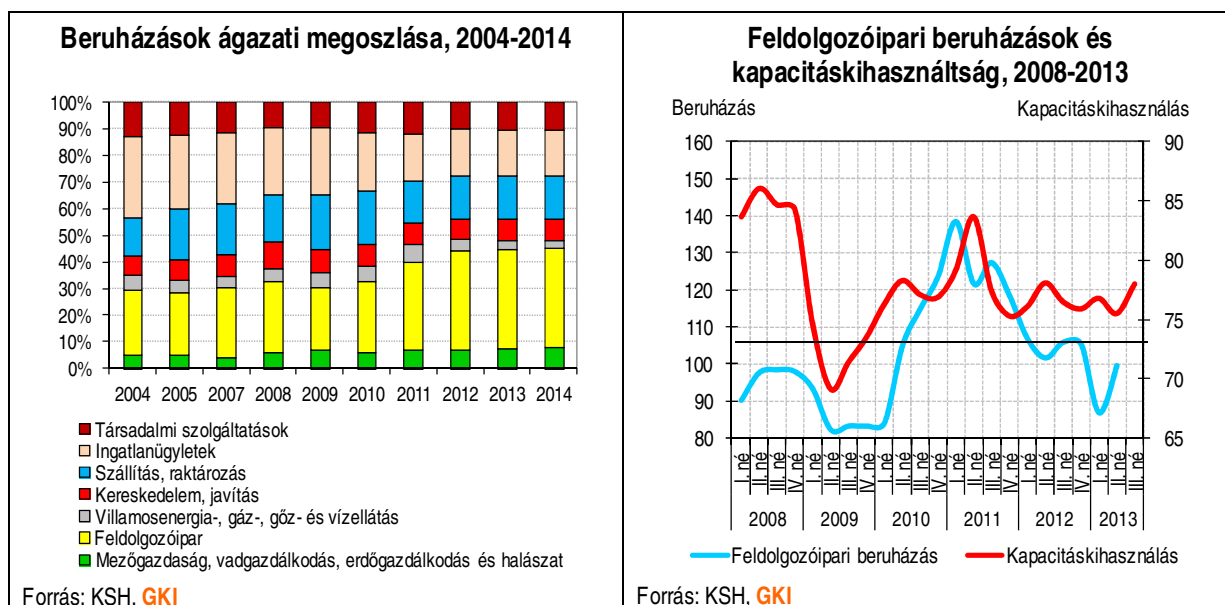
Az **állóeszköz-felhalmozás** a 2010. évi 9,7%-os visszaesést követően 2011-ben 6,4%-kal, majd 2012-ben újabb 3,8%-kal csökkent (ez utóbbin belül a beruházások volumene 5,2%-kal). Idén stagnálás, jövőre 2% körüli bővülés várható, főleg az EU forrásból megvalósuló beruházások miatt. **A beruházási ráta 2013-ban 17%-ra esik.**

Ennek oka az exportpiacok gyengesége, a gazdaságpolitika miatti **tervezhetetlenség**, a különadók miatti **perspektívátlanság** és általában a **befektetési-működési jogbiztonság** hiánya. Az átlagos reálhiteleköltség a Növekedési Hitel Program hatására ugyan **kissé mérséklődött**, de még mindig magas, ugyanakkor a vállalkozások túlnyomó része egyáltalán nem akar hitelt felvenni. A fejlődésre képes kkv-k viszonylag olcsón juthatnak forráshoz. A program bővítése túl ambiciózusra sikeredett. A tervezett hitelbővítés másfélszerese a kkv-k teljes (mikrocégekkel együttes) 2011. évi beruházásának. Az EU-forrásokból származó hazai kifizetések továbbra is lassúak, bár kissé gyorsultak 2011 átlagához képest.

A **feldolgozóipari beruházások** 2012-ben 4,9%-kal, bővültek, 2013-ban azonban várhatóan 4%-kal esnek. A korábbi kedvező dinamika néhány nagy exportáló autóiipari vállalkozás és a hozzájuk kötődő beszállítók fejlesztéseinek (Mercedes, Audi, Opel, Hankook, Bridgestone, Bosch) volt köszönhető, amelyek jórészt kifutottak. 2013. első félévében növekedés volt a mezőgazdaság (+4%), a bányászat (+21%), a vízellátás, szennyvíz-, és hulladékkezelés ágazatokban (+64%), az építőiparban (+14%), a

szállítás, raktározás ágazatban (+6%), a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásban (+13%) és a költségvetési szféra egy részében (például az árvízvédelemmel kapcsolatban, összesen: +34%). A pénzügyi, biztosítási tevékenység lényegében stagnált, minden további ágazatban jelentős visszaesés volt megfigyelhető. Látható, hogy bővülő beruházást azok az ágazatok tudtak felmutatni, amelyek a költségvetéshez (EU forrásokhoz) kötődnek (környezetvédelem, közlekedés, építőipar, szálláshely-szolgáltatás).

2013-ban jelentős növekedés várható a bányászatban (+25%), a víz-, szennyvíz-, hulladékkezelés ágazatban (+45%), az építőiparban (+15%) és egyes költségvetési ágazatokban (+30%). Közepes növekedési dinamika várható a mezőgazdaságban, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásban és a szállítás, raktározás ágazatokban (5-6%). A többi ágazatban stagnálás, illetve jelentős visszaesés lesz. **2014-ben** a legtöbb ágazat 1-2%-os növekedésre lesz képes, részben a 2013-as **magas bázis** (az EU források okozta gyors növekedés miatt a teljesítmény megismétlése is szép teljesítmény lesz), részben pedig az **alacsony bázis** (a nem állami finanszírozású szektorban bekövetkező 2013-as jelentős visszaesés korrekciója) miatt.

A beruházások növekedését tavaly akadályozó tényezők – hitelfeltételek szigorodása, kapkodó gazdaságpolitika, lassú pályázattal és elszámolási folyamat – idén és 2014 első félévében is hatni fognak. Emellett a hazai vásárlóerő is stagnál, a **befektetési biztonság gyorsulva romlik**. Ma **Magyarország kívül esik a nagy beruházók látókörén**, miközben a hazai tulajdonú, jellemzően kkv kör sem képes a kitörésre.

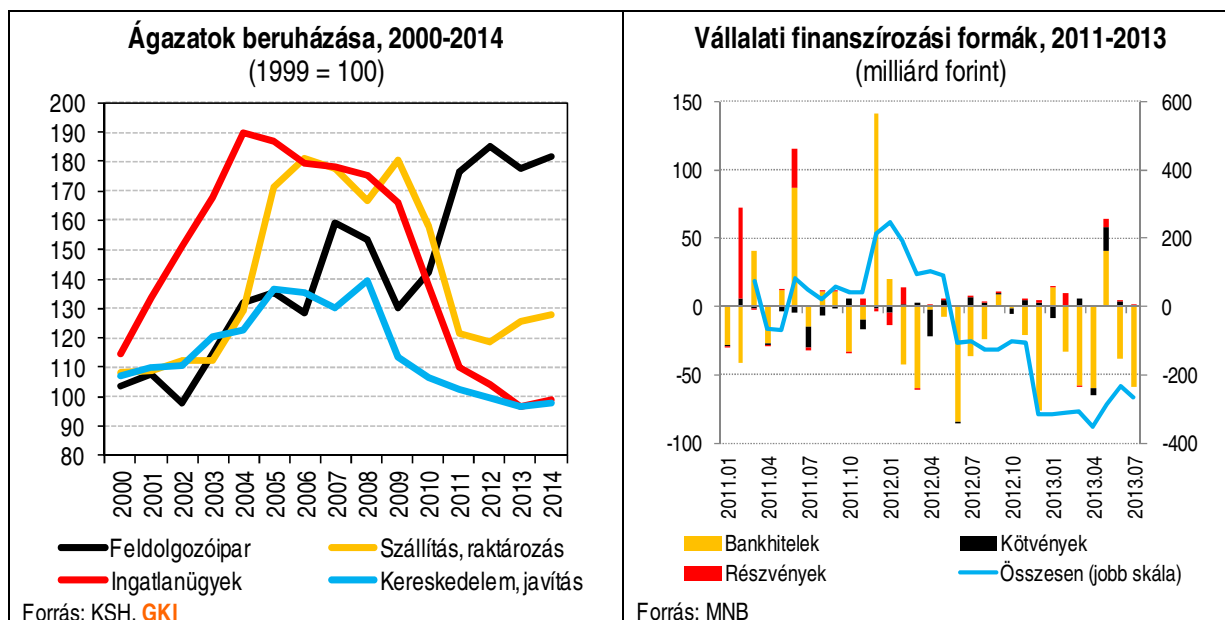
Az Új Széchenyi Terv keretében 2012-ben kifogytak a vállalkozásfejlesztésre fordítható források. A megmaradt pénz szétaprózott, át nem gondolt pályázati célokra megy el. A kormányzat erőltetetten próbál olyan pályázati célokat találni, amelyekkel **gyors pénzköltés** valósítható meg (pl. az egyik pályázatnál a vállalkozások már lakást is vásárolhattak). Jóval könnyebbé vált az előzetesen számított árat jóval meghaladó infrastruktúra-fejlesztési költségek elfogadása is (különösen a közlekedési pályázatoknál). Szintén ellentmondásos, hogy miközben a szakképzési hozzájárulást bekebelezte a költségvetés, aközben EU forrásból 100%-os támogatással lehet képezni. **Egyre kevésbé valószínű, hogy az EU forrásokat teljes egészében el tudjuk költeni**. További gond, hogy a pályázatok egyre nagyobb részénél olyan vállalkozások szolgáltatásait kell igénybe venni, amelyekre a pályázóknak nincs igazán szükségük. Ezek a közbeiktatott cégek akár az elérhető pályázati támogatás 30%-át is elkérik „szolgáltatásaikért”, s piaci információk szerint nélkülük nehéz nyerni.

2012 végére enyhén gyorsultak a kifizetések (egy-egy héten kifizetésre kerül 25-30 milliárd forint), de ez az előlegfizetésnek köszönhető, így a következő időszakban ismét csökkentek a heti kifizetések. Jelenleg 4186 milliárd forint (2013. március közepére: 3545 milliárd forint) kifizetése történt meg, vagyis 5,5 hónap alatt 641 milliárd forinté. Ez heti átlagban 29 milliárd forintot jelent, s 4000 milliárd forint van hátra 2015-ig. Ahhoz, hogy minden forrást elkölthessünk, heti 36,4 milliárd forintot kellene kifizetni úgy, hogy sok esetben még a pályázatok sem jelentek meg (pl. egészségügyi nagyberuházások), illetve várható, hogy további pénzek szabadulnak fel meghíúsulás, vagy büntetés miatt. Jelenleg 7465 milliárd forintra van aláírt támogatási szerződés és az év végéig többszáz milliárd forint könnyen lekötetlen maradhat (ami a forrás elvesztését jelentené).

Az **ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás** szektorban idén a beruházási volumen 7%-os csökkenése várható (a tavalyi 5,1%-os visszaesés után). Jövőre 2% növekedés valószínű.

A **kereskedelmi** ágazatban a plázastop tetézi a csökkenő vásárlóerő miatti gondokat. A tilalom ellenére vannak engedélyt kapott (nagy) beruházások. 2012-ben 2,5%-os csökkenés következett be, idén 3%-os visszaesés valószínű. 2014-ben 1%-kal már nőhet a volumen.

A **szállításban** a vasútnál tovább folytatódnak az EU-forrásokra alapozott fejlesztések. A közúti teherszállításban a járműbeszerzés területén lehet kis élénkülés, a vasúti teherszállításban új mozdonyok beszerzésére kerül sor. Folytatódik a saját fejlesztésű IC-k próbagyártása is. A **gyorsforgalmi** úthálózat fejlesztése 2013-ban is tart. A **raktározásban** néhány nagyobb projekt építése tovább halad. A meglévő logisztikai centrumok többsége is bővítést tervez (elsősorban EU-források segítségével). E területeken a tavalyi 2,4%-os visszaesés után idén 6%-os növekedés, jövőre pedig 2%-os bővülés várható.

Az **infó-kommunikációs** szektorban tovább zajlik a vezeték és mobil szélessávú internet-fejlesztés és megtörtént a média digitális átállása. Folytatódik a mobil-internet térhódítása, a régi bázisállomások felújítása, új bázisállomás-rendszer kiépítése. A várhatóan idén meghirdetésre kerülő frekvenciák újabb lökést adnak a szektornak. Az okos telefonok gyors elterjedése az alkalmazásfejlesztést helyezi előtérbe. Összességében (a technológia olcsóbbá válása mellett) tavalyi 10,9%-kal, idén 20%-os visszaesés, 2014-ben pedig 3%-os bővülés valószínű.

A **szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás** ágazatban újabb szállodai és fürdő-kapacitások belépése várható, de ezek mértéke tovább csökken. Az ágazatban idén 5%-os, jövőre 3%-os növekedést várunk.

Az **állami-önkormányzati beruházások** szinte csak EU-s forrásokra támaszkodnak, ugyanakkor az elnyert pályázati pénzek felhasználása akadozik. A hitelfelvétel központi engedélyezése tovább szűkíti az önkormányzatok mozgásterét. Az önkormányzati adósságok részleges átvállalása sem javít a helyzeten, mivel az önkormányzatok forrásai is jelentősen szűkültek. Tetézi a problémákat az át nem gondolt, erőltetett államosítás az egészségügyi és oktatási szektorban, ahol a korábbi fenntartó már nem, az új még nem képes folytatni a megkezdett fejlesztéseket. Külön gond az önerő és a kezdeti finanszírozás megoldása a nem-önkormányzati szférában, ahol a **döntések koncentrációja miatt a decentralizált beruházások sora áll**. A felsőoktatásban az új felvételi rendszerrel együtt járó finanszírozás-szűkítés korlátozza a beruházások tervezését.

Az **üzleti beruházások** hitelezése **bizonytalan**. A Széchenyi beruházási kártya kissé bővíti a forrásokat. A Garantiqa által nyújtott garancia mennyisége viszont csökken, ára nőtt. Ugyanakkor az EU-forrásokból megvalósuló vállalati beruházásokhoz újabb állami források (hitel, garancia) áll a vállalkozások rendelkezésére. Az MNB növekedési hitelprogramja főleg a meglévő hitelek lecserélését érte el, a beruházások látványos felfutását nem. Mivel a program némi leegyszerűsítéssel a kkv-k által kifizetett kamat nagyságát befolyásolta, maximum 20 milliárd forinttal javította a cégek helyzetét. Jelentős új beruházást ez a forrás sem indukált, így közvetett hatásokkal sem számolunk.

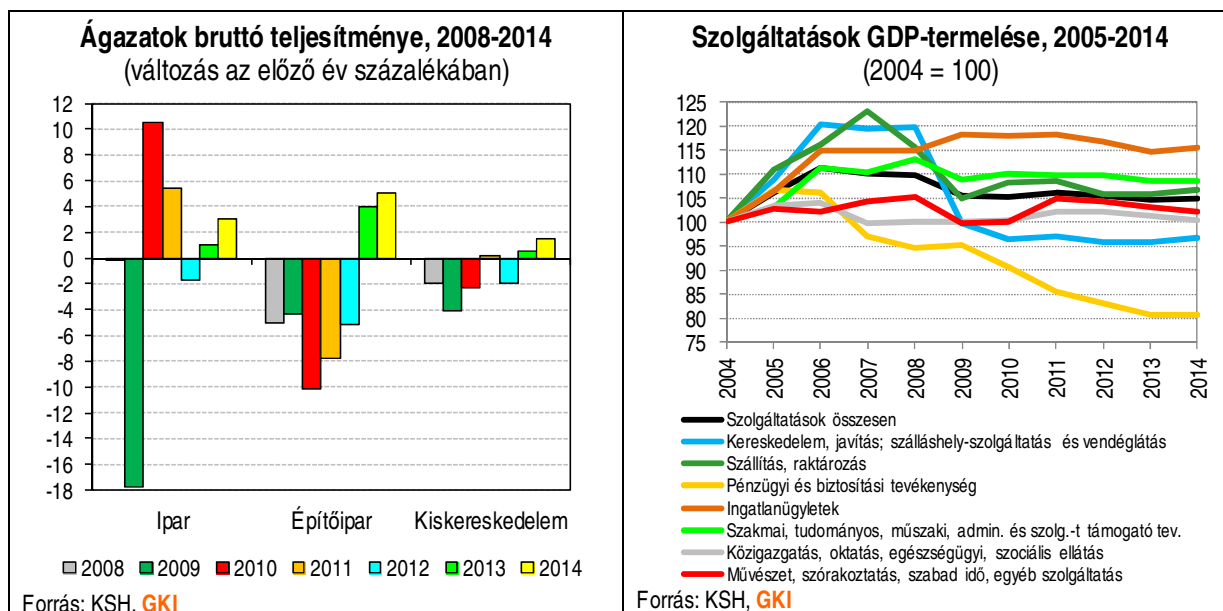

V. Reálfolyamatok

A magyar GDP alakulása 2013. I. félévében **kedvezőbb volt az EU átlagánál, de lényegesen kedvezőtlenebb a régió legtöbb tagállamánál** (és rosszabb Németországnál is). Az összehasonlítható (szezonálisan és naptárhatással kiigazított) adatok szerint, míg az EU-ban az I. negyedévi 0,7%-os visszaesést a II. negyedévben stagnálás követte, Magyarországon az I. negyedévi 0,5%-os csökkenés után a II. negyedévben már 0,2%-os bővülés következett. Bár Csehországban, Szlovéniában és Horvátországban folytatódott a visszaesés, a többi régiós országban jellemzően 1% körüli, egyes balti országokban 4%-os volt a növekedés. Figyelmeztető, hogy az előző negyedévhez képest a II. negyedévben mindössze 0,1%-kal bővült a GDP, kevésbé az EU 0,4%-os átlagánál, s főleg Németország 0,7%-os üteménél. Mindez arra utal, hogy **a gyenge magyar teljesítménynek csak egy kisebb részét magyarázza az EU keresletének gyengesége, abban főleg a hazai piac továbbra is tartó szűkülésének, az ezt kiváltó téves gazdaságpolitikának van szerepe.**

A költségvetés keresleti hatásának az elmúlt években is lényeges szerepe volt a gazdasági növekedés alakulásában. Míg 2011-ben a költségvetés kb. a GDP 2 százalékpontját kitevő (magánnyugdíjpénztári államosítással eltakart) lazítása mellett a GDP 1,6%-kal nőtt, addig 2012-ben a 3 százalékpontot meghaladó államháztartási megszorítás 1,7%-os **GDP-visszaeséssel járt együtt. 2013-ban a kb. 1 százalékpontos költségvetési lazítás csak a GDP 0,3%-os bővülésére elég. A 2014-es költségvetési javaslat lényegében változatlan államháztartási pozíció mellett 2%-os GDP-növekedéssel számol.** Ehhez nagyon jelentős európai konjunktúra-javulás kellene.

Idén az I. félévben a **mezőgazdaságon** kívül érdemben csak az **építőipar** termelése **növekedett** (GDP-ben mérve 13 illetve 5%-kal). Ugyanakkor érdekes módon az építési beruházások 4,6%-kal csökkentek. Bár a II. negyedév általában jobban alakult, mint az I. negyedév, de júniusban az iparban, a kereskedelemben és a külkereskedelemben is romlás volt tapasztalható (amit júliusban javulás követett).

A GDP **termelésének szerkezete** a válság óta korszerűtlen – de a kormány szája íze szerinti – irányba változik. A nemzetközi tendenciáktól eltérően nálunk a termelő ágak hozzájárulása növekszik, a **szolgáltatásoké csökken**. A változás a 2013. évi 0,5 százalékpont után 2014-ben 1 százalékpont lehet.

A magyar **ipar** egyelőre lefagyott állapotban van, az alágak többségének teljesítménye zsugorodik. Az autógyári beruházások működésbe lépése és az alacsony statisztikai bázis hatására a termelés 2013-ban 1% körüli, 2014-ben pedig 3% körüli emelkedése várható.

2013 első hét hónapjában az ipari termelés volumene 0,7%-kal maradt el az előző év azonos időszakától. Mivel az ipari termelés tavaly ősszel kezdett csökkenni, illetve az Audi újabb üzemének termelése a következő hónapokban fut fel, a második félévben várhatóan már szerényen növekedni kezd a feldolgozóipar, ez a hatás áthúzódik a jövő évre is.

Ipari termelési volumen, 2011-2014 (előző év azonos időszaka = 100)

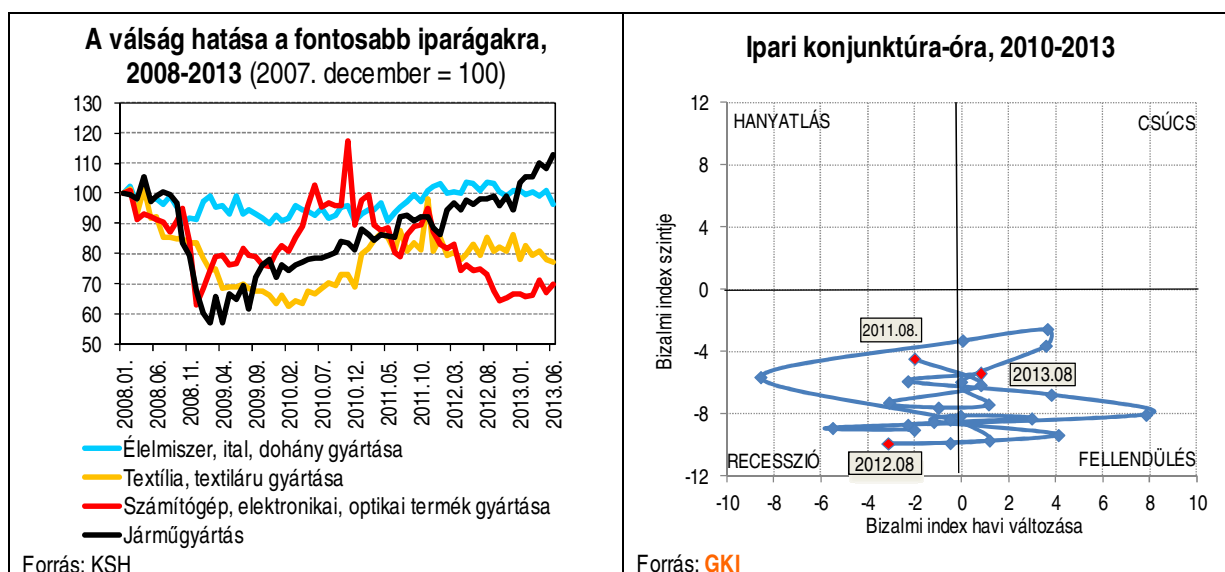
	2011	2012	2013	2014
I. félév	108,1	99,8	98,4	103,5
II. félév	103,4	97,9	102,5	102,5
Év összesen	105,6	98,2	101	103

Forrás: KSH, GKI

A **belföldi** eladások az első félévben 5,1%-kal csökkentek, az export alig 1,4%-kal emelkedett. **Dinamikát** elsősorban a közúti jármű- és járműalkatrész gyártás hozott az ipari értékesítésbe, az előbbi az exportba, az utóbbi a belföldi eladásokba. Emellett jelentősen növelte kivitelét a kisebb súlyú vegyi alapanyaggyártás is. A többi területen csak átmenetileg futott fel egy-egy ágazat teljesítménye. A kilátások sem jók, **az új rendelések szintje a tényadatok és a GKI vállalati felmérése szerint is alacsony.**

A feldolgozóipari belföldi eladási árai 1,2%-kal, az exportárak 0,7%-kal voltak magasabbak az egy évvel korábbinál, s ebben 2014-ben sem várható érdemi változás.

A feldolgozóipari **kapacitások átlagos kihasználása** 2013 nyarán a **GKI** felmérése szerint 77% volt, vagyis elmaradt az optimális küszöbnek tekintett 80%-tól. A válaszadók 45%-a tartotta feleslegesnek kapacitásai egy részét a várható kereslethez képest. A feldolgozóipar **beruházási** tevékenysége – a nagy autógyári beruházások megvalósulása után – idén visszaesett, az első negyedévben 13,2%-kal, a másodikban 0,5%-kal az előző év azonos időszakához képest. A rossz keresleti kilátások és a magyar befektetési környezet romlása miatt 2014-ben is csak pozitív stagnálás várható. Nemi növekedést csak az okozhat, hogy a hosszú ideje halasztott felújítások, korszerűsítések előbb-utóbb kényszerre válnak.

Idén lényegében **nem változott az ipari foglalkoztatás**. A tavalyi bővülést idén a járműiparban is stagnálás követte. A **GKI** felmérései is azt mutatják, hogy a leépítések már tavaly megvalósultak, az idei évre lényegében változatlan létszámot jeleznek előre a válaszadók.

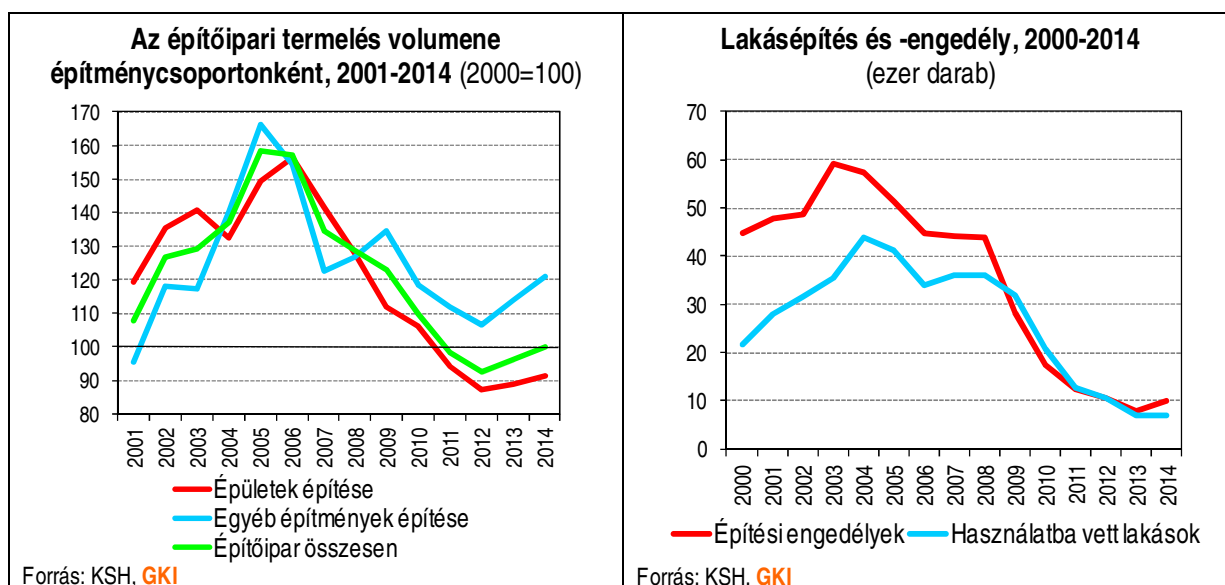
A 2014. évi **energiaigények** a 2013. évi szint körül alakulhatnak, kivéve a földgázt, ahol további mérséklődés várható. Az import aránya enyhén tovább nő, döntően a villamos energiáé. A megújuló energia aránya a leállított támogatási rendszer, a csökkenő igények és a beruházások elmaradása miatt 2014-ben sem bővül.

Az energiaszektor pénzügyi helyzete és 2014. évi kilátásai egyre komorabbak. A csökkenő kereslet, a bevezetett különadók, a lakossági energiaárak 20%-os mérséklése és a szigorodó fogyasztóvédelmi rendelkezések miatt 2013-ban **a legtöbb szolgáltató súlyos veszteségeket kénytelen elkönyvelni, 2014-ben pedig a pénzügyi kilátások tovább romlanak.**

Az **építőiparban** véget ért a hét szűk esztendő. Bár az ágazat nehézségei egyelőre érdemben nem csökkentek, az építőipar egyértelműen növekedési pályára állt. Az építőipari teljesítmény idén és jövőre – csaknem kizárólag az uniós forrásokkal támogatott beruházások felfutása miatt – várhatóan 4-5%-kal nőhet. A kivitelezési árak 2013-ban és 2014-ben 2-2,5% körüli mértékben emelkedhetnek.

Az építőipar termelése az első félévben 7,2%-kal volt nagyobb, mint egy esztendővel korábban. (Júliusban a magasabb bázis miatt már csak kb. 2%-os volt a dinamika.) Mindkét építménycsoport esetében teljesítmény-bővülés következett be: a magasépítésé 6,7, a mélyépítésé 7,6%-kal nőtt. Az építési beruházások a nemzetgazdaság egészében ugyanakkor 4,6%-kal csökkentek. A **GKI építőipari bizalmi indexe** 2013 eddig eltelt részében szinte folyamatosan növekszik, s **augusztusban hatéves csúcsra került**. Ennek ellenére **továbbra is az építőipar a legpesszimistább ágazat**. A termelői infláció továbbra is alacsony, az első félévben 1,6%-kal voltak magasabbak az árak az egy évvel korábbinál. A mélyépítési árak az átlagosnál gyorsabban nőttek (2,5%-kal), a magasépítések lényegében stagnáltak. A termelői árak növekedési ütemének lényeges emelkedése 2014 végéig nem várható.

A megkötött **szereződések állománya** 2013 júniusának végén 11,7%-kal volt magasabb, mint egy esztendővel korábban. A magasépítésben a szerződés-állomány stagnálását, a mélyépítésben 17%-os bővülését regisztrálták.

Az ágazat működését befolyásoló **törvényi környezet jelentősen módosult**. A változtatások célja a lánc tartozások csökkentése, a cégkapcsolatok átláthatóságának javítása. Egyfelől meghatározták az **építőipari minimális rezióradíjat**, ami idén 2383 forint. Az irreálisan alacsony vállalási árak a korábbiakban jócskán hozzájárultak a lánc tartozások kialakulásához, a fővállalkozók ezek miatt ugyanis gyakran olyan helyzetbe kerültek, hogy alvállalkozói partnereiket nem tudták kifizetni. Másfelől, július 1-jétől működik a **Teljesítésigazolási Szakértői Szerv**, amely ellenőrzi az elvégzett építőipari munkát, és véleményét elfogadja a bíróság is. Ehhez kapcsolódva módosul a polgári eljárási törvény is, mivel az ilyen ügyeket – 400 millió forintos összeghatár felett - a bíróságok gyorsított eljárásban tárgyalják.

Az építőipar bővülésének hátterében az EU-források által támogatott állami beruházások felfutása áll, a lakosság és a vállalati szektor beruházási hajlandósága továbbra is erőtlen. (Az első félévben 40%-kal csökkent a lakásépítés és szűkült a feldolgozóipar, az energia-szektor, a kereskedelem és az üzleti szolgáltatások legtöbb szegmensének beruházási aktivitása is.)

A tavalyi nagyon kedvezőtlen időjárás hatására több mint 20%-kal csökkent a mezőgazdasági GDP. Idén nagy növekedés lesz, de így sem valószínű a 2011. évi szint elérése, részben a nyárvégi aszály, részben az állattenyésztés csökkenése következtében.

Hasonló hatás érte a **napraforgót** is. **Az árakat** a világpiacon folyamatok határozzák meg, így a kieső termés a világszerte jó hozamok miatt nem vezet dráguláshoz a piacon.

Gabonatermés, 2010-2014
(ezer tonna)

	2011	2012	2013	2014
Búza	4 107	3 972	4 500	4 000
Kukorica	7 992	4 741	6 000	6 000
Összes gabona	13 678	10 275	12 500	12 000

Forrás: KSH, **GKI**

Állatállomány, 2010-2014
(ezer darab)

	2011	2012	2013	2014
Sertés	3 025	2 956	2 700	2 700
Szarvasmarha	694	753	700	700
Tyúkfélék	32 865	30 075	32 000	33 000

Forrás: KSH, **GKI**

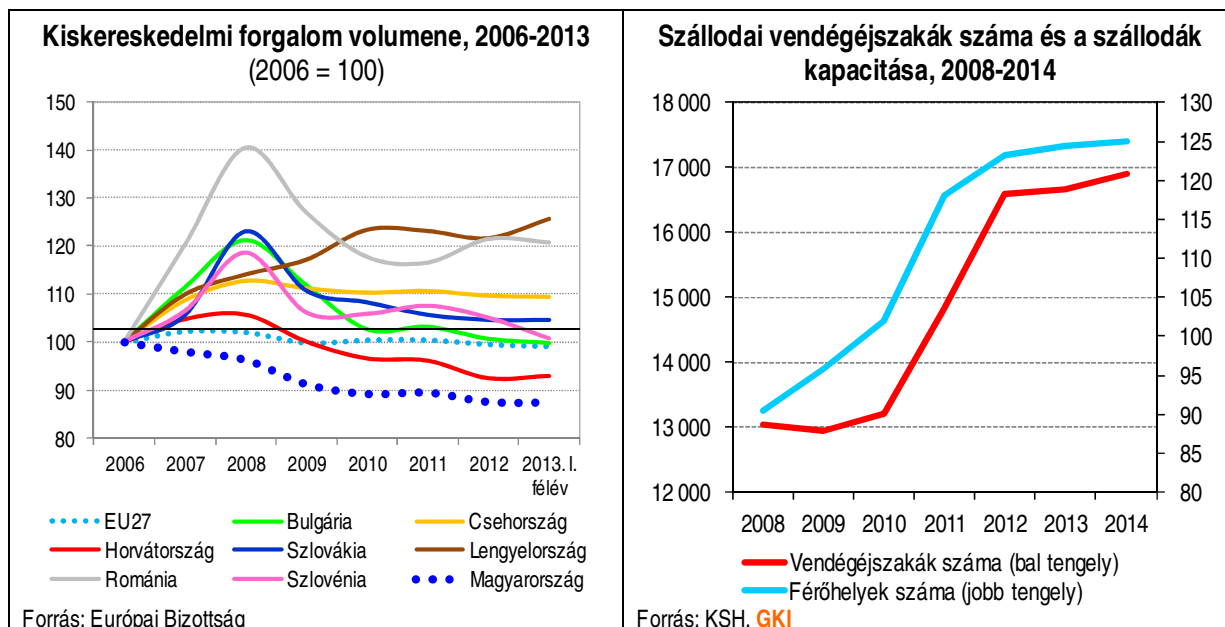
Az **agrárpolitikai elképzelések hosszabb távon a magyar mezőgazdaság versenyképességének romlásával fenyegetnek**, a kisbirtok általános preferálása, az élőmunka felhasználásának ösztönzése szembe megy a modern folyamatokkal.

A kiskereskedelem hat évnyi visszaesés után idén a 2%-kal növekvő reáljövedelmek hatására is csak 0,5% körüli bővülésre lesz képes. 2014-ben a reáljövedelmek ugyancsak 2% körüli növekedése már a forgalom 1,5%-os bővülését eredményezheti.

2013. I. félévében annak ellenére **0,5%-kal csökkent a kiskereskedelmi forgalom**, hogy a második negyedévben 0,6%-kal emelkedett. Az élelmiszerek forgalma 0,6%-kal csökkent, az első hat hónapban különösen nagy visszaesést szenvedett el a bútort-, műszaki cikk (-5,7%), illetve az iparcikk jellegű vegyes termékcsoporthoz (-1,4%), melyek értékesítési volumene az elmúlt hét év alatt összességében mintegy 40%-kal zsugorodott. A nyugat-európai fogyasztási mintától egyre távolabb kerülünk, a háztartások tartós fogyasztási cikk állományának korábbi gyors ütemű cseréje **egyre nehezebbé válik**. A gépjármű-üzemanyag kereskedelem az első félévben 1%-kal bővült.

A kereskedelmi **várakozások** hullámzóak, a kereskedelmi bizalmi index két éve egy szűk sávban mozog, nem mutat élénkülésre utaló érdemi jelet. A forgalom első féléves visszaesését azonban a második félévben már szerény növekedés követheti. (Júliusban a KSH első becslése szerint 1,7%-kal emelkedett az értékesítés.) **A tisztánlátást nehezíti, hogy a pénztárgépek NAV-hoz kötése miatt a „bevallott”, vagyis a pénztárgépbe ültetett forgalom már korábban elkezd kissé emelkedni, a**

gyanakvásra okot adó hirtelen megugrás elkerülése érdekében. (Ezt persze a KSH becsléseinek figyelembe kéne venni!) A **vászték szűkül**, mert a drágább termékek és üzlettipusok (kivéve néhány luxusmárkát) iránt nincs kellő vásárlóerő. A gyenge – különösen a 300-nál is gyengébb – forint a szomszédos országokból élénkítheti a **vásárlási célú beutazásokat** (főleg a határ menti vidékekről). Végülis **2013-ban** a kiskereskedelmi forgalom **0,5%-os bővülése** várható. **2014-ben** a reáljövedelmek várható további 2%-os növekedése **már 1,5%-kal élénkítheti** a kiskereskedelmet.

A kereskedelmi szálláshelyeken 2013 első hét hónapjában **5%-kal nőtt a vendégéjszakák száma** az előző év azonos időszakához képest. A **vendégek száma 6%-kal nőtt** (vagyis az általuk eltöltött átlagos vendégéjszakák száma ugyanakkor kis mértékben csökkent). Ebben az időszakban 8%-kal érkezett több külföldi turista hazánkba. A meleg nyárnak köszönhetően a belföldi vendégforgalom év elejei csökkenése megfordult, s az év első hét hónapjában már a hazai vendégek száma is 5%-kal növekedett. A belföldiek vendégéjszakáinak száma kisebb mértékben (3%-kal) növekedett a nyári, jellemzően 1-3 éjszaka „hétvégi” nyaralások túlsúlya miatt. A szálláshelyek árbevétele folyó áron 10%-kal emelkedett. 2013-ban mintegy 5%-kal bővül a vendégéjszakák száma, amin belül a külföldi vendégforgalom valamelyest nagyobb mértékben nő, mint a belföldi. Annak ellenére, hogy a belföldi fogyasztási lehetőségek kedvezőbbek lehetnek, jövőre valamelyest lassúbb növekedésre lehet számítani, mivel nagy valószínűséggel nem tud majd érvényesülni a mostani nyári időjárás belföldi forgalomra gyakorolt rendkívül kedvező hatása. **2014-ben összességében 3% körüli növekedés várható** a vendégéjszakák számában, ami jelentős részt a külföldi vendégeknek lesz köszönhető.

A **magyar bankrendszer** paradoxona, hogy miközben likviditási és tőke helyzete jó és javuló, ez reálgazdasági szempontból rendkívül kedvezőtlen folyamatok, a hitelállomány drasztikus leépítése, az állami túladóztatás okozta veszteségek anyabanki tőkeemeléssel való ellensúlyozása révén megy végbe.

A **magyar gazdaságpolitika egyre drágábbá teszi a bankrendszer szolgáltatásait** (az első félév átlagosan 2,3%-os inflációjával szemben a pénzügyi szolgáltatások árindexe **28,7%** volt), **bűnössé nyilvánítja múltbeli és jelenlegi tevékenységét.** Így a **bankrendszer semmilyen lényeges gazdasági funkcióját** (betétgyűjtés, pénzforgalom és -közvetítés, üzleti szelekció) **nem tudja hatékonyan ellátni.** A bankok megítélése teljesen átpolitizálódott. A pénzügyi GDP az I. félévben 1,2%-kal csökkent, a visszaesés negyedik éve tart, s e tendencia folytatódása várható 2014-ben is.

A banki **hitelállományok** a 2009. évi nagy visszaesés és 2010. évi stagnálás körüli állapot után **az elmúlt három évben folyamatosan csökkennek**. 2013. I. félévének végén az egy évvel korábbinál 9%-kal, az egy negyedévvél korábbinál 2%-kal voltak kisebbek. Különösen a német és osztrák tulajdonú bankok csökkentik hitelállományukat, s a kivont likviditást döntően a régióba – elsősorban Szlovákiába, Csehországba, Lengyelországba és Romániába – csoportosítják át. Ez nyilvánvalóvá teszi, hogy **nem regionális, hanem speciálisan magyar problémáról** van szó. A magyarországi hitel/betét arány három év alatt 160%-ról 117%-ra csökkent. A **betétállomány** növekedése ebben korábban is szerény szerepet játszott, 2013. II. negyedévében azonban az addigi szerény emelkedés is **csökkenésre váltott**. Ez a betéti kamatok folyamatos mérséklődése, egészségügyi járulékkal való terhelése, illetve a megnövelt forint-állampapír kibocsátás következménye. Miközben magyar makrogazdasági és külföldi anyabanki szempontból egyaránt kedvező, hogy a külföldi **források aránya** három év alatt 30%-ról 20%-ra **csökkent**, a 2013. II. negyedévben kivont 442 milliárd forint, s az elmúlt három évben kivont 4164 milliárd forint (kb. 14 milliárd euró, amiből a lakossági végtörlesztés közel 5 milliárdot magyaráz) forrás nyilvánvalóan fontos eleme a magyar gazdaság **befagyásának**. **A hazai források két okból nem helyettesítették a hazamenő külföldi forrásokat: egyrészt mert nem volt rá hitelkereslet, másrészt mert nem volt rá hazai forrásnövekmény**. Az állam annyi adó- és egyéb tehet rakott a bankrendszerre, hogy ezeket továbbhárítva a preferencia nélküli hitelkamat nagyon magas a hitelfelvevőknek, a betéti kamat pedig nem hoz reálhozamot a megtakarítóknak.

Az anyabankok kényszerű tőkeemeléssel állták hitelezési és adózási veszteségeiket magyarországi leányaiknál. A 90 napon túli késedelemben esett hitelek aránya 2013. II. félév végén a vállalati szektorban lényegében megegyezett a 2012 végi 17,2%-kal (az I. negyedévi átmeneti javulás után), a lakosság esetében viszont 16,2%-ról 17,7%-ra emelkedett (ami az I. negyedévhez képest minimális javulás). Az I. negyedévhez képest növekedett a céltartalék-képzési igény. A kormány június végi döntése egy egyszeri, 75 milliárd forintos különadóról – amely a költségvetés által tervezettnél kisebb ténylegesen befolyó tranzakciós adó pótlását célozza – az I. negyedévi nyereséges működés után a II. negyedévben ismét **veszteségessé** tette a bankrendszert.

A magyarországi bankok **a rossz portfóliót kihelyezik mérlegükből**, s szükség esetén folytatják a tőkeemelést. Mindez egyes magyarországi **leánybankok eladását** készíti elő. A külföldi bankok kivonulását „a bankrendszer fele legyen magyar tulajdonban” jelszóval, a takarékszövetkezetek erőszakos államosításával a kormányzat is serkenteni látszik. A bankrendszer „túlélő” üzemmódban van, ha azonban a kormányzat a devizahitelek kivezetése ürügyén elviselhetetlen terhet hárít a pénzintézetekre, nem lehet kizárni egyes bankok bedőlését, állami bankmentésre szorulását sem.

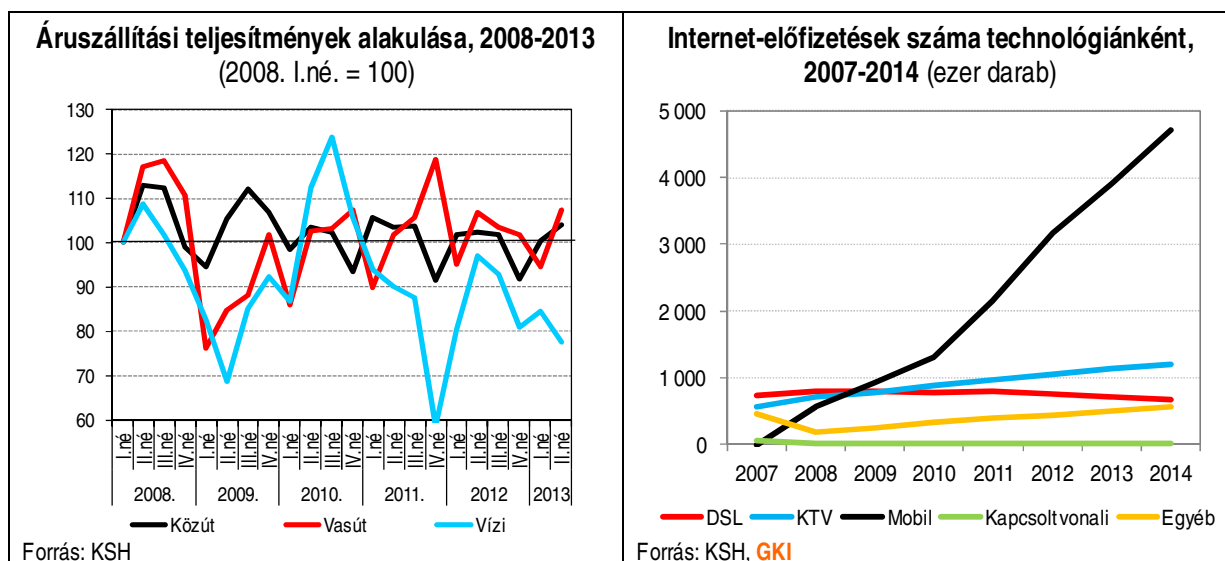
2013-14-ben a **szállítási-raktározási**, valamint a **telekommunikációs ágazat** GDP-termelése egyaránt 1-2%-kal bővül.

Idén a szállításban stagnálás várható, szerény bővülés csak a vasúti és a nemzetközi áruszállításban valószínű. Az e-útdíj – végülis sikeres – idei bevezetése következtében egyes forgalmak **átterelődhetnek** vasútra, másfelől a tranzitforgalom egy része elkerülheti hazánkat, s így 2014-ben a belföldi közúti fuvarozás pozíciója kissé tovább romolhat. Jövőre összességében stagnálás várható az áruszállítási teljesítményekben, ezen belül azonban a belföldi vasúti fuvarozás és a nemzetközi közúti fuvarozás tovább növekedhet.

A hírközlési szolgáltatások iránti kereslet 2013-ban a **hanghívások** piacán továbbra is stagnálást hoz, míg 2014-ben az online szolgáltatások terjedésével jövőre elindul a lassú visszaesés. Ezzel szemben az **adatszolgáltatási** szolgáltatások dinamikusan bővülnek. A hagyományos vezetékes telefonszolgáltatások előfizetésében kismértékű emelkedés után stagnálás várható, összetételében folytatódni fog az erőteljes eltolódás a VoIP csatornák irányába. A vezetékes telefonálásból származó

árbevétel további csökkenése várható, melynek oka a kedvező díjcsomagok nyújtotta **ingyenes lehetőségek** egyre aktívabb kihasználása. A **mobiltelefon-piac** telített, az aktív SIM kártyák száma stagnál.

Az **internet-szolgáltatás** dinamikus bővülése 2013-ban folytatódik, az év végére az összes internet-előfizetés száma a 2012 végi 5,5 millió után elérheti a 6,3 millió darabot. A növekedés a **mobil-internet** előfizetések terjedése 2012 végi közel 3,3 millióval szemben az év végéig 3,9 millió mobilinternet előfizetés várható, míg 2014 végéig 4,6-4,8 millió darab előfizetésszám érhető el. A dinamikus bővülés mögött a mobil eszközök egyre szélesebb körű elterjedése, az okostelefonok térnyerése, a személyenként több mobil eszköz, valamint a vállalati szféra előfizetései állnak.

Véglegessé vált, hogy a **távközlési szolgáltatók nem fogják visszakapni az állam által korábban kirótt ún. távközlési adót**. A távközlési piacon létkérdésnek számít a folyamatos fejlesztés, hiszen egy nagyon gyorsan fejlődő technológiai szektorban jelentős lemaradást szenved el aki nem követi beruházásaival a fejlődést. A távközlés esetében ez leginkább a hálózatfejlesztést jelenti, azon belül is a 4. generációs hálózatok bővítését. A távközlési adó ezért nem eredményezte a beruházások visszafogását, sokkal inkább a vállalatok átszervezését, racionalizálását hozta magával. Mindez leépítéseket és az alvállalkozói megrendelések visszafogását jelentette, ami jelentős hatást gyakorolt közvetett módon a központi költségvetés bevételeire is. Az adó végleges „ elvesztése ” vállalati szempontból azt jelenti, hogy bár a beruházások folytatódnak, azok intenzitása nem fogja túllépni a „szükséges” szintet. Cserébe viszont elég olcsón 10 évre megkapták a **frekvenciákat**.

Az **ingatlanszektorban** a hazai lakásépítés 2008 óta folyamatosan és számottevően csökken. A „szabadesés” az idei első félévben is folytatódott: ekkor 2680 új lakás épült, ami 40%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. A használt lakások piacára visszatért a végtörlesztés előtti pangás, a lakásépítés zsugorodása folytatódik. A lakásárak csökkenése idén is folytatódott, ebben 2014 végéig sem várható trendforduló. Az üzleti **ingatlanpiacon** az első félévben – a rendkívül alacsony bázishoz képest – nőtt a befektetői aktivitás, de a fejlesztések csak „takaréklángon égnek”. A hazai piac alacsony likviditása, a gyenge növekedési teljesítmény és az erős bizonytalanság továbbra is jelentős korlát. A hazai üzleti ingatlanpiacon 2013 első félévében 163 millió euró értékű befektetést regisztráltak, ami csaknem a duplája az egy évvel korábbinak. A képet árnyalja, hogy a második negyedévben alig történt jelentős tranzakció. A befektetők továbbra is az irodapiacot preferálják, ami az első félévben a befektetések mintegy felét adta.

A **használt lakások piaca** továbbra is erősen túlkínálatos. Az első félévben 42 ezer lakás cserélt gazdát, ami 18%-kal kevesebb a 2012. évi és lényegében megegyezik a 2011. évi első félévi adattal. Az átlagos értékesítési idő és a kínálati és eladási ár közötti rés ismét növekedett. A lakáspiac tehát a végtörlesztés okozta átmeneti élénkülés után visszadöccent a korábbi kerékvágásba. A piaci kereteket meghatározó tényezők évek óta változatlanok: stagnáló vagy csak nagyon enyhén emelkedő jövedelmek, bizonytalan lakossági kilátások, az eladósodástól való irtózás, a hitelkínálat korlátozottsága.

A **közösségi szolgáltatások forrásai 2013-ban és 2014-ben is kismértékben nőnek, főként az oktatásban és egészségügyben végrehajtásra kerülő béremelés hatására.** A közösségi fogyasztás volumenindexe idén stagnál, jövőre 0,5%-kal emelkedik.

Közösségi szolgáltatások létszáma, 2011-2014 (előző év = 100)

	2011	2012	2013	2014
Közigazgatás	97,6	105,6	103	104
Oktatás	97,8	99,3	94	94
Egészségügy	101,4	104,4	107	105

Forrás: KSH, **GKI**

A kormányzat **2013-ban és 2014-ben is kiemelkedően magas összeget, minimum 200 milliárd forintot szán a közfoglalkoztatásra,** ezért itt jelentős létszámbővülés várható. A ráfordítás valós célja az országos és helyhatósági választások környékén a közhangulat (és a statisztikák) javítása. Az oktatásban és az egészségügyben a magánszektor és a külföldi munkavállalás egyre inkább teret nyer, miközben a közszolgáltatások minősége és elérhetősége folyamatosan romlik.

A **külkereskedelem 2012-ben szinte stagnált, 2013-ban és 2014-ben valamelyest, 3-5%-ra gyorsul a forgalom, de nem éri el a korábbi évek dinamikáját.** A visszaesés befejeződésével, a készletfeltöltés megindulásával az import volumene gyorsabban emelkedik a kivitelenél. Az ütemkülönbség 2014-re 1 százalékpontonra emelkedik. A cserearányok 2013-ban valamelyest javulnak, 2014-ben változatlanok lesznek. A külkereskedelmi mérleg többlete 2013-ban még kissé 7 milliárd euróra nő, de 2014-ben 6,3 milliárd euróra csökken.

Sem a tavalyi, sem az idei folyamatok nem igazolják azt a vélekedést, hogy a hazai valuta leértékelődése érdemben elősegítené a külső egyensúly további javulását és a versenyképesség növelését (bár például az élelmiszeripari kivitelt segítette a gyenge forint).

VI. Infláció

Az infláció 2013-ban az erőltetett rezsicsökkentés hatására látványosan csökken, éves átlagban 1,9%, az év végén 1,6% körül alakul. **2014-ben** azonban – főleg az önkormányzati választások után - gyorsulás várható.

Az infláció 2012-ben **5,7% volt**, ennek több mint 40%-át, 2,4 százalékpontot magyaráztak az adóemelések. 2013-ban ezzel ellentétesen hatnak a kormányzati döntések. Az év eleji energiaár csökkentés történelmi mélységbe taszította a drágulás ütemét. Az infláció a 2012. decemberi 5%-ról 2013 áprilisára 1,7%-ra zuhant, júliusig nagyjából ezen a szinten maradt, majd **augusztusban 1,3%-ra esett**. Az első nyolc havi átlagos infláció 2,1%. A csökkenés **pusztán statisztikai és piaci okokból is** – az áfa-emelés kifutása, a világpiaci olajárak első félévben történt csökkenése, a vásárlóerő továbbra is visszafogott emelkedése – **jelentős lett volna** (3% környékére ment volna le az áremelkedés), ezt az erőltetett energiaár-csökkentés még jóval markánsabbá tette.

Fogyasztási cikkek árindexe, 2011-2014 (százalék)

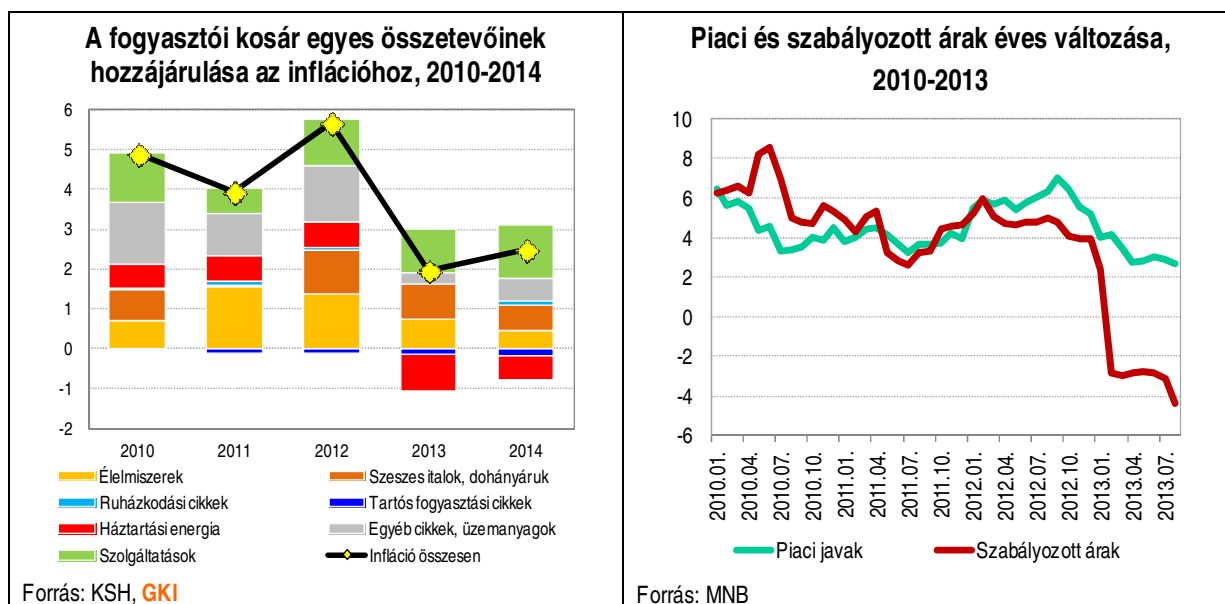
	2011	2012	2013	2014
Élelmiszerek	106,7	105,9	103,3	102
Szeszes italok, dohányárak	100,5	112,7	109,8	107,5
Ruházkodási cikkek	102,9	102,6	100,4	102,5
Tartós fogyasztási cikkek	98,6	98,8	97,9	97,5
Háztartási energia	105,7	106,2	90,8	94,0
Egyéb cikkek, üzemanyagok	106,2	107,2	101,3	102,8
Szolgáltatások	102,2	104,2	104,0	105,0
Összesen	103,9	105,7	101,9	102,5

Forrás: KSH, GKI

A GKI 2013 egészére 1,9% körüli inflációt becsül. A további rezsicsökkentés mérsékli, az újabb és újabb adók, illetve hatósági intézkedések - telefonadó, közműadó, e-útdíj, tranzakciós illeték, megemelt hatósági dohány-árrés, hatóságilag meghatározott magas taxi díj - **begyűrűzése** pedig növeli az áremelkedés ütemét. Ugyanakkor a második rezsicsökkentés és egyes élelmiszerek áfájának esetleg még idei mérséklése az év végén 1,5% közelébe viheti az áremelkedés ütemét.

Az infláció az EU egészében lassul. A januári 2,1%-ról augusztusra 1,3%-ra csökkent a drágulás üteme. Éves átlagban is bőven 2% alatti érték várható. **A hazai infláció mesterséges leszorításával sikerült elérni az euró övezet átlagát, azonban nem fenntarthatóan.** Ott ez piaci módon, nálunk állami erőszakkal és súlyos üzleti veszteségeket okozva megy végbe. A szolgáltató vállalatok tőkefeléléséből és a költségvetési bevételek csökkenéséből finanszírozott dezinfláció ugyan átmenetileg reáljövedelem-növekedést generálhat, de eközben romlik a szolgáltatások minősége, ami a burkolt infláció legrosszabb formája. Emellett míg jövőre az EU-ban az infláció stagnálása, enyhe emelkedése várható, Magyarországon biztosra vehető a főleg az önkormányzati választások után beinduló emelkedés.

Idén az **élelmiszerek** tavalyinál lassúbb, de átlagot meghaladó drágulása várható. A hús áfájának várható, esetleg már idén decemberi csökkenése legfeljebb az év végi indexet fogja valamelyest befolyásolni, viszont a jövő évre már számottevően hat. Az **élvezeti cikkek** ára 2013-ban is az átlagnál sokkal gyorsabban fog drágulni, a dohányárak hatósági áremelése ennek ősszel újabb lökést ad, ami a jövő évben is meglátszik majd. Ezzel szemben a **tartós** fogyasztási cikkek ára csökken, a **ruházati** cikkek ára változatlan marad. Jövőre a II. félévben lehetséges az év végi forint-erősödés, így fennmaradhat a tartós fogyasztási cikkek deflációja, a ruházati termékek ára azonban enyhén emelkedhet.

A háztartási **energia** ára idén éves szinten 9% körüli mértékben lesz alacsonyabb. Az év eleji csökkentés hatását mérsékli a tavalyi évről áthúzódó hatás, majd újabb áresést vált ki a második rezsicsökkentés. Jövőre az önkormányzati választásokig nem számítunk ennek ellensúlyozására, éves átlagban így 2014-ben is 6%-kal mérséklődik az energiaár. Az egyéb cikkek ára főleg az **üzemanyagár** függvényében változik, ez a feszültebb nemzetközi helyzet és gyengébb forint miatt éppen emelkedőben van, jövőre szintén várható átlagosan 3% körüli emelkedés. A gyógyszerárakra a vaklicit által gyakorolt csökkentő hatás kimerülőben van.

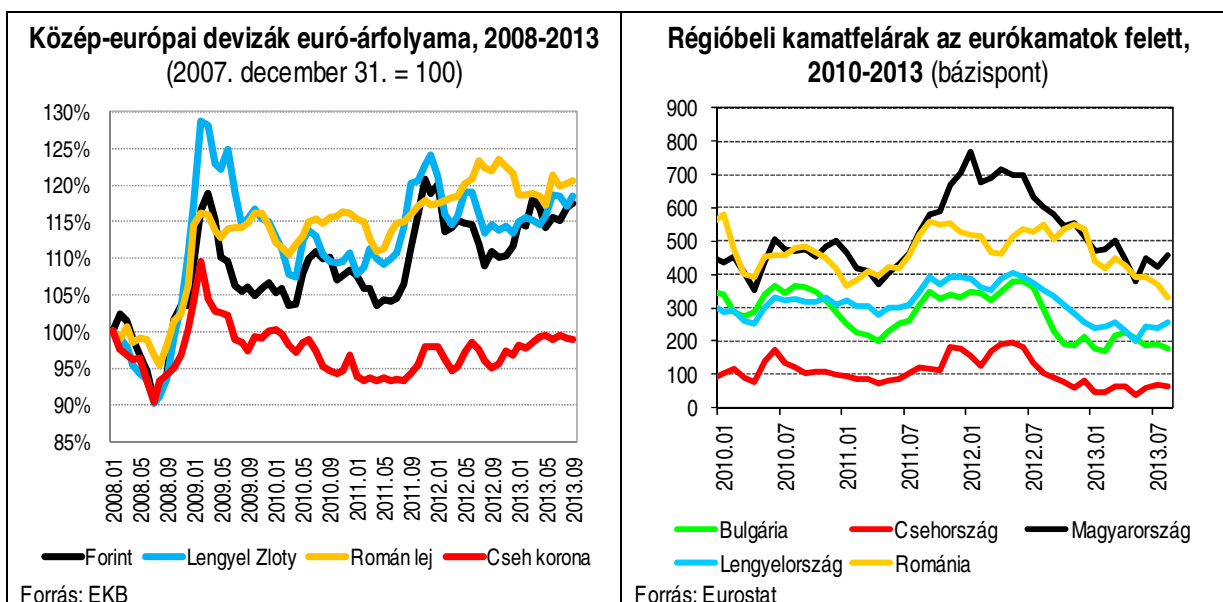
A szolgáltató vállalatok a közműadót alig hártották át, de a tranzakciós adó pénzügyi szolgáltatásokat terhelő hatása jelentős. Jövőre minden szektor megtalálja a módját, hogy növelje árait, így éves átlagban 5%-os inflációval lehet e szektorban.

A választásokig az **inflációra** a piacgazdaságokban szokatlan mértékben, de az elmúlt hónapokban kialakult tendenciáknak megfelelően elsősorban az **állami döntések hatnak**. Az erőszakos rezsicsökkentés és a piaci folyamatok akadályozása a következő hónapokban **össességében továbbra is 2% alá szorítják** az áremelkedés ütemét. Ugyanakkor a vásárlóerő megindult szerény növekedése, a folyamatosan gyengülő forint, a költségnövekedés továbbhárításának piaci kényszere fokozatosan növeli az infláció elfojtása elleni erőt. A világpiaci energiaárak csökkenése megállt, így erről az oldalról is hiányzik a rezsicsökkentés gazdasági alapja. Ezért a választások után **várható egy áremelkedési hullám** lassú megindulása, ami a II. félévben 3%-ra löki az inflációt. Így 2014 egészében 2,5% körül lehet a fogyasztói árszínvonal növekedése.

VII. Pénz- és tőkepiac

A kormányzati döntésekkel mesterségesen leszorított áremelkedés **az MNB inflációs céljánál már most is sokkal alacsonyabb**. Emiatt nagy a hitelek reálkamata, s ezzel az adósságszolgálat is emelkedik. Többek között az alacsony inflációra hivatkozva a Monetáris Tanács augusztusban is folytatta – 2012 nyár végétől, 7%-os szintről induló - **kamatcsökkentési periódusát**, igaz a korábbi 25 pontos csökkentéseknél egy hajszálnyival kisebb mértékben, 20 pontot vágva. Ezzel az **alapkamat 3,8%-ra esett**. A Monetáris Tanács célja továbbra is az alapkamat csökkentése.

A lehetséges kamatpályát – a pénzügyi stabilitás miatt – azonban döntő mértékben külső körülmények határozzák meg. Márpedig 2013 közepére kezd elfogyni a bőséges likviditás miatti kockázati étvág, ami korlátozza a további kamatcsökkentés lehetőségét. A Fed meglebegtette a pénzcsapok elzárását. A befektetők újraértékelik a kockázatokat. Ennek jele, hogy a korábban csökkenő hosszabb futamidejű **állampapír-hozamok emelkedni kezdtek**, különösen a kockázatosabbnak ítélt országokban, így Magyarországon is. A Szíria kapcsán feszültebbé vált világpolitikai helyzet ugyancsak a feltörekvő piacoktól való elfordulásra ösztönzi a befektetőket. A magyar monetáris politikának ugyan 2012 nyarától egy éven át kedveztek a nemzetközi pénzügyi folyamatok, **a június eleji – a túlzottdeficit-eljárás alóli kikerülés híre ellenére bekövetkezett – forintgyengülés azonban a pénzügyi folyamatok sérülékenységére utal.** A forint továbbra is érzékenyen reagál a pénzügyi stabilitást veszélyeztető hírekre, például a devizahitelek kivezetésének tervére. Ennek megfelelően a nyár folyamán **a forint gyengülése ismét elszakadt a régiós tendenciáktól.** **A magyar gazdaság- és monetáris politika gyenge hitelességét** jelzi az is, hogy a kamatcsökkentés nyáron már csak a rövid lejáratú állampapírok hozamára hatott, a hozamgörbe meredekebbé vált. **Júliusban a hosszabb lejáratú magyar állampapírok hozama – a régiós tendenciáktól eltérően – emelkedett.** Kérdéses, hogy a **Templeton – mint a magyar állampapírok legjelentősebb tulajdonosa – mit csinál a kezében lévő, októberi lejáratú jelentős pakettel.**

A forint árfolyama 2010 óta, viszonylag jelentős rövidtávú ingadozások mellett trendszerűen gyengül, egy euró akkor még 275 forintot, 2011-ben már 280 forintot, 2012-ben pedig 290 forintot ért, a 2013. I-VII. havi átlag 298 forint. **Az elmúlt negyedévben a régiós devizák közül a magyar forint romlott legtöbbet** az euróhoz viszonyítva. Az év hátralevő részében az augusztusi 300 forint körüli szint várható, ami éves átlagban is 300 forintos eurót jelent. **Az idei árfolyam már egyértelműen reálértékelődést jelez, s az előző évek gyengülésével együtt folyamatosan emelkedő terheket rak a**

devizában eladósodott lakosságra, vállalkozásokra és az államra. A forint további, 310-320 fölé gyengülése esetén a **kamatcsökkentési periódus a GKI várakozása szerint vélhetően le fog állni**, sőt tartósan kedvezőtlen nemzetközi pénzügyi helyzet esetén **kamatemelés is bekövetkezhet.** A **magyar cds-felár** idén jellemzően alacsonyabb a tavalyinál, de továbbra is (a horváttal együtt) **messze a legmagasabb a régióban.**

A **kockázatok újraértékelésénél** az európai országok közül **feltehetőleg hazánk lesz az egyik első**, hiszen a gazdaságpolitika hitelességével és fenntarthatóságával kapcsolatos kételyek erőteljesekek, államadósságunk továbbra is magas, annak nagyobb részét még mindig a külföld finanszírozza. Vagyis **a hosszabb távú növekedési-egyensúlyi kilátások – bár a folyó fizetési és tőkemérleg aktívuma jelentős – kedvezőtlenek.** Ilyen környezetben a monetáris politika nehéz helyzetbe kerülhet. A pillanatnyi infláció további kamatcsökkentést indokolna, ugyanakkor a romló kockázatvállalási hajlandóság gyorsan erodálja a magyar kamatfelárat. A csökkenő hozamok és a kamatjövedelmet terhelő növekvő adóterhek miatt a **lakosság** is mindinkább elfordul a bankbetétektől, s alternatív befektetési formákat keres (pl. befektetési jegyek, állampapírok). Az alacsony kamat **egy ponton túl már nem lesz elég vonzó** az elmúlt időszak két legerősebb állampapír-vásárló csoportja számára. A **külföldi befektetők** a kamatcsökkenés végével a kamatfeláron kívül már nem tudnak árfolyamnyereséget is elérni rajta. Amennyiben ezek közel egy időben változtatnak befektetési döntéseiken, akkor az államháztartás finanszírozási költsége megugorhat.

A gazdaságpolitika számos jel szerint **a kamat- és rezsicsökkentéshez** hasonlóan a **gyenge forinttól, s növekedésserkentő hatást remél** (annak exportösztönző és piacvédő hatása révén). A forint a kormányváltástól kezdve trendjében egyértelműen gyengülő, s ez a folyamat **láthatóan nincs a kormányzat ellenére. A GKI szerint ez igencsak kétélű fegyver.** A növekedésösztönző hatást egyrészt az elmúlt évek adatai nem támasztják alá, többek között a magyar kivitel behozataligényessége miatt. Ennél is nagyobb szerepe van azonban a rossz befektetői környezetnek, s annak, hogy a forint gyengülése automatikusan növeli a devizában eladósodott költségvetés, lakosság és cégek terheit, **csökkentve ezzel keresletüket.**

A **monetáris politika** 2012 második és 2013 első felében **kihasználta a kedvező nemzetközi környezet nyújtotta lehetőségeket, s látványosan csökkentette a jegybanki alapkamatot.** Az augusztus végén 3,8%-ra levitt alapkamat további mérséklésére **már kevés a lehetőség, 3,7%, esetleg 3,5% lehet a csökkentési periódus alja.** Tartósan kedvezőtlen nemzetközi pénzügyi helyzet esetén azonban **már az idén is bekövetkezhet kamatemelés.** 2014 II. félévében kamatemelést fog indokolni az ismét emelkedő infláció is. A **forint árfolyama** továbbra is erőteljesen ingadozni fog, a sáv közepe 295 forint/euró körül lesz. A választások előtt ennél gyengébb, 300 forint körüli, inkább efeletti árfolyam valószínű, amit a 2014 II. félévében, a gazdaságpolitika kiszámíthatóságának remélhető javulásával párhuzamosan **némi erősödés követhet.**

Szélsőséges esetben a devizahitelek kivezetését célzó, esetleg radikálisan bank- vagy költségvetés-ellenes lépések **súlyosan ronthatják az ország pénzügyi megítélését**, ami a forint zuhanása, illetve a pénztőke kiáramlásának megakadályozása érdekében már 2013 végén, 2014 elején **jelentős kamatemelést és költségvetési kiigazítást válthat ki.** Ez valójában az eddig jelzettnél minden tekintetben **sokkal rosszabb forgatókönyv** megvalósulását jelentené, amit mindenképpen el kellene kerülni.

2013-ban **erős volatilitás jellemzi a tőzsdéi kereskedést.** Szeptember elején 18000 pont körül alakult a BUX értéke, ami 2012 végéhez viszonyítva 1%-os csökkenést jelent. Év/év alapon legfeljebb csak enyhe növekedés várható az index idei alakulásában.

VIII. Külső egyensúly

A pénzügyi válság okozta gazdaságpolitikai kiigazítás hatására Magyarország külső egyensúlya az elmúlt években radikálisan javult. A folyó fizetési és tökemérleg 2009 óta kényszerű többletet mutat, ami 2012-2014-ben a GDP 4,5%-a körüli. A gazdaságpolitika kiszámíthatatlansága és főleg a külföldi vállalatokat sújtó szektorális adók miatt a külföldi tőke kiáramlóban van az országból.

Az áruk és szolgáltatások külkereskedelmének aktívuma a 2012. évi 7,5 milliárd euró után 2013-ban 8 milliárd, 2014-ben 7,5 milliárd euró körül várható. 2014-ben az import már 1 százalékponttal gyorsabban emelkedik, mint az export, így az aktívum csökken. Az EU-ban a GDP-hez viszonyított külkereskedelmi aktívum 2012-ben Írország, Hollandia és Németország után Magyarországon volt a legnagyobb. A jövedelmek ki- és beáramlásának passzívuma a 2012. évi 6,4 milliárd euró után 2013-ban várhatóan 7, 2014-ben 7,5 milliárd euróra emelkedik.

A folyó fizetési és tökemérleg összetevői, 2011-2014 (milliárd euró)

Egyenleg	2011	2012	2013	2014
Áruforgalmi	3,4	4,1	4,3	4,0
Szolgáltatási	3,1	3,4	3,7	3,5
Jövedelmi	-6,2	-6,3	-7,0	-7,5
Viszonyatlan átutalások	0,5	0,5	0,6	0,7
Folyó fizetési mérleg	0,8	1,7	1,5	0,7
Tökemérleg	2,3	2,6	3,0	4,0
Folyó fizetési és tökemérleg	3,1	4,3	4,5	4,7
Folyó fizetési és tökemérleg (a GDP százalékában)	3,1	4,4	4,7	4,6

Forrás: MNB, GKI

A külső egyensúly a folyó adatok alapján 2013-2014-ben is kedvező lesz, a **külkereskedelmi aktívum** a két év átlagában 4,2 milliárd euró lesz. A folyó fizetési mérleg aktívuma azonban a csökkenő külkereskedelmi aktívum és a **fokozódó jövedelem-kiáramlás** miatt a 2012-2013. évi átlagosan 1,6 milliárd euróról 2014-ben 0,7 milliárd euróra mérséklődik. A **külső finanszírozási képesség** - a 2012. évi 2,6 milliárd euróról 2013-ban 3, 2014-ben 4 milliárd euróra emelkedő fejlesztési célú EU-támogatások nyomán – 2013-2014-ben 4,6 milliárd euróra nő, ami a **GDP 4,6%-ának** felel meg. Etekintetben közép- és kelet-európai régiós összehasonlításban Szlovénia után Magyarország teljesítménye a legkedvezőbb.

Ami a **pénzügyi mérleget** illeti, mivel az általános gazdaságpolitikai, azon belül a beruházási klíma nem javul, sőt romlik, ezért az **új külföldi működőtőke-befektetések** értéke 2012-2013-ban mindössze **évi 0,8 milliárd euróra** prognosztizálható. Az újrabefektetett profit a 2013. évi 0,7-ről 2014-ben várhatóan 1 milliárd euróra nő, az egyéb tőkemozgás 0,5, illetve 0,3 milliárd euró lesz. Így az összes külföldi **működőtőke-beáramlás 2013-2014-ben évi 2 milliárd euró** körül alakulhat.

A működőtőke-export növekedése a fejlődés természetes velejárója, de ha emögött a hazai befektetési légkör romlása, az ország tőkevonzó képességének gyengülése áll, az nagyon kedvezőtlen, mert **tőkemenekülést** jelez.

FDI, 2011-2014 (milliárd euró)

Finanszírozás	2011	2012	2013	2014
Külföldi működőtőke-import összesen	1,1	6,5	2,0	2,1
Új befektetés	0,4	2,2	0,8	0,8
Újrabefektetett profit	1,3	1,1	0,7	1,0
Egyéb tőkemozgás	-0,6	3,2	0,5	0,3
Magyar működőtőke-export	-0,4	-3,9	-2,0	-2,1

Forrás: MNB, GKI

A magyar vállalatok **működőtőke-kivitele** a 2012. évi 3,9 milliárd euró után 2012-ben várhatóan 2, 2014-ben 2,1 milliárd euró lesz. Itt nem annyira tényleges külföldi tőkeberuházásokról, mint inkább átfolyó tételekről és tőkemenekülésről van szó. 2013-14-ben a magyar működőtőke-export el fogja érni az importot. Ha a 2014. évi választások után nem változik a befektetési környezet, **ennél rosszabb helyzet is kialakulhat.**

Magyarország **devizatartalékai folyamatosan csökkennek**: 2013. augusztus végén 30,6 milliárd eurót tettek ki, 2012 végén még 33,9 milliárd eurót, 2011 végén pedig 37,8 milliárd eurót. Az idei augusztusi érték 2009 októbere óta a legalacsonyabb. Ez a devizatartalékkal szemben támasztott követelményeket meghatározó legtöbb mutató alapján még talán megfelelő. **20 hónap alatt 7 milliárd euró csökkenés azonban erősen növeli a kockázatokat.**

A kedvező globális pénzügyi-gazdasági környezet fennmaradása esetén a magyar államadósság a nemzetközi pénz- és tőkepiacról finanszírozható, bár jelentős kockázatok mellett. A devizatartalék 2013-ban várhatóan **kissé csökken**, de ha **tartósan 30 milliárd euró alá esne, az már nagyon kockázatos mértékben rontaná az ország pénzügyi megítélését.** A kormány devizakötvény-kibocsátás révén kívánja emelni a devizatartalékokat. Erre a globális pénzügyi környezet romlása (az amerikai Fed monetáris politikájának módosulása a mennyiségi könnyítés visszafogása) miatt szükség is lehet. **A megemelkedett hosszú dollár és euró hozamok miatt egy ilyen devizakötvény-kibocsátás már csak a tavaszinál lényegesen magasabb kamat mellett lehetséges.** Ugyanakkor a tartalék egyszeri forintosítás keretében történő felhasználása a devizahitelek terheinek csökkentésére már veszélyesen alacsony szinthez vezethet.

IX. A vállalkozások helyzete, termelékenység és versenyképesség

Az üzleti szektor értékesítési és beruházási tevékenységét, valamint foglalkoztatási szándékait rövidtávon az európai konjunktúra javulása élénkítheti. Érdemi és tartós fellendülés azonban elképzelhetetlen a gazdálkodási feltételeket meghatározó üzleti környezet – ezen belül a piacbarát intézményrendszer, a jogbiztonság – megteremtése, a versenyképesség javítása nélkül.

Az üzleti szféra tevékenységének bővítését a **GKI** felmérései szerint elsősorban a **kereslethiány** akadályozza. A **finanszírozási szempontokat** – forráshiány, hitelhez jutás nehézségei – rendszeresen kisebb arányban említik. Gyakran jelzett akadály még az **állami magatartás kiszámíthatatlansága** is. Általános munkaerőhiányt nem jeleznek, viszont viszonylag nagy gond a megfelelően képzett munkaerő megszerzése.

Ez egyben azt jelenti, hogy **pusztán a fejlesztési, beruházási források növelésével nem lehet jelentős beruházás-növekedést generálni**. A kereslethiányos piacon a legolcsóbb forrás megtérülése is kockázatos. A magyar piac a legtöbb üzleti tevékenység esetén szűk, a tömegtermeléshez nem elég nagy, a prémium termékek és a szolgáltatások iránt pedig nincs elég széles fizetőképes kereslet.

Ezen tovább ront a **szabályozási környezet**. A bármikor – akár visszamenőlegesen is – kiszabható különadók, tevékenységi korlátozások már nem csak (megfelelő módszerekkel számszerűsíthető) kockázatot, hanem **megbecsülhetetlen bizonytalanságot** visznek a beruházási számításokba, ami persze a bankok finanszírozási hajlandóságát a rájuk vonatkozó kedvezőtlen szabályozások nélkül is gyengíti. A World Economic Forum 2013-2014. évi versenyképességi jelentése is elsősorban az **intézményrendszer** (tulajdonjogok, közbizalom, a törvények gyakorlati hatékonysága, a jogszabályalkotás átláthatósága, stb.) **terén jelez komoly elmaradásokat** az országban.

Nagyjából ugyanez a helyzet a foglalkoztatással is. A Jack Welchnek (General Electric) tulajdonított mondás szerint: munkahelyet **csak a vevők** tudnak teremteni. További borús kilátásokat jelent, hogy a világban zajló technológiaváltás most abban a szakaszban van, amikor a **nem rutinszerű munkák iránti kereslet növekszik**, a rutinszerű fizikai és szellemi munkák iránti viszont csökken. Így az említett korszerűsítések megindulása Magyarországon is a fenti struktúrájú munkaerő-kereslettel jár. **A szakképzési rendszer jelenlegi átalakítása viszont épp az ellenkező struktúrájú munkaerőtömeg növelését szolgálja**: egy-egy részterületre kiképzett tanulókat bocsát majd ki, olyan általános alapok nélkül, amelyek a rugalmas munkavégzéshez, az új ismeretek folyamatos elsajátításához szükségesek lennének. Így részben pár éven belül munkanélkülivé váló szakmunkások tömegtermelése folyik, miközben az üzleti szféra számára egyre értékesebb lesz a sok célra bevethető dolgozó. A munkaerő kereslet és kínálat strukturális eltérése tovább romlik majd. Ezt a helyzetet a nagyvállalatok valószínűleg saját hatáskörben tudják majd kezelni, a kis- és középvállalatok számára viszont növekvő problémát okoz.

Termelékenység, 2011-2014
(egy foglalkoztatottra jutó GDP, előző év = 100)

	2011	2012	2013	2014
Nemzetgazdaság összesen	100,8	96,7	99,3	100,5
Ipar	102,6	99,8	101,5	102,5
Építőipar	97,0	100,5	107,2	104,0
Mezőgazdaság	118,1	72,8	107,5	97

Forrás: KSH, **GKI**

Az egy foglalkoztatottra jutó GDP alapján mért **termelékenység** az elmúlt évek során lecsúszó, stagnáló képet mutatott, részben a gazdasági visszaesést nem arányosan követő foglalkoztatás, részben a közmunka terjedése miatt. 2014-ben a gazdaság szerény élénkülése némi javulást hozhat.

A forint euróval szembeni fogyasztói árindex alapú **reálárfolyama** 2013-2014-ben összesen 1,4%-kal értékelődik le. Ezzel szemben Lengyelországban 2,6%-os, míg Csehországban 1,5%-os, Szlovákiában 0,3%-os felértékelődés prognosztizálható. Magyarország **relatív költség-versenyképessége** tehát régiós összehasonlításban **javul**.

Éves átlagos reál-átértékelődés a magyar gazdaságban, 2008-2014 (százalék)

	Forint/euró árfolyam-index	Magyar fogyasztói árindex	EU-27 fogyasztói árindex	Reál-leértékelődés
2008	100,0	6,1	3,7	-2,3
2009	111,7	4,2	1,0	8,3
2010	98,2	4,9	2,1	-4,4
2011	101,4	3,9	3,1	0,6
2012	103,7	5,7	2,6	0,6
2013	103,7	2,0	1,8	3,5
2014	98,3	2,5	1,7	-2,1

Megjegyzés: A negatív szám felértékelődést, a pozitív leértékelődést jelez.

Forrás: KSH, Eurostat, **GKI**

Az **ULC** (Unit Labour Cost – **fajlagos bérköltség**) a nemzetközi versenyképesség alakulását a munkaerő költségek oldaláról mutatja be. Az egységnyi - termékegységre jutó - nominális és az inflációval deflált reál munkaerőköltségek alakulása fontos versenyképességi tényező. A kormányzat feladata a munkaerőköltségek indokolatlan növekedésének korlátozása (minimálbér, bérmegállapodások, munkát terhelő adók), ami különösen a választások előtti időszakban jelent nehéz feladatot.

Termelékenység, keresetek és ULC Magyarországon, 2010-2014 (előző év=100)

	2010	2011	2012	2013	2014
Termelékenység					
GKI	100,6	101,2	98,2	99,3	100,5
EU	100,6	101,2	98,2	100,2	101
Bruttó nominálkereset					
GKI	101,3	105,2	104,6	103	104,5
EU	99,7	103,0	104,6	99,6	105,4
Bruttó reálkereset					
GKI	101,8	102,4	96,5	101,5	102
EU	96,0	98,5	99,5	96,9	102,3
ULC					
GKI	100,7	104,0	106,5	104,2	104
EU	99,1	101,8	106,5	99,4	104,3
RULC					
GKI	101,2	101,2	98,2	102,2	101,8
EU	96,7	98,7	103,2	96,7	100,8

Forrás: EU Bizottság, **GKI**

A nominális átlagkeresetek növekedése 2011-2012-ben jelentősen meghaladta a termelékenységét, mint ahogy a **GKI** előrejelzése szerint 2013-ban és 2014-ben is.

Az ULC a GKI szerint 2013-ban 4,2, 2014-ben 4%-kal nő a mesterségesen lenyomott infláció ellenére is. Az EU prognózisa 2013-ra enyhe csökkenést, 2014-ben 4,3%-os emelkedést mutat. A különbséget részben módszertani előrejelzési különbségek magyarázzák (alapvetően azért, mert az Eurostat euróban számol, vagyis a forint árfolyamának változását is figyelembe veszi).

A forint alapon, az inflációval deflált reál ULC, vagyis a RULC 2013-ban és 2014-ben is emelkedik, míg az EU előrejelzése szerint az optimistább termelékenység növekedési várakozások és a forint gyengülése miatt 2013-ban csökken, de 2014-ben - megegyezve a GKI előrejelzésével - nő.

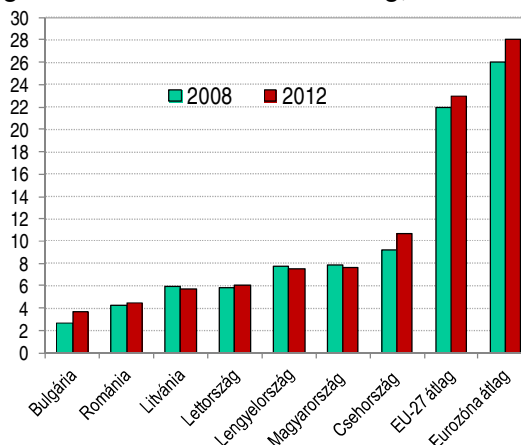
Nominális ULC, 2008-2014 (2007=100)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Német	102,3	108,0	106,8	108,3	111,5	114,3	116,3
Ausztria	103,5	108,6	108,4	109,4	113,2	115,6	116,9
Spanyolország	105,7	107,3	105,1	103,7	100,1	99,5	98,7
Szlovén	106,4	115,4	115,9	115,2	115,3	116,1	116,9
Csehország	103,4	105,7	105,7	106,8	110,7	112,8	113,6
Lengyel	107,5	109,9	111,3	111,8	113,4	114,5	115,6
Szlovák	104,4	110,4	109,4	108,9	109,0	109,8	110,6
Román	122,9	126,5	123,4	124,5	132,5	138,7	144,3
Bulgária	112,5	126,8	133,9	137,9	138,2	140,0	144,6
Magyar	104,4	107,3	106,4	108,3	115,3	114,6	119,5

Forrás: EU Bizottság

Az EU által számított magyar ULC 2007-2014-ben közel 20%-kal nő, nagyobb mértékben, mint a szlovák, cseh, lengyel és szlovén gazdaságban, vagyis a közvetlen versenytárs országokkal összehasonlítva is kedvezőtlenül alakul a versenyképesség. A rugalmatlan munkaerőpiac és a kevésbé korlátozott bérkiáramlás miatt Románia és Bulgária versenyképessége romlott a legnagyobb mértékben. Ebből a szempontból Szlovákia teljesít a legjobban, ahol magas munkanélküliség mellett nagyjából stagnál a foglalkoztatás és mérsékelt a keresetek növekedése. Németország és Ausztria példája arra mutat rá, hogy a legfejlettebb európai országokban is - elsősorban a munkaerőköltségek rugalmatlansága következtében - romlik a versenyképesség. Ebben viszont kényszerű fordulat tapasztalható Spanyolországban, de főleg Görögországban, ahol a hatalmas munkanélküliség csökkenő átlagos munkaerő költségekkel és egyre gyengébb termelékenységgel párosul.

Átlagos óránkénti munkaerőköltség, 2008 és 2012

Munkaerőköltség: 1 óra euróban, teljes gazdaság, kivéve mezőgazdaság és közigazgatás
Forrás: Eurostat, S&P

X. A nagy ellátórendszerek átalakítási folyamata és hatása

Az önkormányzatok feladatai 2013-ra jelentősen szűkültek elsősorban a közoktatás, az egészségügyi ellátás és a közigazgatás területén. Ennek megfelelően jelentősen mérséklődött az önkormányzati szféra (főleg a normatívákon keresztül) finanszírozása, illetve számottevő önkormányzati vagyon államosítására került sor. Emellett tavaly és idén is jelentős önkormányzati adósságkonszolidáció történt.

Ezeknek az alapvető változtatásoknak az önkormányzatok működésére és gazdálkodására gyakorolt hatása csak hosszabb idő elteltével lesz elemezhető. **Annyi már most látszik, hogy az önkormányzati szektor a korábbi jelentős hiány helyett számottevő (tavaly a GDP 0,5%-át elérő) költségvetési többletet ér el, s ez várhatóan idén is folytatódik.** Nyilván szerepe van ebben a szigorúbb törvényi adósságszabályozásnak és a bankok hitelnyújtástól való tartózkodásának is, de a korábban hiányt okozó feladatoktól történt részbeni, vagy teljes megszabadulás is hozzájárult ehhez. (Ami a felújítások halasztása miatt, például az iskoláknál még komoly problémákat is okozhat).

Az egészségügy 2013-as költségvetési folyamatai a 2011-es államosítás befejezésével és a tavalyi béremelés - most már az alapbéreket érintő - folytatásával jellemezhetők, miközben **tovább élesednek az ellátórendszer mérete és a finanszírozási keretek közötti feszültségek.**

2013-ban az állami tulajdonú, gazdasági társasági formában működő kórházakat költségvetési szervekké alakították, valamint több - állami vagyon működtetésével üzemelő - magán fenntartású kórház került ugyancsak költségvetési szervként állami fenntartásba. **Az államosítás megállt a kórházak kerítésénél:** sem az önálló járóbeteg szakrendelők, sem a háziorvosi ellátás nem került állami fenntartásba. **Az államosított rendszerben elvileg könnyebb lehetne a szervezeti struktúra racionalizálása, de erre egyelőre nem nagyon került sor.**

Ugyanakkor a kórházak tartozásállománya 2013 júliusában 62 milliárd forint feletti volt, a 60 napon túl lejárt állomány 28,5 milliárd forint. Az év elejéhez képest a növekedés kb. 25 milliárd forint. **A teljes adósság az év végére akár 80 milliárd forintra is felszökhet.**

A 2012. évi béremelés gyakorlatilag egyszeri juttatás volt (évközben visszamenőlegesen, majd az év hátralévő részében havonta utalva), így nem épült be az alapbérebe. **A 2013-as emelés visszamenőleg, külön egészségügyi bértáblát eredményezve valósul meg** (de a jövedelem harmadát kitevő pótlékok számításának alapját nem növeli). A béremelés forrása idén az Egészségbiztosítási Alapon belül az „összevont szakellátás” kassza, azaz a kórházak, szakrendelők finanszírozásában ezt az összeget elkülönítve mindössze bérfizetésre címkézik, de emiatt csökkentek az egyéb ide tartozó előirányzatok.

A központosított közbeszerzéstől több tízmilliárd forint megtakarítást vártak a kórházak oldalán, amit a kezdeti - kisebb körben lefuttatott - energiatenderek sikere alátámasztani látszott. Azonban egyrészt a rezsicsökkentés miatt a „közületi” piacon **gyengülő árverseny,** másrészt a **közbeszerzés szervezeti problémái** miatt akadozó eljárások ezt a remélt hatást nem fogják hozni, sőt az időközben lejárt szerződések miatt **a kórházak egyedi beszerzésekkel, vélhetően a korábinál is jócskán magasabb áron** szereznek be energiát.

A gyógyszerátogatásban az évek során újabb és újabb árcsökkenést, vagy árösszetétel változást kiváltó **finanszírozási technikák** viszonylag rövid idő (1-3 év) alatt **elérik korlátaikat.** A gyógyszerátogatásban **a vaklicit volt a legutóbbi, számottevő hatással járó eszköz, mely kezdeti hatásához képest kifulladás látszik, újra tapasztalható a gyógyszerkassza előirányzatának túllépése.**

A közösségi közlekedés gazdálkodásában nem látszik érdemi elmozdulás. A MÁV konszolidált mérlege szerint 2012 végén a hosszú lejáratú kötelezettségek közel 600 milliárd forintot, míg a rövid lejáratúak 86 milliárd forintot tettek ki, noha az eredmény némileg javult. A MÁV-nál jelentős a hamarosan lejáró hiteltartozás, amit meg kell majd újítani (állami garanciával), s kérdéses, hogy az újrafinanszírozás költsége nem jelent-e többletterhet a várhatóan emelkedő kamatkörnyezetben. A MÁV-csoport a jegyár-kiegészítéseket is tartalmazó üzleti eredményéből önállóan nem képes finanszírozni tevékenységét, így minden évben jelentős hozzájárulásra szorul a központi költségvetéstől. 2012-ben a pályavasút eredménye a magánvasutak által fizetett pályahasználati díjak miatt többletet mutatott, ami valamelyest finanszírozni tudta a többi üzletág veszteségét, azonban kérdéses, hogy ez a többlet a következő években is realizálható-e, valamint hogy meddig tartható fenn a magánvasutaktól az arányait tekintve nagyon magas díjak beszedése.

A VOLÁN társaságok a jegyár-kiegészítésekkel együtt összességében nullszaldósan tudnak működni. A járműállomány jelentős megújításra szorul, ami külső forrást igényel. A tervben, illetve folyamatban lévő új buszok beszerzése takarékosabb működést tesz majd lehetővé, ami csökkentheti az üzemeltetési költségeket.

A városi tömegközlekedésben a legnagyobb költségvetési hozzájárulásra a BKV-nak van szüksége. Bár a vállalat érezhetően törekszik az eredmény javítására, változatlanul jelentős veszteségfinanszírozásra szorul. Mivel ezt a főváros nem tudja vállalni, így az a központi költségvetésre marad. Az idénre tervezett 24 milliárdos központi hozzájárulás azonban könnyen lehet, hogy komoly finanszírozási problémák elé állítja az év vége felé a BKV-t, s újabb, akár 5-7 milliárd forintos állami, vagy egyéb külső finanszírozásra is szükség lehet. A tervek szerint jövő évben kivezetésre kerülő 10 milliárd forintos normatíva állandó „alkudozásra” kényszerítheti a fővárost az állammal, ami mindenképpen likviditási gondokat eredményezhet. **A BKV-nak a jelenlegi struktúrában és a jelenleg ellátandó feladatok mellett 2014-ben mintegy 30 milliárd forintos központi hozzájárulásra lehet szüksége.** A többi hazai nagyvárosi tömegközlekedési rendszer közül érdemi kockázatok jelent a debreceni fejlesztések révén keletkező többlet üzemeltetési költség, amit kérdéses, hogy Debrecen városa tud-e majd finanszírozni.

Az úthasználattal arányos elektronikus-útdíjat (e-útdíj) 2013. július 1-jével vezették be, a bevételt a magyar állam az úthálózat bővítésére, megújítására és karbantartására fordítja majd. **A bevezetés pénzügyileg mind a ráfordítások, mind a bevételek szempontjából sikeresnek bizonyult.** Ugyanakkor a gyakorlati működtetés számos problémával terhelt, a jelenlegi rendszer fapados és a közelmúltban az EU is kifogásolni valót talált rajta. Így jövőre a rendszer korszerűsítésre szorul.

A közoktatást és a felsőoktatást érintő reform legfontosabb céljai közé tartozott a költségvetési ráfordítások csökkentése és a közoktatás tartalmi változtatása. Ennek érdekében került sor a közoktatás államosítására és a felsőoktatás egyes részeinek finanszírozás-megvonására, korlátozására. **Az átalakítások konfliktust generáló részének zöme (az oktatási kapacitások tényleges leépítése és átstrukturálása) – változtatások nélkül – a 2014-es választásokat követően valósul majd meg,** a tartalmi változtatások pedig csak hosszabb idő alatt bontakozhatnak ki.

Az oktatási kiadások legnagyobb tételét a bérköltségek jelentik (közoktatásban 66,4%, felsőoktatásban 45,3%, összesen 60%). Ezért kiemelt jelentőségű a pedagógusok béremelése. A pedagógusok kereseti színvonala hosszú idő óta méltatlanul alacsony, ami a személyi állomány elöregedéséhez, elnöiesedéséhez, minőségi felhígulásához vezetett. **A kormány a választások előtt olyan jellegű béremelést hajt végre, amely kezdetben valójában jelentős részben a közoktatásban dolgozó pedagógusok kereseti struktúrájának átalakítását jelenti,** és a hivatalos számítások szerint a GDP 0,25%-a körüli pótlólagos nettó költségvetési teherrel jár (de a tényleges hatás ennél kisebbnek is bizonyulhat). Ráadásul a költségvetési terheket mérsékelheti a létszám csökkenése is.

Valószínű, hogy a választásokat követően a csökkenő tanulólétszám miatt jelentős iskola-összevonásokra kerül sor, az oktatás gazdaságosabb lebonyolítása érdekében. A kevesebb számú, de jobban felszerelt oktatási intézmény működtetésének gondolata támogatható, amennyiben a kisdíjak szállítása a lakóhely és az iskola között államilag megoldottá válik. Megfelelő végrehajtás esetén, hosszabb távon ez költségkímélő és egyben minőségjavító intézkedés lehet.

A felsőoktatásban 2011-hez képest jelentősen visszaesett a felvett hallgatók száma. Nappali alapképzésre 2011-ben még 116 ezer főt vettek fel, ez 2012-re 92 ezerre, 2013-ra pedig 79 ezerre, azaz két év alatt mintegy 30%-kal csökkent. Ezen belül az államilag finanszírozott helyek száma kb. 20%-kal lett kevesebb, ezek eloszlása azonban egyes szakmákra nézve 2012-ben rendkívül aránytalan (egyes szakmánál diszkriminatív) volt, ezen 2013-ban - a diákmegmozdulásokat követően javítottak. Ugyanakkor a felsőoktatás költségvetési finanszírozása is drámaian visszaesett (a 2013-as költségvetésben jóváhagyott támogatási előirányzat több mint 20%-kal alacsonyabb a megelőző évinél), ami a különböző, a helyzetre reagáló takarékosági intézkedések miatt már az oktatási színvonal csökkenését (illetve a későbbiekben a felsőoktatási intézményi struktúra kényszerű, de nem feltétlenül racionális átalakulását) eredményezheti.

A magyar népesség iskolázottsági színvonala közép és felsőfokú végzettségűek körében egyaránt javult az elmúlt évtizedekben, de a népességen belüli aránya még mindig alatta van az EU átlagának. Ez részben magyarázza a gazdaság alacsony teljesítőképességét, a külföldi működő tőke beáramlás megtorpanását. Ezen a tendencián tovább ronthatnak a felsőoktatásban elindult negatív tendenciák.

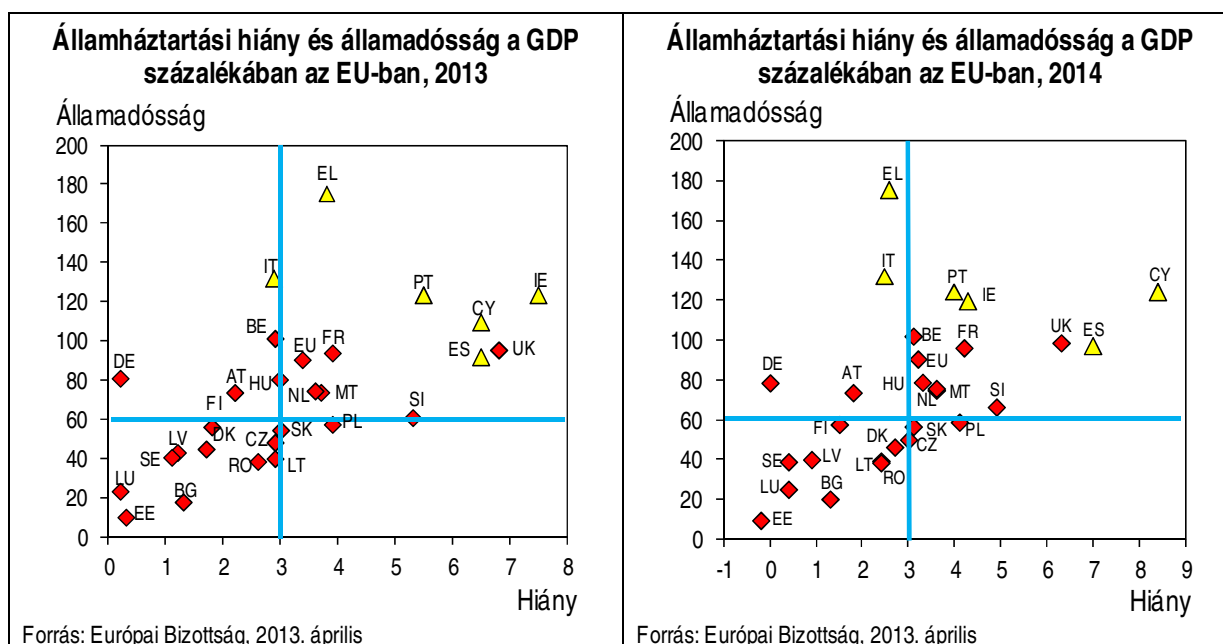
XI. Államháztartási folyamatok, államadósság

A közteherviselési rendszer 2013-ra vonatkozó változtatásainál a három fő kormányzati törekvés az egykulcsos szja kialakításának befejezése, a vállalkozások foglalkoztatási terheinek jelentős csökkentése az un. munkahelyvédelmi akcióterv keretében, továbbá a korábban átmenetként meghirdetett ágazati különadók nagy részének stabil bevételi adónemekké történő átalakítása volt.

Mindez csak felemásan és részben érvényesült.

Az egykulcsos szja 2013-tól ugyan formailag kész, de két lényeges ponton is léket kapott. Az egyéni nyugdíjjáruék fizetési plafon év eleji eltörlése a magas jövedelműekre nézve egy magasabb adókulcs burkolt bevezetését jelenti. A kamatjövedelmekre augusztustól kivetett egészségügyi hozzájárulás pedig a tőkejövedelmek legjelentősebb tételére nézve tulajdonképpen egy 22%-os második szja-kulcs alkalmazásával egyenértékű.

A munkahelyvédelmi akcióterv egyrészt bizonyos munkavállalókra célzott szociális adó kedvezményekkel, másrészt a kisebb vállalkozásokra szabott kedvezményes szabályok bevezetésével kívánta olcsóbbá tenni a foglalkoztatást. A program keretében az adózóknál hagyni tervezett összeget eredetileg mintegy 300 milliárd forintban jelölték meg. A kormány annyira fontosnak tartotta az akciótervet, hogy vállalta az emiatt megbomlani látszó költségvetési egyensúly következtében kialakult éles konfliktust az EU Bizottsággal, majd végül ősszel a csomag tartalmát alig szűkítette, ahelyett inkább jelentősen átszabta a költségvetés tervezetét. Ugyanakkor 2013-ban valójában az adócsökkentési program fele sem valósul meg, s az is csak kevésbé hat a munkahely-megtartásra.

A költségvetési törvényhez készített számítások szerint a meghatározott munkavállalói csoportokra célzott szociális adókedvezmények mintegy 130 milliárd forintos adócsökkentést jelentettek volna, amiből 102 milliárd forint érintette volna a vállalkozói szférát. Ezen túl az új „kata” és „kiva” 131,7 milliárd forintos köztehercsökkenést eredményezett volna az üzleti szférának.

A szociális adó-kedvezmények költségcsökkentő hatása várhatóan megközelíti, vagy akár el is éri a megcélzott értéket, de ennek vállalkozásokra gyakorolt kedvező hatását jelentősen tompítja, hogy egyidejűleg a bérkompenzációs szociális adókedvezmény felhasználása jelentősen visszaesik, a párhuzamos igénybevétel korlátozása, illetve a mértékek szigorodása nyomán. (Az év elején 2013-ra már csak 64 milliárd forint kompenzációs adócsökkentést vártak, de az első öt hónap adataiból inkább 40-45 milliárd forint következik.) Az **új kisadókat nagyon kevés adózó választotta**, így az átállástól várt adócsökkenés **legfeljebb ötöde** realizálódik. (A költségvetési törvényben feltételezethez képest a „kata” esetében kb. 33%, a „kiva” esetében pedig 8% a várható bevétel. Így a formaváltással realizált adóelőny csak mintegy 25 milliárd forint.)

Összességében a program **az eredetileg szándékolt 300 milliárd forint helyett csak 130 milliárd forintot hagy az üzleti szféránál**, de ebből is jelentős összeget visszavesz a bérkompenzációs adókedvezmény visszaszorulása. Így a **foglalkoztatás tényleges ideai költségcsökkentése 100 milliárd forint alatti**. Ráadásul ez a **tehercsökkentés olyan rétegeket is érint, amelyeket nem feltétlenül kellene**. (Leginkább annak indoklottsága kérdéses, hogy valamennyi 55 év feletti és 25 év alatti munkavállaló után automatikus a kedvezményezés.) **Eközben az alacsonyabb keresetű 25-55 év közötti munkavállalók jelentős részénél a foglalkoztatás költsége - a mérséklődő bérkompenzációs szociális adókedvezmény miatt - emelkedett.**

Az ágazati különadók döntő részének fogyasztási típusú adóvá való átalakítása, s ezzel tartósítása már a költségvetés készítésekor is megbicsaklott, hiszen a pénzügyi tranzakciós adó bevezetése ellenére - a költségvetés forráshiánya miatt - megmaradtak a régi bankadók is. Ráadásul az ágazati különadók mértékét évközben emelték, sőt a bankok számára még egy újabb pótterhet vezettek ki. Így a különadók rendszere a **fokozódó kiszámíthatatlanság** és a pénzügyi szektor irreális mértékű terhelése következtében **egyre erőteljesebben akadályozza az üzleti befektetéseket, a gazdasági növekedést.**

A közteherviselési rendszer ideai változásai tehát egyáltalán nem a kormány eredeti szándékainak megfelelően alakultak, s ami a még nagyobb baj, **gazdasági hatásuk a hatalmasra duzzadt ágazati különadóztatás miatt egyértelműen negatív**. Az adóközponosítás idén lényegében megegyezik a megelőző évivel, de az adózás szerkezetére ezeknek az ágazati különadóknak a térnyerése a jellemző.

A 2013-as költségvetési törvényt a parlament többször módosította (ami egyáltalán nem segíti a kiszámíthatóságot), **jelen előrejelzés** - mivel részletes költségvetési adatokat júliusig publikáltak- az akkori **állapotot veszi alapul**. A betervezett szeptemberi újabb módosítási javaslat részben törvényesítene egyes várható eltéréseket, részben pedig felhatalmazást adna mintegy 170 milliárd forintos tőkeemelések végrehajtására az MFB-nél és az MVM-nél, amelyek a pénzforgalmi hiányt növelnék, de az ESA deficitet nem.

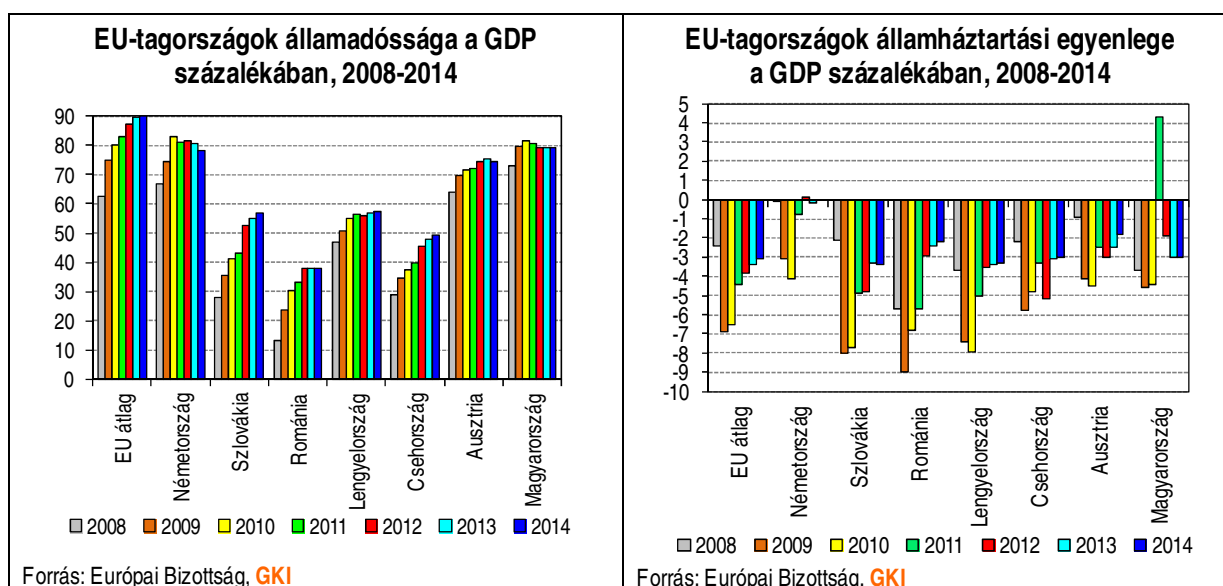
Az államháztartás 2013. évi pénzforgalmi közteherbevételei - az évközi, mintegy 120 milliárd forintos ideai hatású intézkedések után is – **kb. 400 milliárd forinttal maradnak el a költségvetési törvényben előirányzottól**. Az elmaradás egyik fő oka, hogy a **nominális GDP** a költségvetési törvény készítésekor feltételezett 4,5% helyett **2,8%-kal nő** (ráadásul egy akkor vélelmezettnél jóval alacsonyabb 2012-es bázishoz képest). A reálnövekedés is kisebb, de a mesterségesen leszorított infláció („a meglepetés dezinfláció”) az alacsony nominális GDP dinamika fő okozója. A GDP deflátor a **GKI** becslése szerint a tavaszi konvergencia programban feltételezett 3,5% helyett csak mintegy 2,5%-os, mivel a belföldi felhasználás árindexei a közösségi fogyasztás kivételével 2% alattiak és a külkereskedelem, illetve a cserearány-javulás deflátor emelő hatása kb. 0,5 százalékpont lehet.

Folyó áras GDP-előrejelzések, 2012-13 (milliárd forint)

	2012	2013	Dinamika
Költségvetési törvényjavaslat (2012. június)	29366	30685	104,5
Konvergencia-program (2013. április)	28276	29492	104,3
GKI (2013. szeptember)	28276	29070	102,8

A GKI előrejelzése szerint 2013-ban a gazdálkodó szervezetek befizetései mintegy 250 milliárd forinttal maradnak el a tervezettől (ennek közel 2/3-a az új kisvállalkozási adónemek alacsony szintje miatt). Ugyanakkor a társadalombiztosítás bevételei ugyancsak mintegy 250 milliárd forinttal magasabbak a tervezettnél (ennek közel háromnegyede a szociális adó kedvezőbb alakulása miatt, ami jórészt a várt, de elmaradt adózási formaváltásból fakad). Ugyanakkor a fogyasztáshoz kapcsolt adóbevételek közel 400 milliárd forinttal kisebbek a költségvetésben szereplőnél. Elsősorban ez az, ami a bevételek elmaradását okozza. Ennek fő magyarázata a többszörösen megalapozatlan tervezés: a lakossági vásárolt fogyasztás folyó áron legfeljebb 3%-kal nő, míg a költségvetés összeállításakor még 4,5%-ot feltételeztek. Emellett a pénztárgépek on-line bekötésétől, továbbá a fordított áfa kiterjesztésétől várt fehéredése hatás csak részlegesen jelentkezik, s a tranzakciós adóbevételek is jelentősen kisebbek a feltételezettnél (még a bankoktól való durva évközi pótlólagos behajtás után is).

Az államháztartás egyéb, klasszikus, nem közteher jellegű bevételeinél a frekvenciahasználati díjnál várható jelentősebb eltérés, ez pénzforgalmilag mintegy 65 milliárd forint többlet lesz. (A költségvetési szervek, valamint a szakmai és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételeit és kiadásait, sőt még a kamatkidadásokat is célszerűbb a kiadásoknál, „nettózza” elemezni.)

A GKI előrejelzése szerint a központi kormányzat elsődleges kiadásainál a fő eltérések a következők:

Az EU programok nagyobb részét érintően évközben az EU finanszírozást felfüggesztették. Emellett számos programnál kiderült, hogy a költségvetési önerő meghaladja a feltételezettet. Mindezek hatása az első héthavi adatokban is már megmutatkozik: az un. szakmai fejezeti kezelésű előirányzatoknál eddig a tervezett éves kiadások 57%-a, de a tervezett nettó (saját bevételekkel csökkentett) költségvetési kiadások már 73%-a teljesült. A szeptemberi megállapodás szerint a felfüggesztés megszűnik, de mintegy 75 milliárd forintot az EU helyett a magyar költségvetésnek kell idén

finanszírozni. (Igaz ezek az összegek később újrapályáztathatók lesznek, de ez már aligha érinti a 2013-as költségvetést). Mindezek miatt a szakmai kezelésű előirányzatoknál **100 milliárd forint körüli nettó költségvetési kiadási többlet várható.**

A költségvetési szervek nettó (saját bevételekkel nem finanszírozott) **kiadásainál** ebben az évben is **jelentős túllépés veszélye látszik.** Az első hét hónapban a tavalyinál (és az időarányosnál) mintegy 5 százalékponttal magasabb volt a kifizetés, ami az év egészére 150 milliárd forintot is meghaladó túlfutást valószínűsít. Ezt mérsékelhetik a májusban eldöntött, most már véglegesnek tekinthető zárolások (de ezek szigorító hatását a tavalyról áthozott maradványok felhasználása enyhítheti). Ehhez jön az őszi pedagógus bérrendezés hatása, amivel együtt már 200 milliárd forint körüli lehet a túllépés. A rendes költségvetési tartalékok jórészt ide irányuló felhasználását figyelembe véve is **50 milliárd forintos kiadási többlet valószínűsíthető.**

A további elsődleges kiadásoknál némi megtakarítás várható a lakástámogatási és egyes szociális kiadásoknál, továbbá a decentralizált alapoknál, míg a gyógyszer és gyógyászati eszköztámogatásoknál, az egészségügyi ellátás finanszírozásánál, valamint az un egyéb kiadásoknál túllépés valószínű. **Ezek az eltérések nagyjából kiegyenlítik egymást.**

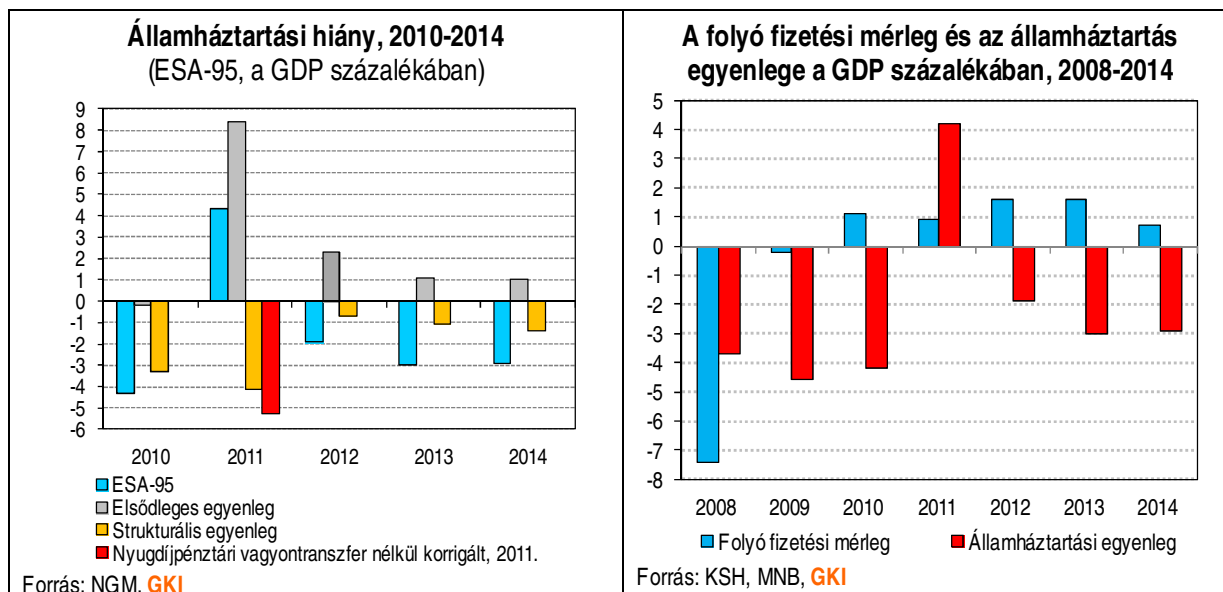
Nagy kérdés, hogy a választások közeledtével indulnak-e további, még az idei költségvetésre is ható kiadási programok (a pedagógus bérrendezésen túl.) Ilyen ígéretek elhangzottak, de döntések még nincsenek. Ez az előrejelzés egyik kockázati tényezője.

Az eddigi tényszámok alapján **a pénzforgalmi nettó kamatkidadások mintegy 20 milliárd forinttal kisebbek lehetnek a tervezettnél.**

A 400 milliárd forintos Országvédelmi Alap fedezi az adóbevételi elmaradásokat, az elsődleges kiadásoknál viszont (a tartalékok felhasználását is figyelembe véve) mintegy 150 milliárd forintos túllépés várható, amit a kamatmegtakarítás és a frekvenciadíj többlet részben ellentételez. Így **a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya mintegy 65 milliárd forinttal haladja meg a tervezett értéket, 950 milliárd forint közelében lesz.** Ez a GDP 3,3%-a. (A hiány a most tervezett tőkeemelések esetén 1120 milliárd forint körül alakulna, ami a GDP 3,9%-a)

Nyitott kérdés az önkormányzati szféra idei költségvetési egyenlegének alakulása. Az intézményrendszer jelentős részének államosítása, az önkormányzati feladatok szűkítése és az önkormányzati hitelfelvétel megnehezítése – részben a szigorú szabályozás, részben pedig a bankok tartózkodása miatt – ebben az évben is **némi többletet valószínűsít.** Ugyanakkor a választások közeledtével általában előtérbe kerülő fejlesztési tervek, az EU programok növekvő társfinanszírozási igénye - illetve a korábbi években elhalasztott felújítások pótlásai – miatt elképzelhető a **költekezés némi élénkülése is. Mindezekre tekintettel a GKI a tavalyi 0,5%-nál alacsonyabb, 0,3%-os többletet tart a legvalószínűbbnek.**

2013-ban az un. **ESA-híd jelentősen befolyásolhatja az EU módszertan szerinti hiány 3% alá kerülését.** Az évközi adóváltozások miatt az adóbevételek korrekciója javíthatja, a kamatkidadások korrekciója (mivel a névérték feletti állampapír kibocsátás pénzforgalmilag elszámolt nyereségét el kell osztani a későbbi évekre) ronthatja az egyenleget. A frekvenciadíjjal kapcsolatban várhatóan nem lesz 2013-as korrekció, **ezt teljes egészében idei bevételként számolják el.** (A 2012-es ESA hiányt viszont az őszi EDP jelentésben megnövelik a korábban 2012-re elszámolt, de idén befolyt 33,8 milliárd forinttal, mivel a régi tender meghiúsult és a befizetések végül az idei tenderhez tartoznak.) Így összességében az ESA-híd null-szaldós is lehet.

A GKI előrejelzése szerint az államháztartás ESA hiánya idén a GDP 3%-a körül (2,7-3,4%-os sávban) alakul. A fő kockázati tényező egy fékezett hatású választási költekezés, de jelentős bizonytalanságot hordoz az önkormányzati szféra egyenlegének alakulása is. Csökkentheti a kockázatokat az utolsó hónapokra vonatkozó erőteljes kiadási korlátozás érvényesítése.

Az államadósság év végi változásának előjelét a forint záróárfolyama és különösen a kincstári tartalékok alakulása (az új hitelfelvételek ütemezése, a tartalék részbeni adósságcsökkentő vagy befektetési célú felhasználása) dönti el. Önmagában a 3% körüli folyó hiányból még az adósságállomány némi emelkedése adódik, mivel az alacsony (2,8%-os) nominális GDP dinamika mellett a semleges adósságráta helyetthez legfeljebb 2,3%-os deficit lenne megengedhető. A forint erősödése az év végére kevésbé valószínű, viszont a kincstári tartalék csökkenése elképzelhető. A bruttó adósság 2012 végén 79,2% (291,3 forintos euró árfolyam mellett), 2013 első félévének végén 81,4% volt (295,2 forintos euró árfolyamnál), a GKI 2013 végére 79-80% közötti adósságrát vár.

A 2014. évi költségvetési törvényjavaslat még nem ismert. Így a GKI államháztartási prognózisa a 2013-ra áthúzódó költségvetési folyamatok, a jelenleg 2014-re érvényes közteherelviselési rendszer, illetve ennek feltételezett változtatásai, továbbá a GKI előrejelzése szerinti makrogazdasági folyamatok alapján fogalmazható meg.

A 2013-as költségvetési folyamatokat számos egyszeri, illetve csak az év egy részében ható intézkedés befolyásolta. Az adóbevételek közül jövőre kiesik a banki tranzakciós adót kiegészítő egyszeri teher (75 milliárd forint), egész évben hatnak viszont az idén augusztusi lépések, így a tranzakciós adó kulcsainak az emelése (+50 milliárd), egyes kamatjövedelmek eho alá vonása, a telefonadó és a bányajáradék emelés. E költségvetési hatások megközelítően kiegyenlíthetik egymást.

A pénztárgépek erre az évre tervezett, hivatalosan éves szinten mintegy 130 milliárd forintra becsült hatású adóhatósági bekötése ugyan lényegesen csúszik, de ebből nem következik bizonyosan, hogy lényeges javulás lesz 2014-ben. A leginkább érintett (fenyegetett) piaci szereplők már idén megkezdtek a fehéritést (a majdani ellenőrzések elkerülése érdekében az adófizetési bázis feljavítását.) Arra is tekintettel kell lenni, hogy a készpénzforgalom tranzakciós illeték miatti térnyerése egyes speciális adottságú területeken kifejezetten a fehéredés ellen hat (pl. vendéglátás, kisebb kiskereskedelmi boltok, szolgáltatások). Így a pénztárgépek bekötésétől várható jövő évi bevételi többlet kellő biztonsággal számolva mintegy 60-70 milliárd forintra becsülhető.

A **munkahelyvédelmi akciótervben** meghirdetett szociális adókedvezmények igénybevételéhez jövőre már nem várható érdemi felfutás, a „kata-kiva” jelentősebb térnyerése sem valószínű. Kérdéses a bérkompenzációs szociális adókedvezmények további sorsa, a **GKI** azt feltételezi, hogy az végül - az eredeti kivezetési szándékoktól eltérően - a 2013-as szinten fennmarad. Így ezek a változások **érdemben nem befolyásolják az államháztartás 2014 évi bevételeit.**

Az e-útdíj bevezetése 2013-ban csak fél éven keresztül hatott, ugyanakkor a kiépítésnek egyszeri költségei is voltak. Az induló „fapados” változat miatt a kiépítés jövőre is igényel ráfordításokat (pl. a tehergépkocsikba beépítésre kerülő használatmérők beszerzésének támogatását), illetve a fuvarozók „elkerülési stratégiái” (akár az ország kikerülésével, vagy a szállítási mód változtatásával) is fokozatosan bontakoznak ki. (Ráadásul az EU túlzottan tartja a mostani mértékrendszert.) Minderre tekintettel a **GKI** jövőre **70 milliárd forint egyenlegjavulást feltételez.**

2014-ben a frekvenciahasználati díjból jóval kevesebb érkezhethet be, ezt a csökkenést 80 milliárd forintra becsüljük.

A kiadások közül mintegy 120 milliárd forintra tehető **a pedagógus béremelések miatti többletigény,** ami a visszafolyó közteher tartalommal **nettósítva 60 milliárd forintos egyenlegrontó hatást jelent.**

Az áthúzódó hatások így összességében lényegében kiegyenlítik egymást.

A közteher-bevételek 2014. évi alakulását meghatározza a makrogazdasági feltételrendszer. Az előrejelzés szerint jövőre a nominális GDP 4,3%-kal nő és a bérek, továbbá a háztartások fogyasztási kiadásai is ehhez közeli ütemben bővülnek. Mindebből az következik, hogy **a közteherbevételek – adóáthúzódások és új intézkedések nélkül – összességében mintegy 4,5%-kal, mintegy 500 milliárd forinttal emelkednek. Ha figyelembe vesszük az idejű adóintézkedések áthúzódó hatását is, akkor jövőre 550 milliárd forint körüli közteher-bevételi többlet adódik.** Ezt a növekményt változtatják meg az esetleges új adóintézkedések.

A bejelentések szerint jövőre kibővül a családi adókedvezmény igénybevételi lehetősége, aminek éves hatása 50 milliárd forint. Ezen kívül várható **valamilyen célzott áfa-kulcs csökkentés is.** Ha például ez a sertés és baromfi esetében a teljes termékkörre az 5%-os kulcs alá sorolást jelenti (újabb áfa kulcsot nem lehet létrehozni), az statikusan mintegy 70 milliárd forintos áfa-bevétel kiesést jelentene, de az érintett termékkört, a kulcsát és a bevezetés idejét tekintve sokféle más kombináció is lehetséges. Bármilyen áfa-csökkentésnél a költségvetés hányát nyilván mérsékelné a forgalom fehéredése (de némileg ez ellen hat, hogy a fehéritett árbevételből történő bérfizetés költségeinek a felét közteherként továbbra is be kell fizetni). A **GKI** feltételezése szerint a fenti adóváltoztatások összesen mintegy 100 milliárd forinttal csökkentik a bevételeket.

Így 2014-re végül a közteherbevételek 450 milliárd forintos emelkedése prognosztizálható a 2013-as bázishoz képest. Ez azt jelenti, hogy 2014-ben összességében csak a 2013-as költségvetésben 2013-ra tervezett adóbevételt alig meghaladó összeg realizálódik. Így a 2014-es költségvetés tervezésekor és prezentálásakor végképp hibás lenne a korábbi szokásoknak megfelelően a megelőző évi előirányzatokhoz viszonyítani. Ehelyett a **2013-ra reálisan várható adatok** jelentik a valóban **használható viszonyítási alapokat.**

A GKI előrejelzése az államháztartás fő közteherbevételeire, 2013-2014
(milliárd forint, pénzforgalmi adatok)

	2012	2013	2013	2014	Eltérés	Index
	Tény	Költségvetés	Várható	Várható	2014-2013	2014/2013
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1157,2	1451,3	1192,3	1247	54,7	104,6
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	3702,7	4286,9	3903,9	4065	161,1	104,1
Áfa	2747,4	2953,2	2653,2	2770	116,8	104,4
Pénzügyi tranzakciós illeték	x	301,1	251,1	240,0	-11,1	95,6
Lakosság befizetései	1609,4	1657,8	1657,8	1730	72,2	104,4
Szja	1498,4	1501,6	1501,6	1570	68,4	104,5
Szociális adó és járulékok	2595,9	2703,7	2883,7	2990	106,3	103,7
Egészségbiztosítási járulék	726,2	593,6	613,6	620	6,4	101
Eho	108,8	113,8	138,8	170	31,2	122,5
	9900,2	10807,1	10390,1	10822	431,9	104,2

Az egyéb bevételeket tekintve az e-útdíj áthúzóadásának pozitív költségvetési hatásához hasonló a frekvenciahasználati díj kiesése. Némi növekmény elképzelhető az egyéb nem közteherbevételeknél is. **Össességében** így 2014-re az idei várhatóhoz képest **450-500 milliárd forintos bevételi növekmény prognosztizálható.**

A kiadások mozgásterének megítélésekor egy lehetséges első kiindulás az elsődleges kiadási előirányzatok átlagosan inflációs emelkedésének a feltételezése, ami 2,5%-os nominális „indexálás” esetén mintegy 350 milliárd forintot igényelne. Ezen felül indokolt számításba venni a **pedagógus béremelés kiadási többletét, ami mintegy 120 milliárd forint.** További nyitott kérdés az **újabb devizahiteles csomag költségvetési terhe** (ezzel még nem számolunk, azaz átcsoportosítással vélelmezzük a finanszírozást).

Szerencsés esetben jövőre nem lesz szükség a kamatkidadások nominális növelésére (az adósság nominálisan ugyan emelkedik, de az átárazódás miatt az átlagos kamatkidadások csökkennek). Mindezek alapján úgy ítélt meg, hogy ha **az államháztartási hiány változatlan marad, a fentiek szerint prognosztizált bevételi többlet a pedagógus béremelésen túl maximum egy átlagosan inflációkövető kiadási politikára ad fedezetet.**

Második megközelítésben indokolt majd megvizsgálni azokat a fontosabb előirányzatokat, ahol az inflációkövetési elvtől lényeges eltérés szükséges, illetve lehetséges (az áthúzóadásokon felül). Ezekkel majd a következő munkafázisban, már a költségvetési törvényjavaslat ismeretében foglalkozunk. (A törvényjavaslat fogja majd részleteiben kibontani, hol tartják szükségesnek az általunk feltételezett kiadáspolitikai elvtől való eltéréseket, figyelembe véve az egyes előirányzatokra ható automatizmusokat, illetve a politikai prioritásokat. (A jövő évi költségvetésben is előfordulhat „prezentációs célokkal”, hogy az adóbevételeket optimista makroprognózisra támaszkodva túlbecsülik, de ennek egyensúlyrontó veszélyeit az Országvédelmi Alap kiadási előirányzattal – amit később borítékolhatóan nem használnak fel – valamilyen mértékben semlegesítik.)

Az egyik legnagyobb, részben külső bizonytalanság az EU által finanszírozott programok költségvetési hatása. A 2014-es költségvetést lényegesen befolyásolja majd a 2007-2013-as időszakból áthúzóadó kifizetések (és társfinanszírozási igények) tényleges alakulása és a különböző EU ellenőrzések alakulása is. További nyitott kérdés, hogy a választási évben a kiadási (adócsökkentési) elképzelések megmaradnak-e az előzőekben körvonalazott keretek között.

A GKI végeredményben 2,9%-os 2014. évi hiányt prognosztizál, ami azonban az előzőekben vázolttól eltérő bevételi és kiadási kombinációk eredőjeként is kialakulhat. **Az is könnyen előfordulhat** (különösen, ha a költségvetés készítése, majd az év első hónapjai során további választási megfontolásokból fakadó kiadási és adócsökkentési programok érvényesülnek), **hogy jövő nyáron a 3% alatti hiány eléréséhez újabb évközi szigorításokra lesz szükség.**

A 2014. évi költségvetési törvény megalkotásának kulcskérdése egy olyan egyensúlyi helyzet meggyőző felépítése, amely nem ad okot a túlzottdeficit-eljárás újbóli megindítására. Az EU szokásos őszi előrejelzését – amely hivatalból véleményt mond a magyar költségvetés 2013-14. évi várható egyensúlyáról, s 3% feletti érték esetén beindítja az eljáráshoz vezető folyamatokat – **november elején publikálják.** Ennek tartalmát nyilván lényegesen befolyásolja, **hogy mit tartalmaz a költségvetési törvényjavaslat.**

A GKI előrejelzése szerint a 2013-ra várható egyensúlyi helyzet a 3% közelében billeg. Ehhez képest 2014-re az áthúzódó idejű hatásoktól, az eddig kommunikált újabb adócsökkentő lépésektől és az új kiadásnövelési elképzelésektől összességében minimum nem várható egyenlegjavulás, **azaz 2014-re is kockázatos az EU előrejelzés kimenetele.** Egy jó esélyű kedvező megítéléshez **vagy az idejű hiányt kellene érzékelhetően 3% alatt tartani**, egyidejűleg egy nem romló jövő évi pályát felmutatva, **vagy a jövő évi költségvetésnek kellene az idejű helyzethez képest meggyőző egyensúlyjavulást tartalmaznia.**

Az adósságráta jövőre 2,9%-os hiány esetén már pusztán az éves deficitből adódóan minimálisan, 0,5 százalékpont körüli mértékben mérséklődik. (4,3%-os nominális GDP-emelkedés mellett 3,5%-os hiány alatt ez már így lenne.) Az új, (de még nem érvényes) túlzott deficitre vonatkozó második EU szabály szerint hazánkban a ráta kb. évi 1 százalékpontos csökkenését kellene elérnie (igaz három év átlagában), ennek megvalósulása azonban pusztán a 3% alatti deficitből még nem várható. Természetesen a forint árfolyamának változása, a kincstári tartalékok alakulása, vagy az állami vagyon esetleges változása is befolyásolhatja (ronthatja vagy javíthatja) az adósság mutató alakulását.

XII. Az előrejelzés kockázatai

A magyar gazdaság egyre inkább **államilag irányított gazdasággá** válik – ez a választások közeledtével mind markánsabban látszik -, **így a piaci folyamatok késve és deformáltan hatnak**. A magyar gazdasági folyamatok fő kockázata ennek megfelelően az **állami magatartás kiszámíthatatlansága**, illetve az elfojtott piaci folyamatok felszínre törésének időpontja, módja és mértéke. **A bizonytalanság a GDP alakulása esetében kisebb, az államháztartási hiány és az infláció esetében nagyobb.**

A választások előtt a magyar gazdaságban hagyományosan **keresletélénkítő** folyamatokat indít be a kormányzat. A **GKI** által jelzett, 2-2%-os 2013 és 2014. évi reáljövedelemnél **nagyobb bővülés** is lehetséges, részben egyes foglalkoztatotti csoportok további béremelése, részben a társadalmi juttatások növelése, másrészt a **GKI** által prognosztizálnál **kisebb infláció** kikényszerítése esetén. Lényeges lehet a **devizahitelekkel kapcsolatos döntés**. Mindez 2014-ben átmenetileg kissé tovább emelheti a fogyasztást, de ennek mértéke az általános perspektívátlanság, a romló befektetési környezet okozta csökkenő foglalkoztatás miatt aligha lehet jelentős. A beruházásokat rövidtávon kissé emelheti az **MNB új hitelprogramja**, a befektetési környezet romlása miatt azonban az alacsonyabb kamatok önmagukban alig képesek a beruházások növekedését kiváltani. A külső kereslet és a 2014. évi agrártermelés pozitív és negatív kockázatai hasonlóak. Összességében a **GKI** által prognosztizálnál **valamivel nagyobb fogyasztás- és beruházás-emelkedésnek nagyobb az esélye, mint a kisebbnek**. Ez azonban **részben a külső egyensúly romlásában csapódhat le, így a GDP gyorsabb emelkedésének már kisebb az esélye. A magyar gazdaság potenciális növekedése továbbra is alacsony.**

Az újabb rezsicsökkentés és egyes adómérséklések – például áfa – a **GKI** által prognosztizálnál **alacsonyabb áremelkedést** is kikényszeríthetnek. Ennek ára azonban a 2014 utáni magasabb infláció lehet.

Az **államháztartási** folyamatokban a **választások előtt különösen megnő a hiány növekedésének veszélye**. A túlzottdeficit-eljárás újraindításának veszélye miatt erre feltehetőleg csak burkoltan kerülhet sor. **Szélsőséges esetben** azonban a devizahitelek kivezetését célzó, esetleg radikálisan bank- vagy költségvetés-ellenes lépések **súlyosan ronthatják az ország pénzüpiaci megítélését**, ami a **devizatartalék és a kincstári számla állományának számottevő csökkenése** miatt az eddigiekben vázoltnál minden tekintetben **sokkal rosszabb forgatókönyv** megvalósulását jelentené.

Statisztikai függelék

1. függelék

A GDP termelése, 1996-2014 (előző év = 100)

	GDP	Mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás, halászat	Ipar	Építőipar	Keres- kedelem	Szállítás, raktározás	Információ, kommunikáció
1996	100,2	105,1	105,0	92,9	97,9	93,9	123,2
1997	103,1	96,5	111,4	106,8	103,2	108,1	115,4
1998	104,1	104,7	106,8	107,7	101,4	98,4	113,8
1999	103,2	102,7	106,1	106,6	100,5	104,8	109,0
2000	104,2	90,4	105,5	114,2	100,4	103,5	108,3
2001	103,7	112,9	101,4	105,7	107,3	107,2	107,2
2002	104,5	85,2	105,6	111,2	108,9	99,9	113,2
2003	103,9	101,9	105,1	98,6	105,2	99,3	111,7
2004	104,8	149,9	105,8	98,4	102,1	105,3	105,4
2005	104,0	94,9	103,7	106,0	106,5	105,5	106,0
2006	103,9	93,9	105,2	97,0	110,6	104,5	105,1
2007	100,1	80,1	106,8	94,4	99,4	106,1	103,3
2008	100,9	151,6	96,3	91,2	100,3	93,7	103,0
2009	93,2	85,1	85,6	96,4	83,4	90,8	107,9
2010	101,3	83,7	111,4	91,0	96,5	103,2	102,0
2011	101,6	122,4	102,9	94,7	100,7	100,3	102,4
2012	98,3	78,8	98,9	93,6	98,8	97,5	103,4
2013	100,3	118	100,5	104	100	102	101
2014	101,3	100	102,5	105	102	101	102

Forrás: KSH, 2013-2014: GKI

1. függelék (folytatás)

A GDP termelése, 1996-2014 (előző év = 100)

	GDP	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	Ingtalan- ügyletek	Szakmai, tudományos, műszaki, adminisztratív szolgáltatások	Közigazgatás, védelem, egészségügy, oktatás	Művészet, szórakoztatás, szabad idő és egyéb szolgáltatás
1996	100,2	87,3	103,3	113,5	100,1	91,0
1997	103,1	71,3	101,2	101,3	100,9	94,5
1998	104,1	98,9	95,2	102,2	106,6	97,2
1999	103,2	81,3	102,9	103,1	102,1	104,2
2000	104,2	109,5	100,6	107,6	105,3	100,8
2001	103,7	98,3	97,1	107,4	101,9	108,9
2002	104,5	108,8	97,5	111,0	102,8	107,5
2003	103,9	107,0	105,4	104,0	103,7	93,9
2004	104,8	103,1	100,3	99,8	100,9	98,4
2005	104,0	103,6	106,1	103,4	102,5	104,6
2006	103,9	99,4	107,9	107,7	100,5	99,2
2007	100,1	91,3	100,1	99,3	96,0	102,3
2008	100,9	97,7	99,9	102,4	100,3	100,6
2009	93,2	100,5	102,9	96,2	100,0	95,0
2010	101,3	95,3	99,8	101,2	100,2	100,1
2011	101,6	94,4	100,3	99,9	102,0	105,1
2012	98,3	97	98,8	99,9	100,0	99,3
2013	100,3	97	100	99	99	99
2014	101,3	98	101	100	100	100

Forrás: KSH, 2013-2014: GKI

A GDP felhasználása, 1989-2014 (előző év = 100)

	GDP összesen	Belföldi felhasználás	Egyéni fogyasztás	Közösségi fogyasztás	Állóeszköz-felhalmozás	Export	Import
1989	100,6	100,0	99,8	58,8	100,9	98,5	96,4
1990	96,5	96,9	96,4	102,6	92,9	94,7	95,7
1991	88,1	90,9	94,4	97,3	89,6	86,1	93,9
1992	96,9	96,4	100,0	104,9	97,4	102,1	100,2
1993	99,4	109,9	101,9	127,5	102,0	89,9	120,2
1994	102,9	102,2	99,8	87,3	112,5	113,7	108,8
1995	101,5	96,9	92,9	95,9	95,7	113,4	99,3
1996	100,2	99,2	97,4	96,7	104,4	111,1	109,0
1997	103,1	103,6	101,6	100,1	107,0	121,0	122,2
1998	104,1	107,4	103,9	99,7	112,8	116,5	122,9
1999	103,2	104,0	105,7	102,4	107,4	111,1	112,3
2000	104,2	103,5	102,7	100,4	106,0	119,7	118,0
2001	103,7	101,9	104,7	101,5	101,9	108,0	105,4
2002	104,5	106,6	107,8	105,3	107,4	103,8	106,7
2003	103,9	105,9	108,0	104,0	101,5	106,2	109,3
2004	104,8	104,7	102,0	99,7	107,2	115,0	114,3
2005	104,0	101,4	102,6	100,4	104,5	111,3	106,9
2006	103,9	101,6	101,9	104,1	97,3	119,1	115,1
2007	100,1	98,6	99,0	95,8	103,8	115,0	112,8
2008	100,9	100,7	99,8	99,8	102,9	105,7	105,5
2009	93,2	89,5	94,4	102,6	88,9	89,8	85,2
2010	101,3	99,5	96,7	103,8	90,5	114,2	112,7
2011	101,6	100,1	100,4	99,7	96,4	106,3	105,0
2012	98,3	96,3	98,1	100,0	96,2	102,0	100,1
2013	100,3	100,5	100,5	100	100	103	103,5
2014	101,3	102	101,5	100,5	102	105	106

Forrás: KSH, 2013-2014: GKI

A bruttó termelés volumene, 1989-2014 (előző év = 100)

	Mezőgazdaság	Ipar	Építőipar	Kiskereskedelem
1989	100,0	95,0	101,6	-
1990	98,2	90,7	86,2	-
1991	93,8	81,6	91,7	71,2
1992	79,9	90,3	101,5	96,3
1993	90,4	104,0	102,6	103,2
1994	103,0	109,6	112,1	-
1995	102,6	104,6	82,4	91,7
1996	106,3	103,4	99,9	95,1
1997	96,3	111,2	109,7	98,4
1998	97,8	112,5	113,1	112,3
1999	99,6	110,4	108,3	107,9
2000	93,6	118,1	104,7	102,0
2001	114,2	103,6	107,7	105,4
2002	92,4	102,8	117,8	108,8
2003	95,9	106,4	102,0	109,0
2004	122,0	107,4	105,8	105,8
2005	90,0	107,0	115,9	105,5
2006	95,1	109,9	99,1	104,1
2007	85,0	108,2	85,6	97,0
2008	128,0	100,0	95,0	98,1
2009	90,0	82,3	95,7	95,9
2010	85	110,5	89,9	97,7
2011	110	105,4	92,2	100,2
2012	90,8	98,3	94,9	98,1
2013	118	101	104	100,5
2014	100	103	105	102

Forrás: KSH, 2013-2014: GKI

Egyensúlyi mutatók, 1991-2014 (a GDP százalékában)

	Áruforgalmi egyenleg	Folyó fizetési mérleg egyenlege	Külső finanszírozási igény	Államháztartás egyenlege (ESA)
1991	-4,2	0,8	0,8	-2,1
1992	-1,3	0,8	0,8	-7,0
1993	-11,0	-9,0	-9,0	-5,6
1994	-11,1	-9,4	-9,4	-8,4
1995	-3,1	-3,7	-3,4	-8,7
1996	-3,5	-3,8	-3,5	-4,3
1997	-2,9	-4,3	-4,1	-5,5
1998	-3,9	-7,0	-6,7	-7,4
1999	-4,3	-7,7	-7,7	-5,1
2000	-6,2	-8,5	-8,0	-3,0
2001	-7,2	-6,1	-5,4	-4,0
2002	-4,4	-7,0	-6,6	-8,9
2003	-5,3	-8,0	-8,1	-7,2
2004	-4,6	-8,6	-8,5	-6,4
2005	-3,2	-7,4	-6,9	-7,9
2006	-3,1	-7,4	-6,8	-9,3
2007	-0,1	-7,2	-6,3	-5,0
2008	-0,5	-7,4	-6,4	-3,8
2009	4,1	-0,2	1,0	-4,4
2010	5,9	1,0	2,8	-4,2
2011	7,1	0,8	3,1	4,2
2012	7,0	1,7	4,4	-1,9
2013	7,3	1,6	4,7	-3
2014	6,2	0,7	4,6	-2,9

Forrás: KSH, PM, MNB. 2013-2014: GKI

Munkaügyi és jövedelmi mutatók, 1989-2014

	Bruttó átlagkereset	Nettó átlagkereset	Reálkereset	Munkanélküliségi ráta (éves átlag, százalék)
	(előző év = 100)			
1989	-	-	100,0	-
1990	128,6	121,7	94,3	-
1991	133,4	128,1	93,0	-
1992	124,3	120,7	98,6	9,9
1993	121,9	117,7	96,1	12,1
1994	122,6	125,3	107,2	10,9
1995	116,8	112,3	87,8	10,3
1996	120,4	116,9	95,0	10,0
1997	122,3	126,0	104,9	8,8
1998	118,3	118,4	103,6	7,8
1999	113,9	110,9	102,5	7,0
2000	113,5	111,4	101,5	6,4
2001	118,2	116,4	106,4	5,7
2002	118,3	119,6	113,6	5,8
2003	112,0	114,3	109,2	5,9
2004	106,2	105,7	98,9	6,1
2005	108,8	110,0	106,3	7,2
2006	108,1	107,6	103,5	7,5
2007	108,0	103,0	95,2	7,4
2008	107,5	106,8	100,7	7,8
2009	100,5	101,7	97,6	10,0
2010	101,3	106,9	101,9	11,2
2011	105,2	106,4	102,4	10,9
2012	104,6	102,0	96,5	10,9
2013	103,5	104	102	10,8
2014	104,5	104,5	102	10,8

Forrás: KSH, 2013-2014: GKI

Pénzügyi mutatók, 1989-2014

	Fogyasztói árindex (éves átlag, előző év = 100)	Jegybanki alapkamat (az év végén, százalék)	Forint/euró	
			Forint/dollár (éves átlag)	
1989	117,0	-	65,1	59,1
1990	128,9	22,0	80,5	63,2
1991	135,0	22,0	92,7	74,8
1992	123,0	21,0	102,1	79,0
1993	122,5	22,0	107,5	92,0
1994	118,8	25,0	124,8	105,1
1995	128,2	28,0	162,7	125,7
1996	123,6	23,0	191,2	152,6
1997	118,3	20,5	210,9	186,8
1998	114,3	17,0	241,0	214,5
1999	110,0	14,5	252,8	237,3
2000	109,8	11,0	260,0	282,3
2001	109,2	9,8	256,7	286,5
2002	105,3	8,5	243,0	258,0
2003	104,7	12,5	253,5	224,4
2004	106,8	9,5	251,7	202,6
2005	103,6	6,0	248,0	199,7
2006	103,9	8,0	264,3	209,8
2007	108,0	7,5	251,3	183,4
2008	106,1	10,0	251,2	170,9
2009	104,2	6	280	201,4
2010	104,9	5,5	275,4	211,8
2011	103,9	7	279,2	200,9
2012	105,7	6	289,4	226,1
2013	101,9	3,5	300	231
2014	102,5	4	295	234

Forrás: KSH, 2013-2014: GKI

A GKI előrejelzése a 2013. évi költségvetési közteherbevételek tervezettől várható eltérésére
(milliárd forint, illetve százalék)

	2012	2013	2012. I-VII.	2013. I-VII.	Várható eltérés
	Tény	Költségvetés	%	%	
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1157,2	1451,3	46,3	35,2	-259
Társasági adó	342,3	320,8	37,9	36,2	
Hitelintézeti járadék	9,7	37,4	44,5	20,9	-20
Cégautóadó	32,3	39	68,6	60,4	-5
Energiaellátók jövedelemadó	5,6	80	-139,4	0	-20
Eva	146,5	108,1	48,1	49,8	
Energiaadó	16,9	17,5	68,4	64,5	-1
Környezetterhelési díj	7,3	8,5	58,6	42,8	-1
Bányajáradék	103,6	95	66,5	39,7	-10
Játékadó	52,4	47	69,8	37,2	-25
Egyéb befizetések	18	33,5	38,3	32,7	
Egyéb központosított bevételek	172	251	61,4	39,8	-10
Pénzügyi szervezetek különadója	84,9	144	7,5	49,6	
Egyéb ágazati különadó	165,6	5	46,4	208,1	5
Kata		74,3		19,1	-45
Kiva		130,2		4,3	-120
Közműadó		60		44,2	-7
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	3702,7	4286,9	58,6	50,1	-383
Áfa	2747,4	2953,2	60,2	51,7	-300
Jövedéki adó	929,4	947,1	54,7	51,9	-40
Regisztrációs adó	13,7	14	58,5	62,1	2
Távközlési adó	12,2	44		56,7	5
Pénzügyi tranzakciós illeték		301,1		27,2	-50
Biztosítási adó		27,5		54,1	
Lakosság befizetései	1609,4	1657,8	57,1	58,1	0
Szja	1498,4	1501,6	57,5	58,5	0
Illetékbecfizetések	109,6	111	52,3	55,3	0
Gépjárműadó		44,1		49,4	
Egyéb	1,4	1,1			
NFA					5
Szakképzési hozzájárulás	78,7	54,8	62,6	62,8	
Egészségbiztosítás - munkaerőpiaci járulékból	194,4	120,1	58	60,1	5
TB					245
Szociális adó és járulékok	2595,9	2703,7	58,6	62,2	180
Egyéb járulékok és hozzájárulások	42,6	23,4	60,3	117,4	20
Egészségbiztosítási járulék	726,2	593,6	57,7	59,4	20
Egyéb járulék és hozzájárulás E Alap	15,7	16,6	56,4	53,2	
Eho	108,8	113,8	60,4	76,2	25

Forrás: NGM, GKI

Világ gazdasági árák, árfolyamok és kamatlábak, 2000-2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kőolajár Brent dollár/hordó	28,3	25,4	25,0	28,9	38,0	54,4	65,4	72,7	97,5	62	79,6	111	112	109	107
Kőolajár Brent euró/hordó	30,8	28,2	26,6	25,6	30,6	43,9	52,3	53,1	66,3	43,2	59,8	79,8	87,5	83,8	85,0
Árfolyam (USD/EUR)	0,92	0,90	0,94	1,13	1,24	1,24	1,25	1,37	1,47	1,39	1,32	1,39	1,28	1,30	1,26
EU-27 inflációs ráta (%)	2,4	-	2,5	2,1	2,3	2,3	2,3	2,4	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,8	1,7
Nyersanyagok árszint változása, dollárban (%)	4,8	-5,3	1,1	6,2	14,9	5,7	22,3	12,4	14,1	-18,0	26,0	18,4	-10,0	-2,5	-0,5
• Élelmiszerek	2,5	-1,5	1,9	2,0	12,4	4,2	10,3	12,6	21,6	-11,1	10,9	17,4	-3,1	-4,4	-2,5
• Mezőgazdasági nyersanyag	4,4	-5,4	5,2	7,2	6,7	-4,5	9,1	11,3	7,7	-20,2	29,7	25,9	-14,0	-7,0	0,5
• Fémek és ásványok	12,2	-9,6	-4,3	10,9	32,2	20,4	53,4	12,9	9,5	-25,7	46,6	15,2	-16,0	3,0	2,5
3 hónapos kamatláb (éves átlag,%)															
USA	6,5	3,7	1,8	1,2	1,6	3,5	5,2	5,3	3,2	0,9	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Japán	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7	0,7	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3
Euróöszona	4,4	4,3	3,4	2,4	2,1	2,2	3,1	4,3	4,6	1,2	0,8	1,0	0,6	0,2	0,2

Forrás: OECD, IMF, Európai Bizottság, GKI

Világ gazdasági növekedési ütemek, 2000-2014

(százalékos változás az előző évhez képest)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Világtermelés (GDP)	4,7	2,7	2,7	3,6	4,9	4,6	5,5	5,6	2,8	-0,6	5,5	4,2	3,0	3,1	3,8
- Ipari országok	3,7	1,1	1,5	1,9	3,1	2,6	2,9	2,6	0,0	-3,9	2,7	1,6	1,2	1,2	2,1
USA	3,7	0,8	1,6	2,5	3,6	3,1	2,7	1,9	-0,4	-3,5	2,4	1,8	2,2	1,7	2,7
Japán	2,4	0,2	0,3	1,4	2,7	1,9	1,7	2,2	-1,0	-5,5	4,7	-0,6	2,0	2,0	1,2
EU-27	3,8	2,0	1,2	1,3	2,5	2,0	3,3	3,2	0,3	-4,3	2,1	1,5	-0,3	-0,1	1,2
Nagy-Britannia	4,0	2,4	2,1	2,8	3,3	2,2	2,6	3,5	-1,1	-4,4	1,8	0,9	0,3	0,6	1,6
Gazdasági és Monetáris Unió	3,8	1,9	0,9	0,8	2,2	1,7	3,3	3,0	0,4	-4,3	2,0	1,4	-0,6	-0,4	1,1
Németország	3,2	1,2	0,0	-0,2	1,1	0,8	3,7	3,3	1,1	-5,1	4,2	3,0	0,7	0,4	1,7
Franciaország	4,1	1,9	1,0	1,1	2,5	1,9	2,5	2,3	-0,1	-2,7	1,7	1,7	-0,1	-0,1	0,9
Olaszország	3,0	1,8	0,5	0,0	1,5	0,7	2,2	1,7	-1,2	-5,5	1,8	0,4	-2,4	-1,3	0,6
Ausztria	3,4	0,8	0,9	1,2	2,3	2,5	3,7	3,7	1,4	-3,8	2,1	2,7	0,8	0,6	1,8
Spanyolország	5,1	3,6	2,7	3,1	3,3	3,6	4,1	3,5	0,9	-3,7	-0,3	0,4	-1,4	-1,5	1,0
Hollandia	3,5	1,9	0,1	0,3	2,2	2,0	3,4	3,9	1,8	-3,5	1,6	1,0	-1,0	-0,8	0,8
Finnország	5,0	2,6	1,6	1,8	3,7	2,9	4,4	5,3	0,3	-8,4	3,3	2,8	-0,2	0,3	1,0
- FÁK	9,0	6,3	5,2	7,8	8,2	6,0	8,7	8,9	5,3	-6,7	4,8	4,8	3,3	2,8	3,6
Oroszország	10,0	5,1	4,7	7,3	7,1	6,4	8,2	8,5	5,2	-7,8	4,3	4,3	3,4	2,5	3,3
Ukrajna	5,9	9,2	4,1	5,2	9,6	2,7	7,3	7,9	2,1	-15,1	4,0	5,0	3,5	3,0	3,4
- Ázsia	6,5	5,8	6,4	7,5	8,0	8,3	9,6	10,3	6,9	6,3	10,3	8,4	6,6	6,9	7,0
Kína	8,0	8,3	9,1	10,0	10,1	10,4	12,7	14,2	9,6	9,2	10,4	9,3	7,8	7,8	7,7
India	3,9	5,8	3,8	8,5	7,5	9,5	9,6	9,3	6,7	8,4	8,4	7,2	4,1	5,6	6,3
Dél-Korea	8,5	3,8	7,0	3,1	4,7	4,0	5,2	5,1	2,3	0,3	6,3	3,6	2,0	3,1	3,7
- Latin-Amerika	4,3	0,5	0,2	1,9	6,0	4,7	5,6	5,7	4,3	-1,8	6,1	4,5	3,0	3,0	3,4
- Közép-Kelet és Észak-Afrika	5,1	0,9	2,0	4,0	6,3	5,3	5,5	5,4	4,2	2,2	4,9	5,1	4,5	3,0	3,7
Fekete-Afrika	3,3	3,9	3,5	3,4	5,8	6,0	6,7	7,1	5,4	2,6	5,2	4,6	4,9	5,1	5,9
Világkereskedelem*	28,3	-0,2	4,1	5,9	10,9	8,0	9,2	9,5	4,8	-10,7	11,6	8,3	3,0	3,7	5,5

Forrás: OECD, IMF, Európai Bizottság, GKI